

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001 >

BROJ
492

Subotica, 31. kolovoza 2012. Cijena 50 dinara

ETNO KAMP
HRVATSKE ČITAONICE

BALINT VUJKOV
OPET U AUSTRIJI

OPROŠTAJ KONZULICE

INTERVJU
MIRJAM PANDŽIĆ

SUŠA POHARALA
I SRBIJU

SUBOTICAGAS

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba: 024/641-211

RBV

RAZVOJNA BANKA VOJVODINE

Kredit za turistička putovanja

Provjerite zašto...

infotelefon

021 488 4433

www.rbv.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

TIPPNET
INTERNET

SUBOTICA
KARADJORDJEV PUT 2
024.555.765

WWW.TIPPNET.RS

JÖVÖ
VODA POWER
ENERGIA
WATER
BUDUĆNOST
VÍZ FUTURE
ENERGIJA

JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica

U ime naroda

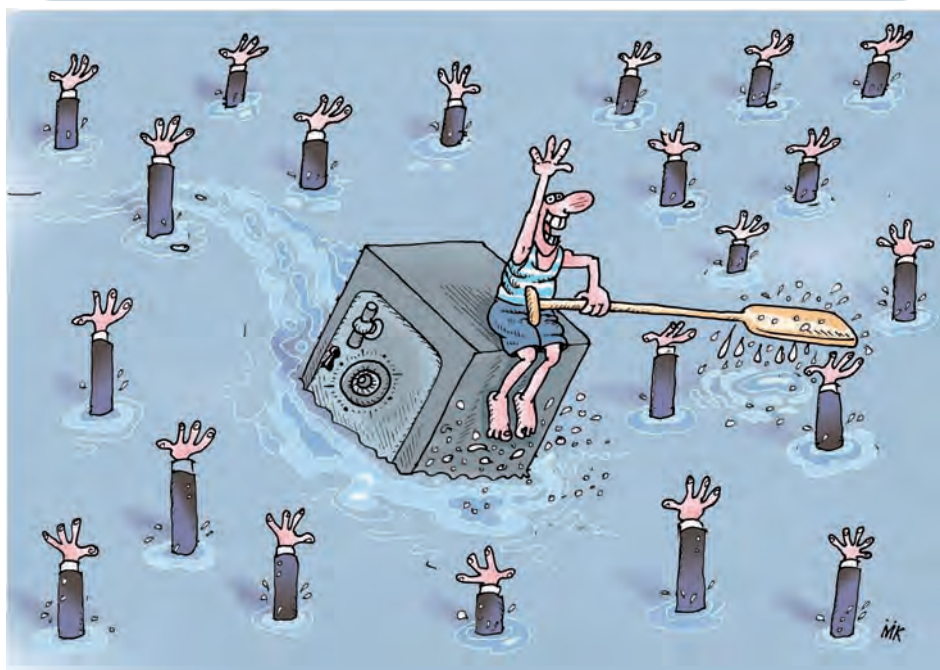
Grad Subotica slavi ovoga tjedna svoj Dan grada. Tijekom proslave obilježava se i nekoliko značajnih obljetnica uz već uobičajene koncerte, izložbe i svečanu sjednicu na kojoj će se uručiti priznanja počasni građanin i Pro urbe. Ove godine uz 50 godina Likovnog susreta obilježava se i stoljeće od završetka izgradnje Gradske kuće.

Za ovih sto godina promijenilo se mnogo toga, mijenjale su se granice, režimi, države, stanovnici grada... A promijenili su se i vlasnici ovoga jedinstvenog simbola građanske vlasti i samouprave grada. Kao takvu izgradio ju je grad Subotica, kako je to rekao tadašnji gradonačelnik, »od pijeska« ali »ne na pijesku« - s namjerom da »do kraja vremena pokazuje veličinu Subotice i bogatstvo njezinih stanovnika«.

Tada je, prodajom pješčanih teritorija u vlasništvu grada stvoren »Fond za izgradnju gradske kuće« i iz tih sredstava izgrađena je za četiri godine velebna Gradska kuća. Da su se lokalni političari vodili ovakvom logikom i prvo osigurali novac a zatim krenuli u rušenje objekata u središtu grada – od kazališta pa nadalje – danas ne bismo imali na svakom uglu »crne rupe« i betonske skalamerije. No, danas su neka druga vremena i vlada neka druga logika i druge vrijednosti. Od '45-e pa do danas princip kolektivne neodgovornosti još uvijek nije ustuknuo pred principom osobne odgovornosti.

Pa je tako i Gradska kuća danas tek simbol Subotice, ali neke druge Subotice iz vremena kada je sam Grad odlučivao o svojem vlasništvu i uostalom kada je imao neko vlasništvo i kada se nije rušilo i gradilo bez osiguranih financija. Danas niti sama Gradska kuća nije u vlasništvu Grada, a i o bogatstvu njezinih stanovnika teško se može govoriti. I bogatstvo njezinih stanovnika – otuđeno je »u ime naroda«, pa se i na povrat tog vlasništva kao i vlasništva Grada već predugo čeka. A da se ima iz čega vratiti i da to vlasništvo nije »isparilo« govore stručnjaci Privredne komore Srbije koji smatraju da vrijednost neiskorištene državne imovine iznosi više od 180 milijardi eura. Država je evidentirana kao vlasnik više stotina tisuća objekata, stanova, poslovnih prostora. U vlasništvu ima 884.000 hektara poljoprivrednog zemljišta, blizu milijun hektara šumskog i preko 400.000 hektara građevinskog zemljišta. Sasvim dovoljno da se naturalno »namire« svi nekadašnji vlasnici. Prethodna vlast bila je gluha na apele nekadašnjih vlasnika i Mreže za restituciju da se Zakon o restituciji promijeni, da se uvede supstitucija i ukinu besmislena ograničenja o vraćanju imovine. Što će učiniti nova vlast ostaje da se vidi.

J. D.

SADRŽAJ

AKTUALNO

U ponedjeljak počinje nova školska godina

UDŽBENICI STIGLI NA VRIJEME...6

TEMA

Država konačno priznala da je suša poharala i Srbiju

JEDANAEST VLADINIHLAGOVJESTI.....8-10

INTERVJU

Mirjam Pandžić, časna sestra, orguljašica i dugogodišnja voditeljica Katedralnog zbora »Albe Vidaković« iz Subotice

SLUŽBA U SLAVU BOGA I SVOG NARODA.....12-13

SUBOTICA

Mala povijest subotičkih gradskih kuća

SIMBOL GRAĐANSKE VLASTI I SAMOUPRAVE..... 20-21

DOPISNICI

Ana Žigić u Strasbourgu dobila spor protiv Srbije

NIJEISTO BITI HRVAT U SUBOTICI I U BEOGRADU.....26-27

KULTURA

Godinu velikana Hrvata u Vojvodini obilježavaju i gradišćanski Hrvati

OBJAVLJENE VUJKOVLJEVE »GRADIŠĆANSKE POVIDAJKE«...35

SPORT

Saša Krstin, nogometaš Dinama iz Sente

BRANIČ S RODOSLOVOM.....49

PROMOCIJA U TAVANKUTU

»Hrvatska riječ« za budućnost naraštaja

NIU »Hrvatska riječ« kao najvažniju zadaću ima očuvanje i održavanje kontinuiteta kulture Hrvata na ovim prostorima, koja se odražava kroz književna djela koja objavljuje ova ustanova, ali i putem tjednika, koji redovito prati zbivanja u zajednici iz svih njezinih područja. Istaknuli su to ravnatelj *Ivan Karan* i zamjenik glavne urednice *Zvonko Sarić* prilikom predstavljanja tjednika u Tavankutu u petak, 24. kolovoza, koje je organizirala Mladež Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini - MO »Tavankut«.

Uloga tjednika »Hrvatska riječ« nije samo pisati o događajima, već i utjecati da se neke stvari mijenjaju. »Hrvatska riječ« također ima i ulogu u poticanju članova zajednice u ostvarivanju tj. konzumaciji vlastitih manjinskih prava, rekao je tom prilikom *Ivan Karan*.

»Naš list ima ne samo informativnu, već i edukacijsku

ulogu. Primjerice, tekstovi u našem tjedniku koji govore o obrazovanju na hrvatskom jeziku, imaju ulogu istaknuti i prednosti kada djeca uče na materinjem jeziku i tako utjecati na roditelje da djecu upišu u hrvatske odjele. Osim toga, čitajući naš list možemo naučiti da postoje i hrvatske subetničke skupine, koje dugo žive na prostoru Vojvodine, a dio su hrvatskoga nacionalnog korpusa.«

Književna naklada važan je aspekt NIU »Hrvatska riječ«, istaknuo je *Zvonko Sarić*.

»O opstojnosti ovdašnjih Hrvata govore naše knjige, o kontinuitetu našega življenja i naše kulture na ovim prostorima. Sve je to sadržano u knjigama, iako ne samo u njima. Među našim izdanjima nalaze se i poezija i narodne pripovijetke, novele, romani, dramski tekstovi, djela iz znanosti jezikoslovlja. Imamo doista širok dijapazon«.

Zvonko Sarić i Ivan Karan

Cjelokupnost ovome listu daju podlisci »Hrcko« i »Kužiš«, za djecu i mladež, podsjetio je *Ivan Karan*.

»Provodimo projekt dostave podlistaka 'Hrcko' i 'Kužiš', svoj djeci koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ili slušaju predmet 'Hrvatski s elementima nacionalne kulture'. To je u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem i Generalnim konzulatom u Subotici. Projektom

je obuhvaćeno oko 450 djece do 5. razreda koja dobivaju 'Hrcka', i od 6. razreda do najvišeg srednje škole još njih oko 450«.

Jedan broj djece u Šidu i okolicu koji izučava vjeronauk također dobiva ove podliske, dodaje *Karan*. Postoji i elektroničko izdanje lista koje se može kupiti za 10 eura, što je pretplata za cijelu godinu.

S. Jurić

U PONEDJELJAK POČINJE NOVA ŠKOLSKA GODINA

Udžbenici stigli na vrijeme

Uponedjeljak, 3. rujna, počinje nova školska godina, jedanaesta otkako se u Subotici i okolici odvija redovita nastava na hrvatskom jeziku. U Hrvatsko nacionalno vijeće u Subotici tim su povodom stigli udžbenici iz Hrvatske koji se koriste za potrebe ove nastave.

Andela Horvat

»Za razliku od prijašnjih godina kada su udžbenici kasnili, ove smo godine udžbenike osigurali na vrijeme i oni će ovih dana biti distribuirani školama u kojima se odvija nastava na hrvatskom jeziku. Idućeg tjedna stižu i udžbenici za predmet hrvatski jezik, prilagođeni nastavnom planu i programu Republike Srbije«, kaže za HR *Andela Horvat*, članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje.

Za nabavu udžbenika Hrvatsko nacionalno vijeće je ove godine izdvojilo 1,3 milijuna dinara.

D. B. P.

Ploče bez ispisa na hrvatskom jeziku

Hrvatsko nacionalno vijeće je na sjednici Izvršnog odbora odlučilo uputiti dopise Gradskoj upravi i Turističkoj organizaciji Grada Subotice i tako upozoriti na pojavu da novopostavljeni turističko-prometni znaci u Gradu sadrže natpise samo na cirilici i na engleskom jeziku. Iako se, prema Zakonu o uporabi jezika i pisma, turističke informacije ne moraju ispisivati na svim službenim jezicima, veoma je uputno da takve informacije budu ispisane i na latiničnom pismu, ali i na mađarskom jeziku, smatraju u IO HNV-u. Sličan je problem i u naseljenom mjestu Žednik, gdje ploča na ulazu u mjesto sadrži natpise samo na cirilici i na mađarskom jeziku, a Zakon jasno kaže da mora biti na svim službenim jezicima u Gradu.

DSHV ZATRAŽIO PRIJAM KOD SRBIJANSKOG PREDSEDNIKA NIKOLIĆA

Rješavati i probleme hrvatske manjine u Srbiji

Vodstvo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) zatražilo je prijam kod srbijanskog predsjednika Tomislava Nikolića, izjavio je za Radioteleviziju Vojvodine (RTV) predsjednik DSHV-a Petar Kuntić i dodao kako žele novoga predsjednika informirati o položaju hrvatske manjine u Srbiji. »Želimo predsjednika Nikolića upoznati s najvećim problemima Hrvata u Srbiji, ali i dobiti informaciju kakvu će politiku nova vlast voditi kada su u pitanju srpsko-hrvatski odnosi, što je za našu opstojnost od iznimne važnosti«, rekao je. Dodao je i kako vjeruje da Nikolić nema informaciju kakav je položaj hrvatske manjine i koji su njezini problemi i zato od prvog susreta ne očekuje mnogo. »Nemamo velika očekivanja od tog prvoga razgovora. No, važno nam je da dobijemo informaciju preko kojih tijela i kojih ministara možemo rješavati naša otvorena pitanja, poput problema izravne zastupljenosti

u skupštini Srbije, nepostojanja udžbenika za učenike hrvatskih odjela te osiguravanja prostora za institucije hrvatske manjine u Srbiji«, rekao je Kuntić. U uredu DSHV-a je rečeno kako je zamolba za prijam kod Tomislava Nikolića zaprimljena, ali se ne zna hoće li i kada toj inicijativi stranke hrvatske manjine biti udovoljeno. Vodstvo hrvatske manjine nikada službeno nije bilo primljeno u uredu srbijanskog predsjednika, čak ni kada je na toj dužnosti bio Boris Tadić, čelnik Demokratske stranke koja ima dugogodišnju koalicijsku suradnju s DSHV-om. Program na hrvatskom RTV-a prenosi neproverenu informaciju kako je Srpska napredna stranka (SNS) spremna riješiti pitanje izravne zastupljenosti hrvatske manjine u srbijanskom parlamentu, udžbenika za hrvatsku nastavu kao i osiguravanja prostora za hrvatske institucije. Zauzvrat, navodno, traži se od DSHV-a da se koalicijski priključi SNS-u na svim razinama vlasti u zemlji.

Gostujući na Dnevniku 3 HRT-a u petak, 24. kolovoza, Kuntić nije želio komentirati sukob na relaciji Josipović-Pupovac, ali se osvrnuo na komentar profesora Tatalovića »koji je stavio određene zamjerke na garantirane mandate. Kuntić smatra kako se Hrvatska treba ponositi što je u okviru svoga zakonodavstva osigurala manjinama kroz princip pozitivne diskriminacije garantirana mjesta u predstavničkim tijelima.«

Poziv je proslijeđen prije nekoliko dana, odgovor još nisu dobili, ali »poznavajući predsjednika Nikolića još iz vremena kada je u skupštini bio oporbeni zastupnik siguran sam da će do toga susreta doći.«

Predstavnici hrvatske zajednice iz Srbije u vrlo jakom sastavu bili su primljeni kod premijera Koštunice.

Činjenicu da nije primljen kod Borisa Tadića dok je bio predsjednik, Kuntić je obrazložio da se oni osobno poznaju, da je Tadić dolazio na manifestacije

Hrvata i da su se problemi odrađivali ne kroz institucije već drugim kanalima.

Na pitanje mogu li se uspořádívati prava Hrvata i Srba i bi li se mijenjali kada bi postojala takva mogućnost, Kuntić je odgovorio da Srbi i Hrvati žive u različitim uvjetima, ali da je princip zajamčenih mandata ono zbog čega bi se sutra mijenjali glede manjinskih prava.

Je li točno da je SNS spreman riješiti probleme Hrvata uvjetujući to stupanjem u koaliciju, Kuntić je rekao da su takve priče krenule kada su se službeno obratili predsjedniku Nikoliću kako bi ga upoznali s problemima vezanim uz političko predstavljanje i ostvarivanje kulturne autonomije. »Jako smo daleko od te koalicije i proći će još puno vremena prije nego li napravimo još jedan korak i uđemo u koaliciju s nekim drugim strankama osim stranaka prodemokratske orijentacije kao što je to Tadićev DS.«

H.R.

Natječaj za projekte očuvanja međunacionalne tolerancije

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice raspisalo je natječaj za sufinanciranje projekata očuvanja i njegovanja međunacionalne tolerancije u Vojvodini u 2012. godini. Natječaj se raspisuje za sufinanciranje programa, projekata i aktivnosti koje za cilj imaju očuvanje i njegovanje međunacionalne tolerancije u Vojvodini u 2012. godini, u okviru projekta »Afirmacija multikulturalizma i tolerancije u Vojvodini«.

Natječaj se raspisuje na ukupan iznos od 9.670.000 dinara, a otvoren je do kraja 2012. godine, odnosno do utroška sredstava za navedene namjene osiguranih u proračunu AP Vojvodine za 2012. godinu. Tekst natječaja i obrazac za prijavu možete pronaći na internetskom portalu Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

VRIJEDNOST NEISKORIŠTENE DRŽAVNE IMOVINE PROCJENJUJE SE NA VIŠE OD 180 MILIJARDI EURA

Pusti državni kvadrati

Uz pomoć Svjetske banke završen je projekt »Katastar nepokretnosti i upis prava u Srbiji« kojim je, između ostalog, popisana i državna imovina. Država je evidentirana kao vlasnik više stotina tisuća objekata, stanova, poslovnih prostora. U vlasništvu

ima 884.000 hektara poljoprivrednog, blizu milijun hektara šumskog i preko 400.000 hektara građevinskog zemljišta.

Vrijednost neiskorištene državne imovine procjenjuje se na više od 180 milijardi eura. Goran Rodić iz Odbora za građevinu Privredne komore Srbije kaže kako izračuni govore da, kada bi se aktiviralo samo 20 posto te imovine država se ne bi morala zaduživati za objekte infrastrukture, prenosi RTS.

»To su ogromni potencijali koji se moraju pod hitno aktivirati. Postoji mogućnost i zainteresiranost i stranih investitora da iznajme ili kupe dobar dio te imovine. Sredstva koja bi se dobila od imovine usmjerila bi se u izgradnju infrastrukturnih objekata, zaposlila bi se domaća građevinska industrija i pokrenuo kompletan ciklus u industriji«, kaže Rodić.

Država ima više od 19.000 službenih zgrada i 4.700 poslovnih zgrada, ali je istovremeno i zakupac prostora.

»Ne treba pod svaku cijenu prodavati, ne treba brzo, ne treba, ako se sagleda cijela situacija niti trčati za tom prodajom. Mi smo u nekim fazama morali kupovati objekte za državna tijela. Ako ima viška treba izaći na tržište, stvoriti novu vrijednost, popuniti proračun«, kaže glavni tajnik Vlade Srbije Veljko Odalović.

Kako predviđa Zakon o javnoj svojini, dio imovine Republike prelazi na pokrajine, općine i gradove.

Od državnih nepokretnosti trebali bi se namiriti i oni koji traže da im se vrati imovina u postupku restitucije. Zakonom o planiranju i izgradnji dana je mogućnost konverzije prava korištenja zemljišta u pravo svojine, tako da država i u tom segmentu može ostati bez dijela imovine.

DRŽAVA KONAČNO PRIZNALA DA JE SUŠA POHARALA I SRBIJU

Jedanaest vladinih blagovijesti

Samo tjedan dana nakon što je premijer Srbije *Ivica Dačić* preko vatrogasaca zapljusnuo javnost izjavom da nema potrebe ovogodišnju sušu proglasiti elementarnom nepogodom Vlada, na čijem je on čelu, ipak je 23. kolovoza pokazala da priznaje činjenicu da su prirodni zakoni jači od onih koje na papir stavi ljudska ruka. Naime, uoči zasjedanja Vlade prošlog četvrtka Ministarstvo poljoprivrede pripremilo je materijal pod nazivom »Prijedlog mjera za ublažavanje posljedica od suše«, koji je istoga dana i usvojen.

U 11 točaka, koliko se u prijedlozima našlo, ministar poljoprivrede *Goran Knežević* pokazao je – za razliku od njegovog prethodnika i bivšeg stranačkog kolege *Dušana Petrovića* – i da svoj posao shvaća ozbiljno, a još više da uvažava realnost. A realnost mu je nalagala da što prije povuče ovakav potez, jer je – osim katastrofalnog činjeničnog stanja u koje ga nitko nije ni trebao uvjeravati – bio pritisnut s mnogih strana: lokalne samouprave već su odavno prikupile podatke o procijenjenoj šteti od suše, Vlada Vojvodine to je sabrala i javnosti predložila da na oko 1.150.000 hektara ona iznosi oko milijardu eura, a poljoprivrednici su – ponajviše Asocijacija poljoprivrednika – Kneževića već počeli podsjećati na to kako se proljetos i prošle godine razgovaralo s njegovim prethodnikom i u mnogo benignijim situacijama.

Govoreći jezikom brojki potez ministra Kneževića stajati će državu između 12 i 15 milijardi dinara, a sredstva za

Usvajanjem preporuka Ministarstva poljoprivrede Vlada je učinila jedini logičan korak:

donijela set mjera kojima se nastoji pomoći poljoprivrednicima * Iza nesporno

dobre namjere kriju se ipak svjesno ili nesvjesno učinjene manjkavosti,

a koje se tiču jesenske sjetve i izostavljanja voćara iz procesa pomoći

ublažavanje posljedica štete od suše – bar je tako rekao – bit će usuglašena s Ministarstvom financija i drugim ministarstvima kroz racionalniju raspodjelu proračunskih sredstava. Što to konkretno znači valjda zna Knežević, Dačić i ostala ekipa u Vladi, ali je činjenica da su, nakon dugo vremena, poljoprivrednici mjere resornog ministarstva dočekali s odobravanjem.

PRIORITET STOČARSTVU

To nedvojbeno potvrđuju riječi predsjednika Skupštine Asocijacije poljoprivrednika *Miroslava Ivkovića* koji kaže da je svaka od 11 točaka prihvatljiva za poljoprivrednike i da će oni imati koristi od svih usvojenih mjera. Međutim, nakon generalne pohvale, Ivković ističe kako je i više negoli uočljivo da se mjerama ponajviše željelo izaći u susret stočarima, a zatim i ratarima, dok su voćari – koji su zimom pretrpjeli veliku štetu od mraza, a krajem (kalendarskog) proljeća i od tuče – iz njih u potpunosti izostavljeni. U prilog tome on navodi činjenicu da je Vlada usvojila mjeru po kojoj će se za treći i četvrti kvartal ove godine premija po litri mlijeka plaćati 7, namjesto dosadašnjih 5 dinara, ali i da su udvostručeni iznosi za tov stoke (junadi s 5 na 10 tisuća dinara po grlu, a svinja s 500 na 1.000 dinara). U ovaj dio svakako se može svrstati i mjera o hitnoj potrebi kupovine 200.000 tona merkantilnog kukuruza na domaćem tržištu za potrebe Direkcije za robne rezerve. Ono što po riječima Ivkovića i dalje brine jest mjera kojom se ostavlja mogućnost zabrane izvoza žitarica i uljarica »ukoliko bi se značajno ugrozila opskrba domaćeg tržišta«. Njemu za »utjehu« može poslužiti činjenica da drugi dio Asocijacije poljoprivrednika, na čelu s predsjedavajućim Upravnog odbora *Miroslavom Kišom*, također stoji u pripravnosti i čeka da se takvo što ipak (ne) desi. Naime, na zahtjev Udruge proizvođača

stočne hrane koji je proistekao iz Gospodarske komore Srbije, Asocijacija je brzo odgovorila priopćenjem u kojemu podsjećaju javnost da se takvom mjerom ne bi štitali interesi stočara i tržišta nego bi se ponovno stvorili odlični uvjeti za stvaranje monopola domaćih proizvođača stočne hrane i otvorila mogućnost nesmetanog manipuliranja (cijenama) na tom istom tržištu. Stoga je Kiš upozorio i Ministarstvo i Vladu da će u slučaju donošenja uredbe o zabrani izvoza žitarica i uljarica Asocijacija poljoprivrednika organizirati prosvjede. Sudeći po tekstu mjera, Ministarstvo i Vlada tu su opomenu shvatili ozbiljno (baš kao i zahtjev moćnih tvrtki), pa su našli solomonsko rješenje u vidu gramatičkog i praktičkog kondicionala.

Dio mjera koje se zacijelo odnose i na ratare i na stočare jest onaj o ukidanju obveze plaćanja naknade za navodnjavanje i odvodnjavanje za prošlu i ovu godinu, a još i više preporuka Vlade lokalnim samoupravama da se odreknu naknade od korištenja državne zemlje u najam. Ova preporuka, ma koliko na prvi pogled izgledala plemenito, ipak otkriva i prirodno lukavstvo onoga tko ju je sročio. Naime, lokalnim samoupravama ostavljeno je, dakle, da same odluče hoće li se odreći 40 posto sredstava koje im od najma pripada dok Pokrajina i Republika o svojih 60 posto u tekstu mudro šute, odnosno ne odriču ih se. Iako, recimo, Ivković kaže da to nije pravično, jer je mnogo više ratara koji ne rade državnu zemlju (nego privatnicima i dalje plaćaju arendu) od onih koji ju rade gradonačelnik Subotice *Modest Dulić* već je 24. kolovoza, dan nakon usvajanja mjera, izjavio kako će se lokalna samouprava odreći svojih proračunskih sredstava iz tog izvora i osloboditi poljoprivrednike koji rade državnu zemlju obveze plaćanja najma. Po njegovim riječima u ovome je trenutku najvažnije obnoviti proizvodnju kako se ne bi dogodilo da zbog posljedica

suše polja ove jeseni i sljedećeg proljeća ostanu neobrađena.

I proizvođač mlijeka iz Čantavira *Miklós Balassa*, koji godišnje subotičkoj »Mlekari« isporuči i preko milijun litara sirovog mlijeka, kaže kako mjere, bar na papiru, »lijepo zvuče«. Ne želeći, međutim, gubiti vrijeme (našli smo ga

Ministar Goran Knežević

usred posla siliranja kukuruza) on postavlja pitanje kada će proizvođači mlijeka vidjeti on dva dinara više za premiju kada im ona u potpunosti nije isplaćena niti za prvi, a kamoli za drugi kvartal ove godine. Stoga on kaže, a to podvlači i Ivković, da bi mnogo učinkovitije bilo da je Vlada u svoje mjere uvrstila i set koji se tiče jesenske sjetve. Podsjetimo, Vlada je u posljednjoj (11.) rečenici ovoj temi posvetila tek mjeru da se za 10 dana (dakle, početkom rujna) krene s akcijom distribucije regresiranog dizel goriva. O ostalim inputima, a koji čine značajnu stavku proizvodnje kao što su deklarirano sjeme ili umjetna gnojiva, u mjerama niti riječi.

Slično njima, iako nešto blaže, reagirao je i direktor AD »Kelebija« *Dragan Zvekanović*. Riječima kako je svako pomoć u ovom trenutku dobro došla, on kaže da predložene mjere niti izdaleka neće riješiti nagomilane probleme u poljoprivredi, napose u stočarstvu. Zvekanović tako za povećanje premije s 5 na 7 dinara po litri mlijeka kaže kako će to tek pomoći »u plaćanju režija«, ističući da bi prava pomoć bila ona koja se tiče nabavke stočne hrane. Poput

Balasse, i Zvekanović kaže da će AD »Kelebija«, prije svega kroz silažu, imati hraniva za stoku, ali da će njezina kvaliteta sigurno utjecati na to da se dnevna proizvodnja mlijeka 25 litara po grlu smanji na 15. Zbog toga bi, kaže on, država trebala omogućiti proizvođačima mlijeka nabavku stočne hrane po povoljnijim uvjetima: recimo intervencijom na tržištu ili kupnjom uz odgođeno plaćanje. S obzirom na to da AD »Kelebija« u najam obrađuje i zemlju u državnom vlasništvu, Zvekanović je očekivano pozdravio Vladinu preporuku i gradonačelnikovu najavu da će ove godine biti oslobođeni plaćanja te obveze.

POSLEDICE SVIMA OSTALIMA

Ipak, niti Balassa niti Zvekanović ne razmišljaju zbog suše i njezinih posljedica smanjiti proizvodnju, odnosno broj stoke. Jedna misao im je zajednička: za prepoloviti ili uništiti proizvodnju dovoljan je i dan, dok je za njezino obnavljanje potrebno najmanje dvije ili tri godine. Problem je, međutim, tome što se te filozofije ne može držati svaki stočar, te stoga i sva predviđanja, uz svu pomoć države, idu upravo u pravcu »egzistencijalizma« proizvođača i katastrofe potrošača.

Takav »scenarij« jeseni, a zatim i ostalih godišnjih doba, potvrđuju i riječi profesorice makroekonomije na Ekonomskom fakultetu u Subotici dr. *Danice Drakulić*.

Ona kaže da je domaće tržište, »poučeno« još hiperinflacijom devedesetih, već psihološki pripremljeno na neminovna poskupljenja koja nas uskoro očekuju. Naravno, u takvu vrstu psihoze najbrže i najlakše se uklapaju trgovci koji, vidimo i sami, gotovo preko noći i svakako tiho malo-malo pa za dinar-dva podignu cijenu neke od osnovnih živežnih namirnica. Ali, s obzirom na to da i sami imate kućni proračun, posljedice službene i stvarne inflacije najbolje

I GRAD SUBOTICA POMAŽE POLJOPRIVREDNICIMA

U rujnu natječaj za različite oblasti

vam se vide u novčarki. Uostalom, poskupljenja će tek biti tema ovih dana, mjeseci, a vrlo vjerojatno i godina koje su pred nama.

Vratimo li se u zaključku na Vladine mjere, osim prvog da je konačno pokazala razumijevanje za nevolje poljoprivrednika ipak ostaje i dovoljan broj onih »ispod površine«. Tako se – čak i uz prvu, koja poljoprivrednicima koji su pod kreditima daje mogućnost produžavanja »grace perioda« – ipak nameće dojam da su mjere, namjerno ili nenamjerno, napisane uglavnom za krupnija gospodarstva, a takvih je ipak mnogo manje kod nas (prosječan posjed u Srbiji iznosi 3 hektara po gospodarstvu). Izbacivanje voćara iz mjera, čak i pod izlikom da njihov rod nije stradao od suše, ipak predstavlja stanovitu »selekciju u nevolji«. Jer, bez obzira na to što voćari uglavnom imaju sustave za navodnjavanje, njihova proizvodnja daleko je skuplja u odnosu na, recimo, ratare i to je sigurno trebalo imati na umu. Konačno, suma od 12 do 15 milijardi dinara daleko je manja u odnosu na štetu čak »samo« u Vojvodini (zanimljivo, podataka za užu Srbiju, opet, nema) i zaista predstavlja kap u prašini koja se ovih mjeseci dobro naložila na svim imanjima. Ono što izravno Vladu ne bi stajalo dodatnih, a većih troškova, sigurno bi bila i mjera kojom bi se utjecalo na smanjenje marži kada je riječ o cijeni umjetnog gnojiva ili sjemenske robe. A te se mjere, po prirodi stvari, nameću kao prioriteti uoči jesenske sjetve koja bi, ako vrijeme kako-tako posluži, trebala početi za nešto više od mjesec dana. Do tada će se Ministarstvo valjda oglasiti i povodom još nečega čega nema u 11 Vladinih blagovijesti: informacijom o nastavku isplate poticaja od 12.500 dinara po hektaru.

Z. R.

Lokalna samouprava raspisat će natječaj za dodjelu financijskih sredstava kako bi se pomoglo poljoprivrednicima, zaključeno je na sastanku predstavnika gradske Službe za poljoprivredu i udruga poljoprivrednika, klastera i strukovnih nevladinih organizacija prošle srijede u Subotici. Po riječima člana Gradskog vijeća zaduženog za poljoprivredu *Simona Ostrogonca*, natječaj će biti raspisan početkom rujna, nakon usvajanja godišnjeg programa zaštite i uređenja državnog zemljišta. Riječ je o namjenskim sredstvima u iznosu od oko osam milijuna dinara za različite grane poljoprivredne proizvodnje.

Kako je objasnio izvršitelj za poljoprivredne poslove u gradskoj Službi za poljoprivredu *Grgur Stipić*, natječaj će biti raspisan na način kako to radi pokrajinska ili republička administracija, kako bi se poljoprivrednicima olakšalo ispunjavanje uvjeta s javnog poziva. Precizirajući o čemu je riječ, Stipić je rekao da će sredstva biti raspodijeljena po oblastima, odnosno na stočarstvo, ratarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, lov, ribolov i turizam, kao i na oblasti vezane za izradu projekata i projektne dokumentacije.

Petnaestak prisutnih predstavnika udruga, zadruga, klastera i nevladinih organizacija pozdravilo je ovu mjeru lokalne samouprave, a među rijetkima koji su imali unekoliko drugačije mišljenje o načinu raspodjele sredstava bio je *Branko Malagurski* iz klastera »Agroindustrija«. Po njegovim riječima, što će možda i biti uvršteno konačan tekst javnog natječaja, sredstva nije potrebno u startu razvrstavati po granama poljoprivredne proizvodnje, jer se u mnogim udrugama nalaze članovi koji se bave različitim oblastima. To bi, kako je rekao, dovelo do nepotrebnog usitnjavanja sredstava, a vjerojatno i dovelo u pitanje objektivnost načina dodjele. Malagurski smatra da je razjedinjenost i inače najveći problem ovdašnjih udruga, te da je potrebno raditi na njihovom zajedničkom nastupu, kako u lokalnu tako i u regiju. Također, kako je naveo, ne bi zgorega bilo dodatno poraditi na njihovoj »uočljivosti«, jer i danas postoje udruge koje nemaju svoju internetsku stranicu, pa čak niti odgovarajuću računalnu opremu u svojim uredima. Upravo navedena uočljivost, smatra Malagurski, neophodan je preduvjet da se danas dođe do sredstava i iz drugih izvora, kako domaćih tako i inozemnih.

Lijepu potvrdu onog o čemu je pričao Branko Malagurski naveo je *Ladislav Suknović* iz Tavankuta. On je u ime Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« rekao kako se prošle godine, zahvaljujući projektu »Bogatstvo različitosti«, Tavankut našao među 14 turističkih sela u Vojvodini. Nakon toga, rekao je Suknović, u Tavankutu je potpisan protokol o suradnji između HKPD-a »Matija Gubec«, istoimene mjesne osnovne škole i dvije voćarske zadruge. HKPD »Matija Gubec« postalo je i aktivni član turističkog klastera ISAR 21, a kao plod toga organizirana je manifestacija »Tavankutski festival voća« koja se sastojala od niza edukativnih, kulturnih i gospodarskih programa i na kojem su sudjelovali i lokalni proizvođači i predstavnici poljoprivrednih instituta iz Novoga Sada i Osijeka. Naravno, edukacija je bila sastavni dio tih programa.

Z. R.

OPROŠTAJNI DOMJENAK GENERALNE KONZULICE RH U SUBOTICI LJERKE ALAJBEG

Zahvala na prijateljstvu i suradnji

Anto Franjić i Ljerka Alajbeg

Svečanim prijamom za predstavnike hrvatske zajednice u Vojvodini, organiziranim u prostoru njezine rezidencije, generalna konzulica RH u Subotici *Ljerka Alajbeg* i konzul savjetnik *Anto Franjić* obilježili su prestanak svojih diplomatskih mandata na sjeveru Bačke.

»Uopće, riječ rastanak je tužna riječ, Ante i ja smo tužni i žalosni što se rastajemo, a istovremeno smo sretni i zadovoljni što smo imali prilike posljednjih pet godina se družiti, surađivati i na koncu, što se vraćamo u svoju domovinu. A vi, svi koji ste nam bili prijatelji, koji ste

bili naši suradnici i naši najbliži iz hrvatske zajednice na ovim prostorima i koji ste nas uvijek srdačno primali, svima vama zahvaljujemo na prijateljstvu, na suradnji, na toplini i ja bih rekla, i na ljubavi. I jako nam je važno da smo osjetili te vibracije i ljubav u našoj suradnji. Odlazimo dalje, svaki na svoje poslove, ali svi vi i mnogo širi krug ljudi ostat ćete nam u trajnom sjećanju, ostat ćete nam prijatelji, dio nas i mi smo vam uvijek na raspolaganju u Zagrebu ili bilo kojem drugom mjestu gdje ćemo biti u smislu daljnje suradnje i potpore u realiziranju onoga cilja kojemu smo ovdje bili posve-

Tomislav Žigmanović i Mata Matarić u društvu generalne konzulice

ćeni. A taj cilj je bio učiniti sve što je moguće da bi hrvatska zajednica opstala, da bi se razvijala, da bi došla do svojih prava i iskoristila one mogućnosti koje

još uvijek nije iskoristila i da bi ova vaša predivna baština bila sačuvana. To je naša zajednička baština na koju smo ponosni i trebamo je čuvati kao zjenicu oka svoga«, rekla je u oproštajnom govoru generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici *Ljerka Alajbeg*.

Domjenak je okupio veliki broj uzvanika iz redova hrvatske zajednice, a prigodnim govorima domaćinima su se obratili pokrajinski zastupnik DSHV-a *Mata Matarić* i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata *Tomislav Žigmanov*.

Od ponedjeljka, 3. rujna, dužnost generalnog konzula RH u Subotici preuzima *Dragan Đurić*.

Rezidencija u Subotici

MIRJAM PANDŽIĆ, ČASNA SESTRA, ORGULJAŠICA I DUGOGODIŠNJA VODITELJICA KATEDRALNOG

Služba u slavu Boga i svog naroda

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Da imam dara za glazbu otkrile su sestre koje su bile orguljašice u Zagrebu, gdje sam onda završila srednju glazbenu školu, a potom i akademiju * Veoma sam sretna što sam izabrala ovo zvanje i struku, sve što sam radila bilo je na slavu Božju i za naš narod, tako da se ne bih nikad mijenjala

Nastupom na svečanoj misi zahvalnici ovogodišnje Dužijance, časna sestra *Mirjam Panžić* oprostila se od vođenja Katedralnog zbora »Albe Vidaković« kojim je ravnala skoro 40 godina.

Ujedno, sestra Mirjam ovih dana odlazi u mirovinu nakon 46 godina godina služenja Bogu i Crkvi. Ova dva događaja bila su povod za razgovor s njome.

HR: Kako ste se odlučili postati časna sestra?

Odrasla sam u brojnoj kršćanskoj obitelji u Žedniku. Otac nam je rano umro, a majka je podigla nas osmero djece. Odgajani smo u duhu katoličke vjere, redovito smo išli u crkvu. Za moj odlazak u samostan presudne su bile časne sestre koje su služile u Žedniku i koje su tamo stigle kad sam ja imala 10 godina. One su snažno utjecale na mene preko vjeronauka i zbora. Kada sam završila osnovnu školu, nije bilo dvojbe i odlučila sam se za ovaj poziv. Ja sam prva otišla iz obitelji, s 15 godina, u samostan Sestara Naše Gospe u Zagrebu.

HR: Kako je kasnije došlo do vaše glazbene naobrazbe?

Da imam dara za glazbu otkrile su sestre koje su bile orguljašice u Zagrebu, tamo sam završila srednju glazbenu školu Vatroslava Lisinskog za teoretske predmete i flautu. Kasnije sam završila i Muzičku akademiju u Zagrebu, teoretski smjer za nastavnicu. Usporedno sam od sestre učila svirati orgulje.

HR: Nakon zaređenja, kako je tekla vaša služba i kako je došlo do osnutka Katedralnog zbora?

Zaredila sam se 1966. godine. Prvo sam se vratila u Suboticu, gdje sam bila orguljašica u crkvi Isusova Uskrsnuća i pomagala u katedrali. Onda sam se ponovno vratila u Zagreb, tamo sam bila četiri godine. Dvije sam godine svirala kod isusovaca dječju misu i misu mladih, a dvije godine u crkvi sv. Blaža.

HR: Za svoj rad bivali ste i nagrađeni: zbor je za 20 godina rada dobio Antušovu nagradu, a vi ste 2002. dobili subotičku nagradu »Pro urbe«. Koliko vam znače ove nagrade?

I jedna i druga nagrada su priznanje svim članovima zbora. Nagrada »Pro urbe« je značajna jer je stigla iz krugova koji nisu crkveni, za naš dopinos u sveukupnom glazbenom miljeu grada.

NOG ZBORA »ALBE VIDAKOVIĆ« IZ SUBOTICE

U Suboticu sam ponovno došla 1973. i od tada sam orguljašica u katedrali svete Terezije u Subotici. Te smo godine obilježavali veliki jubilej – 200 godina katedrale u Subotici. Za tu prigodu okupljen je zbor koji je kasnije, nakon što su pjevači izrazili želju nastaviti s radom, postao Mješoviti katedralni zbor. Te smo godine u devetnici za Bezgrešno Začeće prvi puta pjevali troglasnu misu *Albe Vidakovića*. Nekoliko godina kasnije, na Dužijanci 1980. godine prvi puta nastupamo pod imenom Katedralni zbor »Albe Vidakovića«, u spomen na našeg kulturnog velikana.

HR: Katedralni zbor »Albe Vidakovića« imao je puno nastupa. Izvan Subotice, nastupali ste u Hrvatskoj, BiH i Mađarskoj. Koji su, po vašem mišljenju, najznačajniji nastupi ovoga zbora?

Osnovna zadaća zbora bila je voditi pjevanje za velike blagdane i na nedjeljnim misama. Iz crkvenih prostora, na kulturnu scenu grada Subotice izašli smo tek kasnije, 1990. godine. Tada smo održali izuzetno posjećen Božićni koncert u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Iduće godine, održali smo prvi Uskrsni koncert zbora, a on je održan u Sinagogi. Naše je zadovoljstvo to što imamo lijep broj publike na koncertima, jer ona ovdje dolazi »napuniti dušu«, proživljavajući u sebi ono što se poručuje u glazbi. Jer, poznato je da onaj tko pjeva – dvostruko moli. Nastupa je bilo mnogo, a ako

bih baš morala izdvojiti neke onda su to oni kada smo obilježavali neke zanačajne obljetnice iz kulturne povijesti subotičkih Hrvata. Primjerice, za »Albine dane« 1989. kada se obilježavalo 25 godina od smrti ovoga glazbenika i svećenika, ili za 300. obljetnicu doseljavanja Bunjevaca u Suboticu. Posebno su mi drage i naše suradnje sa Subotičkim tamburaškim orke-

strom pod vodstvom *Stipana Jaramazovića*, s kojim smo održali 22 božićna i uskrсна koncerta. Što se tiče inozemstva, u posebnom sjećanju ostao mi je nastup na Susretu katedralnih zborova 1985. u Zagrebu.

HR: Zbor je imao i tu dimenziju rada na kulturnom planu, repertoarskim njegovanjem djela glazbenih velikana, ali i pučkih napjeva ovdašnjih bunjevačkih Hrvata...

Najviše izvodimo skladbe *Albe Vidakovića*, čije ime i nosimo,

ali i rodoljubne i crkvene numere subotičkog skladatelja *Milana Asića*. Uz njih, na našem se repertoaru nalaze i djela drugih hrvatskih skladatelja, te svjetskih velikana glazbe. Što se tiče pučkih napjeva bunjevačkih Hrvata, uspjeli smo obnoviti naše stare božićne pjesme, i nešto malo adventskih i uskršnjih pjesama. Neke sam zapamtila još iz djetinjstva, a neke sam naučila zahvaljujući izuzetnom čovjeku i vjerniku *Marku Stantiću*, koji

HR: Utemeljiteljica ste »Zlatne harfe«, godišnje smotre dječjih župnih zborova...

Prva »Zlatna harfa« priređena je 1986. godine, a bila sam njezina koordinatorka do 2008. godine. To je glazbena manifestacija Subotičke biskupije i značajna je u pastoralu djece. Nekim zborovima je ova manifestacija bila poticaj da rade i tijekom godine, ne samo za ovu prigodu.

HR: Kako gledate na smanjenje broja vjernika kao i onih

koji se odlučuju za duhovna zvanja? Broj vjernika je općenito manji. Smanjen je i broj misa. Do prije deset ili više godina postojala je i dječja misa, nedjeljom u 9 sati, koja mi je bila posebno draga. Razloga zbog kojih imamo manje vjernika je više: rađa se manje djece danas, ljudi žive užurbanim životom, dolaze na mise rjeđe, često samo na veće blagdane. Što se tiče duhovnih zvanja, situacija je slična. Još se za svećenika nekako odlučuju, ali za sestre u samostan jako slabo.

HR: Jeste li se ikada pokajali što ste izabrali biti časna sestra?

Ne, nikako. Veoma sam sretna što sam izabrala ovo zvanje i struku. Sve što sam radila bilo je na slavu Božju i za naš narod, tako da se ne bih nikad mijenjala. Zahvalna sam i svima koji su me podržavali svih ovih godina, posebno pjevačima iz zbora, ali i dragim ljudima s kojima sam surađivala na polju crkvene glazbe.

koji se odlučuju za duhovna zvanja?

Broj vjernika je općenito manji. Smanjen je i broj misa. Do prije deset ili više godina postojala je i dječja misa, nedjeljom u 9 sati, koja mi je bila posebno draga. Razloga zbog kojih imamo manje vjernika je više: rađa se manje djece danas, ljudi žive užurbanim životom, dolaze na mise rjeđe, često samo na veće blagdane. Što se tiče duhovnih zvanja, situacija je slična. Još se za svećenika nekako odlučuju, ali za sestre u samostan jako slabo.

HR: Jeste li se ikada pokajali što ste izabrali biti časna sestra?

Ne, nikako. Veoma sam sretna što sam izabrala ovo zvanje i struku. Sve što sam radila bilo je na slavu Božju i za naš narod, tako da se ne bih nikad mijenjala. Zahvalna sam i svima koji su me podržavali svih ovih godina, posebno pjevačima iz zbora, ali i dragim ljudima s kojima sam surađivala na polju crkvene glazbe.

HR: Kažite nam nešto više o Družbi sestara Naše Gospe?

Red je nastao u Francuskoj u 16. stoljeću. Preko Njemačke je došao u Slovačku, a potom u Mađarsku, pa i u Suboticu. Družba sestara Naše Gospe u Subotici nastala je 1930. godine, a Kuća Matica je 1941. iz Subotice prenesena u Zagreb, gdje nam je i danas sjedište. Mi smo uglavnom učiteljice, iako nas ima i drugih zvanja. Sestre su radile u školama i odgojnim ustanovama, u Subotici je to bilo u današnjoj osnovnoj školi »Jovan Jovanović Zmaj«, dok nije došao komunistički režim. Tada je osnovna djelatnost Družbe postala rad na župama, u župnom vjeronauku, vođenju crkvenih zborova... Inače, mi smo najstariji red časniha sestara u Subotici. Nekad nas je bilo i tridesetak. Danas u subotičkom samostanu ima nas šest sestara, a još dvije služe u biskupiji. Sve smo umirovljenice.

Ostanite vjerni Bogu u vremenu gaženja morala, svetinje i Boga!

Piše: Željka Zelić

»Čuvajte vjeru kao luč života. Volite Crkvu kao majku vjere. Budite jedno u vjeri. Štujte Gospu kao majku Crkve. Povjerite joj sebe, svoje obitelji, svoj narod i svoju zemlju. Ostanite vjerni Bogu u vremenu gaženja morala, svetinje i Boga. Neka Blažena Djevica Marija, majka Gospodina našega Isusa Krista, koju posebno štujete ovdje, bude svima vama Pomoćnicom i Zagovornicom«, poručio je vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj *Juraj Jezerinac*, okupljenom mnoštvu vjernika u Svetištu Majke Božje Bunaričke, na svetoj misi proštenja koju je predslavio 26. kolovoza u zajedništvu sa zrenjaninskim biskupom *Lászlóm Németom* i domaćim biskupom *Ivanom Péntesom* te svećenicima Subotičke biskupije.

Osvrnuvši se na riječi evanđelja, biskup Jezerinac rekao je kako je žena koju spominje evanđelje očito bila ponesena

željom imati takva sina kao što je Isus Krist. »Ova žena gleda biološki na dostojanstvo žene i majke koja je bila u Starom zavjetu posebno čašćena, kao blagoslovljena, kao ona koja pod svojim srcem nosi život. Naše vrijeme vapi za takvim odnosima prema ženi i majci. Svi im dugujemo ljubav, pažnju, poštovanje i zaslužuju to kao nositeljice života. Takav naš odnos bio bi blagoslov za narod i za čovječanstvo. I zato je posebno vama mladima stavljeno na srce da poštujete svoje majke kao i starice koje su na zalasku života. Jer kako se budete odnosili prema njima, tako će se i potomci vaši odnositi prema vama«, upozorio je propovjednik, dodajući da Isus u svojem odgovoru ženi ne osporava važnost biološkog pristupa ženi. On ipak ističe istinsku veličinu žene Marije: njezino duhovno materinstvo. »Pravo dostojanstvo žene i svakog drugog čovjeka nije isključivo biološko, već je

slušanje i vršenje Riječi Božje. Tu nam je posebni uzor Marija. Mariju je Elizabeta, majka Ivana Krstitelja, nazvala blaženom, jer je povjerovala božanskom navještaju da će biti Majkom Božjom. Marija je bila prva vjernica, kršćanka i Isusova učenica. Ona jednostavno prihvaća anđelovu riječ 'Neka mi bude po tvojoj riječi'. Svet Ivan evanđelist piše: 'I Riječ tijelom postade'. Isus je u tom trenutku započeo živjeti pod srcem svoje majke. Marija je toga tre-

nutka postala Majkom Božjom. Isus je tada počeo živjeti ljudskim životom«, rekao je biskup Jezerinac. Osvrnuvši se potom na misna čitanja, naznačio je kako vjerovati Bogu znači čvrsto držati da je Isus Sin Božji. Vjerovati znači prijateljevati s Isusom Kristom. »Ako nam Isus nešto zabranjuje, znamo da nam zabranjuje jer nas ljubi i jer je to dobro za nas. Ako nam Isus nešto zapovijeda, onda nam zapovijeda jer nas ljubi. A to znači da je dobro samo ono što Bog hoće i da je samo ono zlo što Bog neće. Ako se ta razlika izbriše, onda nema ni dobra ni zla, svijetom vladaju sile zla«, upozorio je biskup Jezerinac, naglašavajući osobito da ukoliko je iz savjesti odgovornih ljudi isključena dimenzija vjere, onda čovjek može svašta očekivati. Zato je u korijenu svih ratova odsutnost Boga u dušama ljudi. »Stoga je prva riječ evanđelja poziv na obraćenje, a to znači promijeniti svoje mišljenje, promijeniti svoj odnos ne samo prema Bogu nego i prema čovjeku jer vjera bez djela je mrtva. Vjera nije samo sustav znanja, poruka, nego je prije svega susret s Bogom Isusom

Misu je predvodio vojni ordinarij u Republici Hrvatskoj Juraj Jezerinac

Kristom. U susretu s njime javlja se svjetlo koje nam pomaže da shvatimo Boga čovjeka, svijet, poslanje i smisao našega života. Tu nam pomaže Blažena Djevica Marija«, rekao je biskup Jezerinac, ohrabrujući osobito bunaričke hodočasnike jer i oni ovdje mogu reći: »Ima netko kome sam došao i došla. Poznaje me, čeka me i voli me. Ovdje ću susresti Gospu koja me voli. Zato u Isusovoj Majci nalazimo nadu. /.../To povjerenje mi kršćani gajimo posebno prema njoj koja se zauzima a nas majčinskom ljubavlju dok putujemo ovom zemljom. Ona se posebno zauzima u svetištima, njoj posvećenim. Uzeti Isusovu majku za svoju majku, znači da nismo sami. S nama je i Isusova Majka«, zaključio je u propovijedi biskup Jezerinac.

Misna čitanja čitali su predvođitelji ovogodišnje »Dužijance 2012.«, koja završava upravo

biskupije, rektor Svetišća mons. *Slavko Večerin* na kraju misnoga slavlja pozdravio je među ostalim i predstavnike Srpske pravoslavne Crkve, o. *Đorđa Dimića* sa suradnikom. »Marija je tijekom dugog niza godina ovdje na Bunariću liječila naše rane, tješila žalosne, ulijevala nadu, darivala duhovnu snagu. I danas će se ona majčinskom moći i ljubavlju približiti svakoj hodočasničkoj duši, ispuniti je darom Božjega svjetla i mira, posredovati ljubav svoga Sina na križu u kojem je pobjeda naša. Što više joj otvorite vrata svoga života, prostore svoja srca«, poručio je mons. Večerin. Misnom slavlju nazočio je i subotički gradonačelnik *Modest Dulić* te predsjednik Organizacijskoga odbora »Dužijanca 2012.« *Marinko Piuković*.

Nakon misnoga slavlja, hodočasnici su poljupcem iskazivali

Svečano bdjenje uoči Bunaričkog proštenja

Ovogodišnja proslava proštenja započela je svečanim bdjenjem u subotu 25. kolovoza na kojemu se okupilo mnoštvo vjernika. Tradicionalno bdjenje koje se i ove godine sastojalo od pokorničkoga bogoslužja, osobne ispovijedi i Službe svjetla s procesijom sa svijećama i Gospinim likom, predvodio je vojni biskup Juraj Jezerinac, u zajedništvu sa zrenjaninskim biskupom Lászlóm Németom i domaćim biskupom Ivanom Péntesom. Okupljeno mnoštvo vjernika na početku bdjenja pozdravio je novi rektor Svetišća mons. Slavko Večerin. Službu pokore i prigodni nagovor održao je p. *Gerard Kovács*. Euharistijsko slavlje nakon procesije sa svijećama predslavio je katedralni župnik mons. *Stjepan Beretić*. U svojoj je propovijedi govoreći o čovjekovoj dobroti, ali i o umijeću da bude sretan, Beretić istaknuo kako se »jedina tajna sreće sastoji u tome da dajemo i samo dajemo, lijepu riječ, ohrabrenje, osmijeh, povjerenje. Marija je povjerovala anđelu, da je njezina rođaka Elizabeta u šestom mjesecu trudnoće. Odmah se dala na put. Pohitila je da Elizabeti rekne lijepu riječ, da je ohrabri, da joj pruži puno ljubavi. Marija usnama ispovijeda vjeru kad moli ali i pokazuje vjeru kad pomaže. Ne gleda Marija na tegobe putovanja. Sva se napunila Duha Svetoga. Elizabeta je zaboravila nevolje trudnoće. Ona kliče. Dvije se rođake vesele, kliču, raduju se. Elizabeta hvali Marijinu vjeru: Blago tebi što si povjerovala! Vjerovati – samo vjerovati to je sreća«, rekao je mons. Beretić. Obraćajući se osobito mladima, ali i okupljenim vjernicima, propovjednik je naznačio kako je religiozni život snaga. »Čovjek nema jačeg oružja od vjere. Imamo li u sebi duboko ukoričenju vjeru, ništa nas ne može nadvladati. (Norman Vincent Peale: Vjera). Marija je imala savršenu vjeru, ali je pokazala i veliku ljubav. Savršena ljubav odmor je koji Bog ima za svoj narod. On želi da počivamo u njegovoj ljubavi uvjereni da će nam uvijek doći u pomoć kao otac k povrijeđenom djetetu, usprkos naše neadekvatne vjere«, ohrabrio je okupljene vjernike mons. Beretić, dodajući da Bogu ništa nije nemoguće. »Obećao je odgovoriti na svaku molitvu u Kristovo ime, dakle moramo tražiti sa sigurnim uvjerenjem očekujući odgovor. Ali ako Bog zadrži odgovor ili odabere drugi put za nas, mora imati snažan i dobar razlog za sve to. Moramo vjerovati da što god Bog dopušta u naše živote, sve će jednoga dana pridonijeti našem dobru (Rim 8,28). Naš nebeski Otac točno zna kamo idemo i što nam je potrebno. On će nam dati najbolje! U pravo vrijeme Duha Svetog (Mt 7,11). Bog neće dozvoliti da budemo svladani svojim kušnjama. Možda ćete doći do prijelomne točke, no preživjet ćete i živjeti da svjedočite o njegovoj vjernosti, ako svoje srce ne otvrdnete nego padnete u njegove ruke uzdajući se u njegovu vječnu ljubav«, zaključio je mons. Beretić.

Proslavi proštenja prethodila je i duhovna priprava 23. i 24. kolovoza. Prvu večer bila je krunica s prigodnom meditacijom, a drugu večer križni put.

Bunaričkim proštenjem, bandašica *Snežana Nović* i bandaš *Marko Križan*, a molitvu vjernika predmolile su djevojke odjevene u bunjevačku narodnu nošnju. U prikaznoj procesiji, među ostalim, biskupu Jezerincu predana je i slika izrađena u tehnici slame na kojoj je prikazan njegov biskupski grb i geslo, kao dar i znak sjećanja na ovogodišnje proštenje. Pjevanje na misnom slavlju predvodio je *Miroslav Stantić*.

Zahvaljujući okupljenim vjernicima iz Subotice i okolice, ali i drugih mjesta Subotičke

svoju ljubav Gospinu liku, koje-ga su u svečanoj procesiji na početku misnoga slavlja zajedno s djecom i mladima do oltara donijeli ovogodišnji bandaš i bandašica. Na dan Bunaričkog proštenja slavljen je u 7 sati sveta misa za vjernike hodočasnike iz subotičke župe sv. Jurja koju je predslavio župnik *István Palatinus*, svetu misu u 8 sati predslavio je zrenjaninski biskup László Német, a poslijepodnevnu misu u 16 sati za bolesnike predslavio je ravnatelj Caritasa Subotičke biskupije, preč. *István Dobai*.

Gradovi i naselja u Srijemu koncem XII. stoljeća

Piše: dr. Zsombor Szabó

Pisana dokumenta su jedan od izvora prilikom proučavanja povijesti jednog naselja. Najčešće se događa da dokumenti koji su nam dostupni potječu iz kasnijih vremena u odnosu na vrijeme kada je naselje nastalo. U ovim slučajevima pomažu nam arheološka istraživanja, naravno ukoliko su rađena. Postoji jedna čelična logika u naseljavanju, jer određeni prirodni uvjeti i strateški značaj lokacije uvjetuju da se razni narodi u dugom vremenskom razdoblju nasele uvijek na isto mjesto i tako često nastaju višeslojne lokacije kako ih najčešće arheolozi nazivaju. Primjera radi na lokaciji drevne Troje imamo arheološko nalazište od sedam razina, ona Troja koja je opjevana u Ilijadi bio je četvrti grad po redu.

PISANI DOKUMENTI I ARHEOLOŠKI NALAZI O GRADOVIMA SRIJEMA

Već smo rekli kako skoro sva srijemska naselja imaju predtekst najviše u rimskim naseljima, ali tamo gdje su rađena arheološka iskopavanja nailazimo i na tragove iz neolita kao npr. u Petrovaradinu ili Slankamenu. Nazive rimskih gradova i naselja uglavnom znamo i danas to razdoblje nije sporno. Nesporno je i razdoblje provale barbarских naroda i njihovo uništavanje ili devastiranje nekad prosperitetnih naselja. Sporno je razdoblje od početka IX. stoljeća. Zato ćemo se sada baviti gradovima i naseljima u Srijemu čiji se nazivi spominju do konca XII. stoljeća. Počet ćemo redoslijedom pojavljivanja, u zagradi godina prvog

spomena: Slankamen (1072.); Sr. Mitrovica (1072.); Zemun (1096.); Banoštor (1134.-72.); Franca Villa (1154.). Ukupno pet naselja, nije velik broj, ali svaki od spomenutih gradova nakon stabiliziranja političkih prilika krajem XIII. stoljeća krenut će u ubrzani razvoj i početkom XV. stoljeća Srijem će biti »najurbaniziraniji« prostor južne Ugarske.

Arheološki nalazi su uglavnom slučajni ili potječu iz tzv. sondažnih istraživanja, rijetko su vršena iskopavanja većeg obujma, čak i prilikom izgradnje

Ostaci srednjovjekovne crkve

autoceste kroz Srijem. Kada govorimo o tim nalazima, najprije mislimo na ona naselja u kojima su pronađeni određeni artefakti, a u dokumentima se spominju tek kasnije. Tu je na prvom mjestu Ilok u kojem se nalaze ostaci iz XI. stoljeća, zatim iz XII. stoljeća imamo ostatke u Petrovaradinu, Srijemskoj Kamenici, Dombou (Stari Rakovac) i Moroviću. O Vrdniku smo već govorili, njegovo mađarsko srednjovjekovno ime bio je Rednek,

Rednuk, Regnic, što po tumačenju Györgya Györffyja u knjizi koji se bavi dobom sv. Stjepana potječe od slavenske riječi rudnik i označava mjesto gdje je

ji Gradina otkriveni su ostaci »jedne velike prostorije, koja pripada monumentalnoj srednjovjekovnoj građevini«. Ovi pronađeni ostaci su identifi-

Slankamenski »akropolj«

prerađivano željezo.¹ Znači, ovo je naselje u XI. stoljeću već postojalo.

SLANKAMEN-NEISTRAŽENI SREDNJOVJEKOVNI GRAD

Sudeći po arheološkim iskopanjima, Kelti su na ovom mjestu podigli utvrdu od kamena. Na keltskim temeljima Rimljani su gradili svoju tvrđavu u IV. ili V. stoljeću. Prvi pisani spomen o Zalonkemenu napisan je u XI. stoljeću u svezi s ugarsko-bizantskim ratovima iz 1072. godine, kada se Slankamen prostorno sastoji iz dva dijela: gornjeg grada (lokalitet Gradina) i donjeg grada – podgrada. Sustavno arheološko istraživanje nije rađeno, ali u razdoblju između 1953. i 1957. godine, kao i 1965. godine, rađena su uglavnom sondažna iskopavanja na nekoliko lokacija. Rezultati ovih iskopavanja su sljedeći: (uzimamo u obzir samo srednji vijek): na lokaci-

rani kao ostaci jedne srednjovjekovne palače.

Lokacija nazvana Manastirište na teritoriju podgrada vrlo je interesantna. Naime, kroz jedan srednjovjekovni objekt probili su suvremenu asfaltnu cestu. Danas se ostaci ovog objekta nalaze tik uz cestu. Objekt koji je prilog arheološkom članku je pravokutne osnove, čije su unutarnje dimenzije cca. 14 x 7 metara. U to doba takvu građevinu možemo ubrajati u veće. Zidovi debeli oko 1,5 metra s vanjske strane ojačani su potporama ili kontraforom. Budući da su na toj lokaciji pronađene ljudske kosti i novac, logična je pretpostavka da se na tom mjestu nalazila crkva i groblje. György Györffy pretpostavlja da je u Slankamenu bila i jedna krstionica iz doba prvih bizantskih misija koje su krenule pokrstiti Ugare.

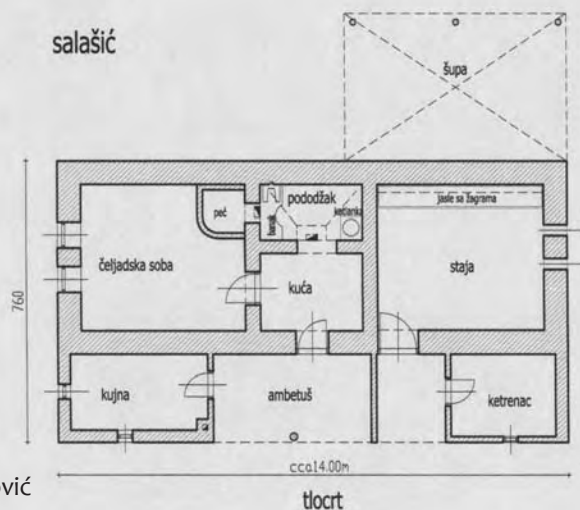
Lokacija Gradina je pusta i neistražena, da ima volje tu bi se mogao iskopati jedan kompletan srednjovjekovni grad. Gradina bi mogla postati naša »Pompeja«.

¹ Györffy György: István király és műve. Gondolat. Budapest 1977.

Salašić

Ako je salašić na višljem dilu avlije onda je u ravni sa zemljom, a ako je avlija ravna, onda je pod salašića nasut i u njeg se ide priko jedne basamage

Najviše su u XX. viku poljodilci s malo zemlje, najviše lancoši pa i poljodilci-salašari koji su friško posli udomljenja počeli obaško život, dok se nisu otukli (gospodarski ojačali) od rada na svoji nekoliko lanaca zemlje i na arendi, najpre su nabili salašić. To je uzdužna zgrada sa čeljackom sobom, »kućom« s pododžakom, a do njeg sa stajom i ketrencom. Sa donjaka, u ambetušu, obično neograđenom, spolja je kujna. Na kraju »kuće« s pododžakom ambetuš je prigraden, a za ogradom na gornjak nuz ulaz u staju je ketrenac.

Ako je salašić na višljem dilu avlije onda je u ravni sa zemljom, a ako je avlija ravna, onda je pod salašića nasut i u njeg se ide priko jedne basamage. Salašić je »na dva zida«, pridnji uzdužni zid je niži od sridnjeg zida, sa padom krova od najmanje 45°, zato je pridnji i niži dio krova pokriven cripom. Dio ambetuša kudan se ide u čeljacke odaje popriko je ograđen lakim zidom od dila kudan se ide u staju. Ograda popriko je obično od trske, stisnuta sa žiokama i umazana mazom (blatom od žute zemlje) i krečom, ritko kad zidom od valjaka ili ciglje.

U tavan salaša se obično ide kroz zabat s gornjaka, jel se u njemu drži dio rane za josag, u zrnju i prikupi.

Iz »kuće« salašića ide se naprid u pododžak, a nalivo u čeljacku sobu na zaod. Pododžak je ko i u salašu na dva zida i sa katlankom u čoši nuz duvar.

Iza prigrade ambetuša ulaz je u staju, košaru/volaricu, i malko je širi od vrata, a nadesno je ketrenac, širok ko ambetuš i dugačak do kraja zabatnog zida.

U staji su jasje na stražnjem uzdužnom zidu (duvaru), ako je staja malko duža od dužine čeljacke sobe ili je u zabatnom zidu ako je staja kraća. U staji ima mista za jednog-dva konja i jednu-dvi krave s junicom ili teletom, do pet-šest komadi josaga. Isprid staje je ketrenac za ranu i piću josagu.

U ambetušu nalivo je kujna i u njoj od vrata nalivo je šporelj, a od vrata na desno kredenac ili štelažija sa sudima. Na zabatnom zidu je pendžer, a ispod nje popriko nenamišćene drvenice (krevet). Na sridini uzdužnog zida u avliji je pendžerica, a ispod nje astal sa stocovima ili hokedlama. Za malu obitelj koja živi u salašiću kujna je ujedno i soba »male kuće«, a iz nje se ima vidik u avliju i na ledinu sa ulazom u salašić.

Nuz ogradu popriko na atar je čardak, a ispod njeg je svinjak s oboima, malo dalje je kokošinjac, na vidiku iz ambetuša i kujne. Korlat je blizu staje, a velik je naspram broja marve. Sersam i sermaj su držali u šupi nuz zid iza salašića. Bunar je isprid salašića, što dalje od korlata. Salašić je najčešće zbog pileža ograđen cipljama.

Približno ovako je izgledo salašić, obaško sa stajom ali pod istim krovom. Imali su sve ono šta triba da ima veći domazluk salašara, samo u malom.

Od salašića salaš »na dva zida«

Ako su salašić pravili s nakonom da će ga, kad se otuku, priurediti u salaš »na dva zida«, ledinu i avliju su unaprid rasporedili za salaš »na dva zida«.

Kad su se čeljad nakanila napraviti salaš »na dva zida«, najprija su nabili staje i obaško svinjak sa komarom i onda se latili priurediti salašić u salaš »na dva zida«. U sridnjem zidu koji je dilio »kuću« i pododžak od staje, probili su vrata u istoj liniji sa vratima čeljacke sobe, a u zabatnom zidu izbili nabijanicu za dva pendžere.

Prigradni zid u ambetušu srušili su, na mistu ketrenca napravili špaje, a spolja prigradili ambetuš sa zidićom i na njemu banak. Od salašića su napravili salaš »na dva zida«.

Zemljav pod u staji prikopali su za oko podrug ašova, gornji red zemlje zaminili čistom zemljom i nabili pod. Sa zidova su sažuljali gornji dio maza, ponovo ga umazali, okrečili i posli zidove ušarali. Umistili su nove pendžere i odaju priuredili za čistu sobu.

Obaško su nabili košaru i volaricu s ketrencima i šupom iza duvara staje. Korlat su primistili do staja, a nuz bunar namistili veći alov podesan za više josaga.

Od salašića je posto salaš »na dva zida«.

SA ROGLJA

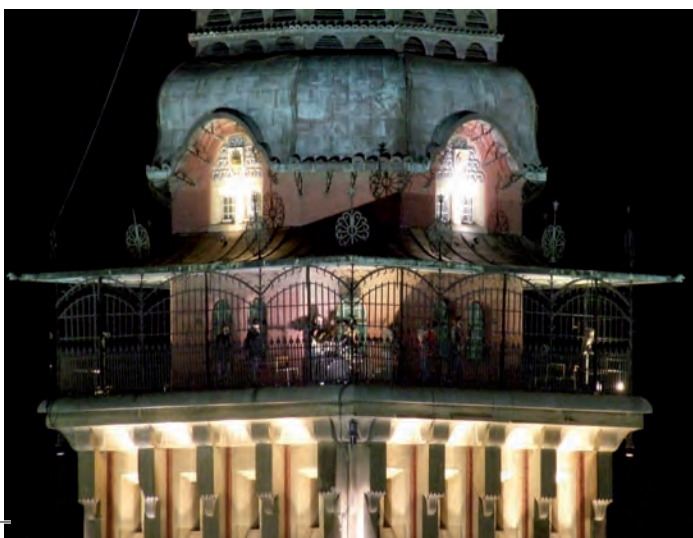
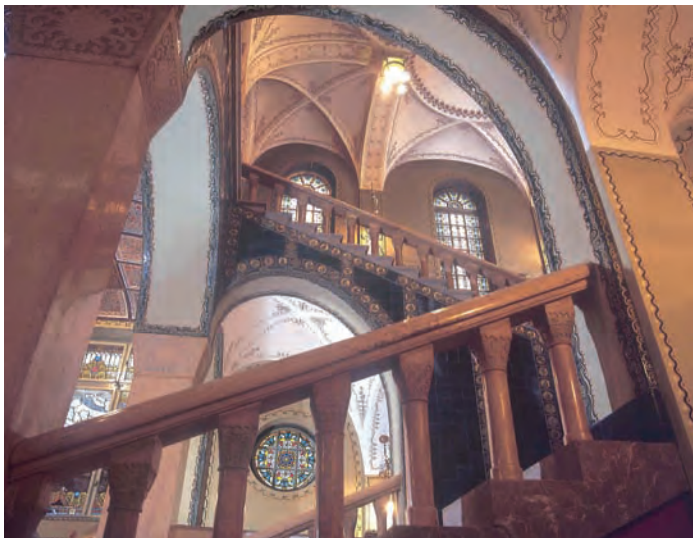
Snaša u pododžaku

Zatomljen je kadgodašnji adet kad su snašu posli vinčanja doneli na salaš i najpre je uveli kroz »kuću« u pododžak, di su je barem jedared okrenili oko sebe. Tim su joj navistili da će radit i oko ognjišta, a dok je u njemu vatre dotle je i života u salašu.

Posli su je uveli u sobu, sili za astal, svekrova joj u krilo metnili bližnje malo muško dite i time joj navistila da se od nje očekiva množenje obitelji. Snašu su za taki doček unaprid spremili pa je i ona dite darivala. U novije vrime najčešći dar je bio drveni konjić na daščici sa četiri točka udešen na vuču špargom.

Pripovido mi Geza Mačković-Jordan (1922.) iz Čikerije, kad je imo pet godina da su ga metnili u krilo snaši, strini. Ona ga darivala drvenim konjićom na točkićima. Vundaro je, hajčio konjića po avliji jedno dva dana, dok se nije raspo na komadiće.

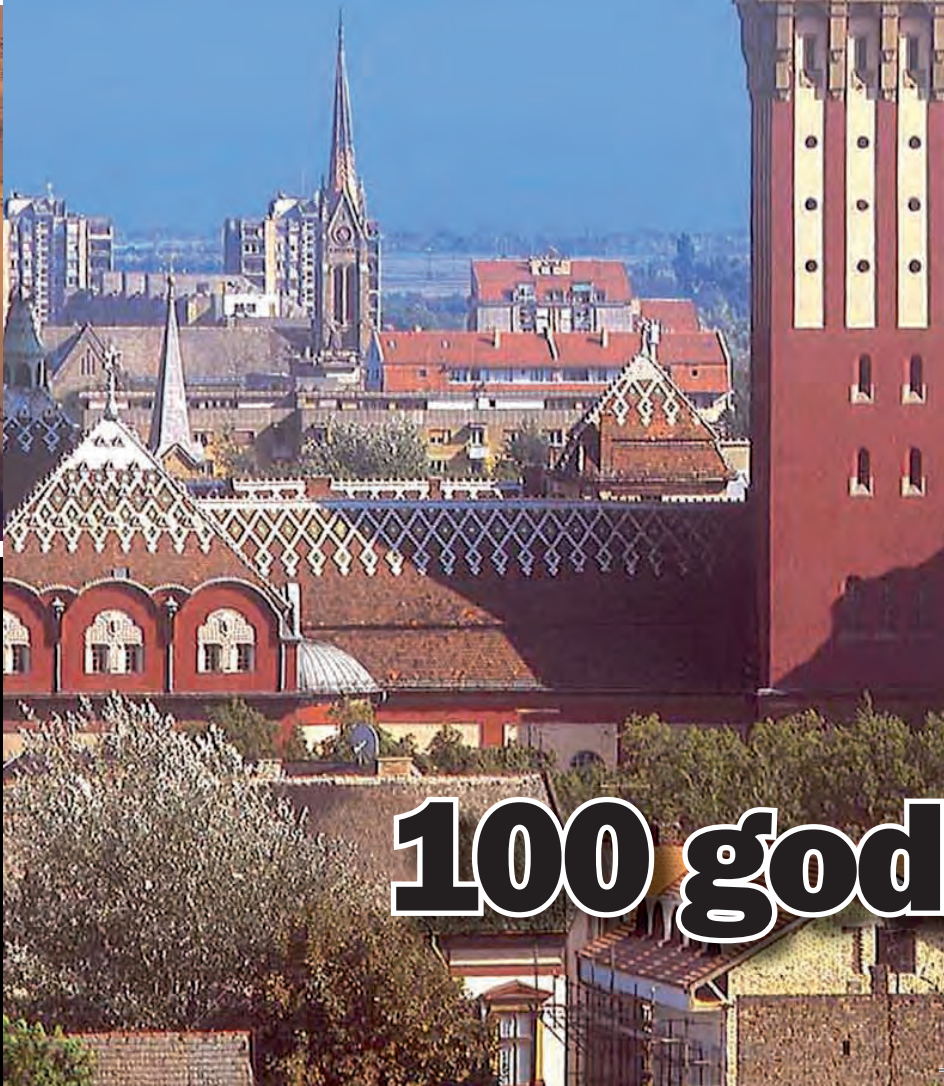

Ivan Pančić

KRONIČAR:

TKO NE MOŽE BEZ TEBE
 KOME SRCE U UŠIMA BIJE
 TKO TE PO POLJIMA MILUJE
 TKO JE SREĆAN U TVOJOJ PRAŠINI
 TKO SE U TEBI RODI I UMIRE
 TKO KROVOVE TVOJE BROJI
 TKO NIJE POBJEGAO IZ TVOJE BARE
 KOME SVOJEVOLJNO TRSTIK RASTE
 U DUŠI
 KOME TVOJE BLATO ZLATO SVJETLUCA
 TKO NIJE POBJEGAO OD TVOJIH ŽABA
 KOME PAPIRNATI BRODOVI STIŽU
 KOME PODUZEĆE TRUNE
 KOME SE DIJETE RAZBOLI OD ASTME –
 TOGA ĆE
 ISPOD CRNICE TVOJE SAČEKATI
 KISELO VINO I FIĆOK RAKIJE SLABE
 TOME ĆE
 DRUŠTVO PRAVITI NAJVEĆE SAMOUBOJICE
 TOME ĆE
 FELO U NALETU SVOJE PRVE PRAVE LJUBAVI
 ZAUSTAVITI SRCE

I ZA POSLJEDNIH STO TISUĆA

KUPITI KARANFILE

TKO NE MOŽE BEZ TEBE

KOME SRCE U UŠIMA BIJE

KAD TI IZ VLAKA UGLEDA TORNJEVE

TOME SI I OTAC I MATI KOJI GA NE VOLE

TKO TE POLJIMA MILUJE

TOME

PO SVIJETU RASCVJETAVAŠ PLJUSKE

TOME

PO POLJIMA HRČI PŠENICU BRSTE

TOME

LOVOKRADICE NEKAŽNJENO UBIJAJU NEVIDLJIVE SRNE

IZ TIJELA VJETROVI TVOJI KRV KAPLJU NA HORIZONT

TOME U INAT

GRADSKIM PIJANCIMA PLAĆAŠ CEHOVE

KURVE OTACA SKRIVAŠ OD DJECE

TOME U INAT

OSUĐENIMA SMANJUJEŠ KAZNE

SKRIVAŠ ONE

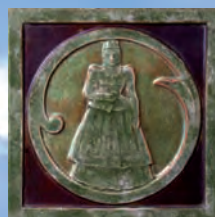
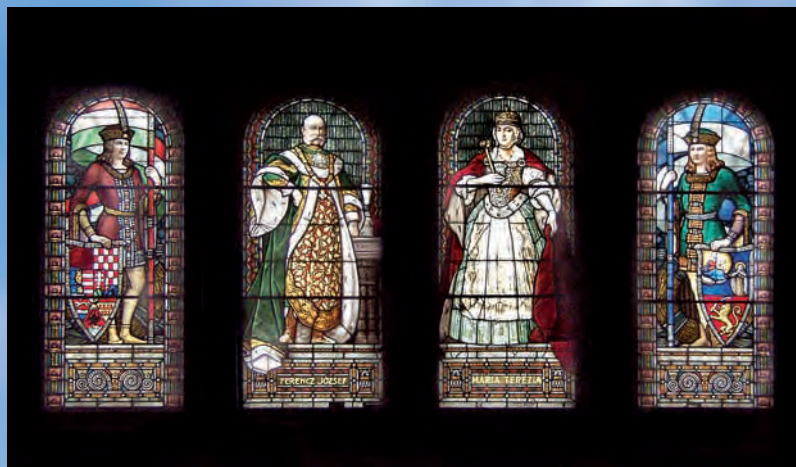
ŠTO NOVCIMA PEĆKE HRANE –

MOGAO SAM SE RODITI I U BOLJEM GRADU

JA SMIJEM DA TE PSUJEM

OVDJE JE NIKLO I OVDJE ČE NESTATI SJEME MOJE!...

Iz zbirke »Natpivavanja«

dina Gradske kuće

Foto: Augustin Juriga

MALA POVIJEST SUBOTIČKIH GRADSKIH KUĆA

Piše: Zsombor Szabó

Simbol građanske vlasti i samouprave

»Od pijeska će se graditi gradska kuća, ali ne na pijesku. Beskorisni i neprofitabilni pješčani teritoriji pretvorit će se u kamenje, da do kraja vremena pokazuju veličinu Subotice i bogatstvo njenih stanovnika«, gradonačelnik Bíró, 1906. godine

Gradske kuće su specifične građevine koje su se razvile u zapadnoj Europi nakon razdvajanja građanske i duhovne vlasti, krajem XII. početkom XIII. stoljeća. Gradske kuće su simboli građanske vlasti i samouprave, kao što su katedrale simboli duhovne vlasti i biskupa. Gradske kuće se nalaze u središtu grada i oko nje su koncentrirane sve bitne funkcije gradske samouprave: tržnica, sudska vlast i zatvor. U istočnoj Europi, gdje se Otomanska imperija zadržala sve do početka XX. stoljeća, ovakvih građevina nije bilo, jer nije niti postojala samouprava gradova. Sve je bilo centralizirano i zato niti na »užem teritoriju Srbije« nema ovakvih građevina.

Kako se mijenjao položaj grada, tako su se mijenjale ovlasti gradske samouprave. Zbog vojnih zasluga i vjernosti prema dvoru Marija Terezija je 7. svibnja 1743. godine proglasila Suboticu privilegiranim komorski gradom pod imenom Sent Marija. Temeljem dodijeljenog privilegija, te na osnovi Vječitog ugovora sklopljenog s Kraljevskom komorom, vojnu upravu zamjenjuje građanska uprava. Gradsko vijeće-magistrat je bilo tijelo političko-upravne i sudske vlasti, koju su sačinjavali gradski sudac i 12 senatora.

PRVA GRADSKA KUĆA

Gradsko vijeće pod vodstvom Fereca Redla 31. srpnja je održalo »osnivačku sjednicu« na kojoj su donesene prve direktivne odluke, među njima, kako se vijeće treba, poput ostalih općina, postarati da na pogodnom mjestu s najmanje 2-3 sobe sagradi općinsku

kuću to jest (kasnije) gradsku kuću. Do izgradnje gradske kuće vijeće je zasjedalo u privatnim kućama ili u kući samog suca. István Iványi u svojoj monografiji, jednu kuću u današnjoj Ulici Vuka Karadžića označava mjestom ranije »gradske kuće«. Ta je kuća na jednoj karti iz 1823. godine označena kao kuća »D. Popovits senator«. Kuća i danas postoji, pitanje je do kada. Naime, sada je u tijeku njena eksproprijacija – koji je javni interes vezan uz taj proces, pitam se ja? Ona se nalazi na fotografiji koja služi kao ilustracija uz tekst Đ. Dragojlovića u prethodnom broju »Hrvatske riječi«.

DRUGA I TREĆA GRADSKA KUĆA

Druga po redu, a na današnjoj lokaciji prva, skromna gradska kuća je izgrađena 1751. godine, od opeke i valjaka i bila je prizemna. Nova zgrada gradske kuće, u baroknom stilu izgrađena na istoj lokaciji poslije dvije godine gradnje, završena je 1828. godine. Imala je toranj sa satom i terasu za vatrogasce, koji su odatle kontrolirali okolicu. Građanska revolucija 1848.-49. godine izmijenila je društvo, ukinuto je kmetstvo, a nakon Austro-ugarske nagodbe, ugarski parlament je donio i prve građanske zakone, kojima se mijenja politička i teritorijalna organizacija države i pravni položaj gradova. Feudalna klasifikacija i hijerarhija u sustavu naselja egzistirala je do 1870. jer je 1871. godine izvršena reforma gradova glede njihovih upravnih funkcija. Postojala su dva tipa naselja: municipalni gradovi (s ovlastima županije) i gradovi s općinskom upravom. Prvi su izu-

zeti iz organizacije županije, a drugi su potpadali pod županijsku upravu. Provedena je i podjela vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, tako da je gradovima oduzeto pravo suđenja, što su raniji slobodni kraljevski gradovi imali. Gradski propisi morali su se usuglasiti sa zakonima koje je donio višestranački parlament. Nadzor nad provođenjem zakona je vršio župan, kojeg je postavljao ili smjenjivao sam kralj. Vlast u gradovima obnašala je gradska skupština na čelu s izabranim vijećem i gradonačelnikom. Gradovi su zadržali pravo samostalnog odlučivanja o svojim posjedima (a danas niti gradska kuća nije u posjedu grada).

FOND ZA IZGRADNJU GRADSKE KUĆE

Poslije 18 godina gradonačelnikovanja Lazar Mamužić je 1902. godine izgubio višestranačke izbore i novi gradonačelnik postaje Károly Bíró. Bíró je dobro poznao svoje građane članove gradskog vijeća, i znao je da oni ne bi prihvatili dodatne poreze kako bi se izgradio ili adaptirao postojeći kompleks gradske kuće, jer su postojala i takva razmišljanja. Smislio je genijalnu financijsku konstrukciju. Kolovoza 1905. godine je na sastanku gradske skupštine iznio svoj plan da se skoro bezvrjedn timerajski tereni oko grada, koji su služili kao gradski pašnjaci prodaju pojedincima i da se od tako dobivenog novca formira »Fond za izgradnju gradske kuće«. Još iste godine započeta je prodaja, koja je obavljena putem javne licitacije. Ukupno je prodano preko 2000 jutara pijeska i sljedeće 1906. godine gradska

skupština donosi odluku da se riješi gorući problem smještaja gradskih ureda. Na prijedlog gradonačelnika Bíróa, »Fond za izgradnju gradske kuće« preimenovan je u »Fond za javnu izgradnju«, pored gradske kuće, kasnije je iz tog fonda financirana i izgradnja toplica Palić,

Policajska kapija (ulaz)

a 1912. godine je u fondu bilo toliko novca da su mogli planirati izgradnju vodovoda i kanalizacije (nažalost rat je sve ove aktivnosti prekinuo). U ovom slučaju možemo govoriti o uspješnoj privatizaciji.

GRADSKA KUĆA OD PIJESKA

Budući da je Bíró pred gradsko vijeće izišao s prijedlogom i postojećim proračunom, nitko nije se protivio da prijedlog o izgradnji ili rekonstrukciji, dogradnji gradske kuće bude prihvaćen. Za početak raspisan je javni natječaj na koji je pristiglo deset radova. Natječaj je bio alternativan, izgradnja nove zgrade ili adaptacija, dogradnja, čime je raspisivač unio malo

konfuzije među konkurentima. Do završetka natječaja je »sazre-
la« misao o izgradnji nove zgra-
de, i od pristiglih radova žiri, na
čijem čelu je bio tadašnji glavni
gradski inženjer *István Frankl*,
odlučio je da u obzir uzme šest
radova, koji su predlagali izgrad-
nju nove zgrade. Prvu nagradu je
osvojio rad pod šifrom »Pod tor-
njem« čiji su autori bili *Marcell*
Komor i *Dezső Jakab*. Subotički
arhitekt *Ferenc A. Raichel* je
ovojio treću nagradu, a otkuplje-
na su i tri rada. Gradsko vijeće
je odluku žirija jednoglasno pri-
hvatilo, a na toj sjednici gradona-
čelnik *Biró* je izjavio: »Od pije-
ska će se graditi gradska kuća,
ali ne na pijesku. Beskorisni i
neprofitabilni pješčani teritoriji
pretvorit će se u kamenje, da
do kraja vremena pokazuju veli-
činu Subotice i bogatstvo nje-
nih stanovnika.« Novi pothvat
je bio uređenje trga oko budu-
će gradske kuće, mnogo starih
zgrada je porušeno (naravno
praćeno mukama eksproprijaci-
je) da bi prostor oko gradske
kuće dobio svoj današnji izgled.
Prvobitni plan se isto mijenjao.
Pobjednički rad je predvidio
zgradu s baroknim fasadama,
rukovodeći se idejom da je
barok stil doba Marije Terezije,
dobročiniteljice grada. U među-
vremenu su sami projektanti, u
dogovoru s povjerenstvom za
izgradnju zgrade, došli do odlu-
ke da se nova gradska kuća treba
izgraditi u »mađarskom stilu«. Projekt
su preinačeni i poslani
u ministarstvo u Budimpešti na
odobrenje. Ministarstvo predlo-
žene preinake nije prihvatilo i u
ožujku 1908. godine je vratilo
plan na doradu, najviše nespo-
razuma je bilo oko stila fasade.
Biró je otputovao u Budimpeštu
kako bi razjasnio nespo razume,
dogovorene su sitnije preina-
ke, ali fasada nije mijenjana,
te je izgradnja mogla započeti
u jesen 1908. godine. Izvođači
radova su bili subotički podu-
zimači *Ferenc Nagy* i *Lukács*
Kladek. Nadzor postavljen od

strane investitora vršio je gradski
inženjer *Gyula Váli*. Zbog jakog
mraza i Božićnih blagdana prava
izgradnja je započeta tek 8. ožuj-
ka 1909. godine. Građevinski
dnevnik registrira 10. ožujka 5
zidara i 20 nadničara, a u srpnju
na objektu radi ukupno 329 rad-
nika raznih struka. Za nešto više
od godinu dana objekt s tornjem
je podignut do konca 1909. godi-
ne. (Samo rekonstrukcija sjeverne
fasade osamdesetih godina
prošlog stoljeća trajala je godinu
i pol dana). Sljedećih 20 mjeseci
završeni su i svi unutarnji i vanj-
ski zanatski radovi. Prva svečana
sjednica u novoj vijećnici održa-
na je 14. kolovoza 1912. godine.

PRVOBITNI I SADAŠNJI SADRŽAJI GRADSKO KUĆE

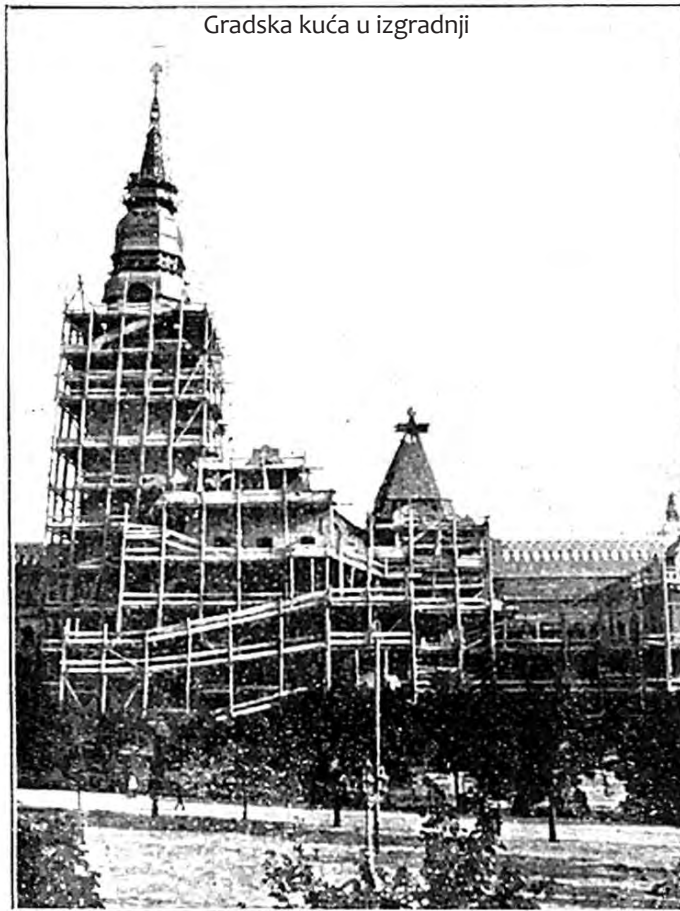
Nova je gradska kuća imala
drugačije funkcije u odnosu na
današnju, s obzirom da je pre-
živjela i razdoblje socrealizma,
kada je preinačena u »dom kul-
ture«, a isto tako i povratak na
»građansku kulturu«, popularno
nazvanu tranziciju. Glavne razli-
ke su sljedeće: na mjestu ureda
današnjeg gradonačelnika bio
je ured velikog župana, današ-
nja zelena dvorana je služila
kao njegov prostor za sastanke.
Nekadašnji ured gradonačelnika
je bio pored današnje male dvo-
rane za vjenčanja, koja je u to
doba bila gradonačelnikova dvo-
rana za sastanke užeg gradskog
vijeća. Matični ured je bio pored
županovog ureda, a današnja
»plava vijećnica« bila je dvorana
za vjenčanja. Najveća promjena
u odnosu na 1912. godinu je
da nema više policije i zatvora
u zgradi gradske kuće. Ulaz sa
strane današnje muzičke škole
bio je prvobitno policijski ulaz,
pred kojim je stražario policajac,
a posebno stubište je vodilo na
drugi i treći kat gdje je bila smje-
štena policija. Ovdje se nalazio
i zatvor, kako piše *Dezső Jakab*:
»...gdje nitko ne opći sa zatvore-
nicima i nitko ih ne može susresti
na hodnicima gdje bi im se rugali

ili ih zlostavljali. Imaju zdrave
ćelije koje ispunjavaju sve uvjete
higijene i imaju čist zrak«. Na
krovu je bilo smješteno »šetalište
za zatvorenike«. Danas se u tim
prostorijama nalazi Historijski
arhiv grada. Naravno, najvažnije
prostorije su bili porezni uredi u
čije je čekaonice moglo odjed-
nom stati i tisuću ljudi (tvrdi

principu nepodesni, »pres cen-
tar« grada.

U jednoj publikaciji, koja je
objavljena prilikom svečanog
otvorenja Ggradske kuće nala-
ze se interesantni podaci, koji
pobuđuju na razmišljanje. Na
kraju ove publikacije nalazi se
lista službenika grada u 1908. i
u 1912. godini. Poimenična lista

Gradska kuća u izgradnji

Dezső Jakab). Važnost ovih pro-
storija dokazuje činjenica da se i
dan-danas ovdje nalaze porezni
uredi čime se poštuje određena
»tradicija«, da građani ne lutaju
gradom jer svatko zna »da je
porezno na prvom katu grad-
ske kuće«. Autoru ovog teksta
je osobno žao što u doba socre-
alizma nije vraćena u prvobitno
stanje nekadašnja gradska kava-
na, nego je na njenom mjestu
napravljen nekakav »Agros cen-
tar« brze hrane i restoran. Na
njegovom se mjestu danas nalazi
bezlični Mac Donalds (prosto-
ru nikakva šminka ne pomaže)
i umjesto restorana današnji, u

sadrži imena i funkcije ljudi koje
je plaćao grad. Na listi iz 1908.
godine nalazi se 135 imena,
među njima i 15 policajaca, 11
liječnika, 3 veterinar i 2 inže-
njera. Zbog umirovljenja, smrti i
ostavki tijekom izgradnje, zapo-
sleno je 28 novih službenika i nji-
hov ukupni broj se popeo na 138,
znači troje više, od toga su dvoji-
ca inženjeri (jedan građevinski i
jedan strojarski). Ostaje kao pusta
želja da se objavi lista zaposlenih
i njihove funkcije, koji su plaćeni
iz proračuna grada, recimo za
razdoblje od četiri godine za vri-
jeme prethodnog demokratskog
gradonačelnika.

ODRŽAN DRUGI SAZIV MEĐUNARODNE UMJETNIČKE KOLONIJE »STIPAN ŠABIĆ«

Mjesto stvaralačkog susreta

Ovogodišnja likovna kolonija koja je osnovana u znak sjećanja na slikara i likovnog pedagoga Stipana Šabića, bila je mjesto stvaralačkog susreta

raznolikih slikarskih poetika

Na drugom sazivu Međunarodne umjetničke kolonije »Stipan Šabić«, koja je održana od 21. do 25. kolovoza, na osuvremenjenom bunjevačkom salašu *Paje Đurasevića* u okolici Subotice, sudjelovalo je 14 slikara iz: Slovenije, Makedonije, Bosne i Hercegovine, Rumunjske i Vojvodine. Koloniju je organizirala Hrvatska likovna udruga »Cro Art«. Okupljanjem slikara na ovoj koloniji, odana je počast slikaru i likovnom pedagogu *Stipanu Šabiću* (1928.-2003.), koji je bio jedan od osnivača »Kolonije grupe šestorice« u Tavankutu davne 1961. godine.

Prilikom zatvaranja Međunarodne umjetničke kolonije »Stipan Šabić« posjetitelji su u ambijentu sjedišta kolonije, na salašu, mogli vidjeti izložbu nastalih radova koji svjedoče o autonomnosti snažnih pojedinačnih poetika u kontekstu likovne umjetnosti. Predsjednik Hrvatske likovne udruge »Cro Art« *Josip Horvat*, nakon završetka petodnevnice kolonije, najavljuje do konca godine izložbu na kojoj će publika i u galerijskom prostoru moći pogledati različite umjetničke prakse sudionika ove kolonije i otkriti kvalitetne domete, originalnost i snagu umjetnika prili-

kom kolonijskoga rada u mjestu stvaralačkog susreta – kreativnog toposa Međunarodne umjetničke kolonije »Stipan Šabić«.

KOMUNIKACIJA AUTOR-SKIH SVIJETOVA

Rumunjski slikar *Salagean Ovidiu* kaže da je na koloniju pozvan po preporuci kolege, subotičkog slikara *Sándora Kerekesa*, s kojim je ranijih godi-

Salagean Ovidiu

na često sudjelovao na likovnim kolonijama u Mađarskoj.

»Sudjelujem na brojnim likovnim kolonijama, prošle godine sam, primjerice, bio na likovnoj koloniji u Japanu.

Slikam tehnikama akrila i ulja na platnu, a svojim radovima želim izraziti moje unutarnje osjećaje, emocije, život koji živim i moj pogled na svijet. Ovdje se zaista dobro osjećam, uživam u arhitekturi secesije u Subotici i na Paliću. Dolazim iz grada Oradea, koji se nalazi za sjeverozapadu Rumunjske, udaljen je 13 kilometara od Mađarske, a Oradea je poznata po brojnim građevinama koje su građene u baroknom stilu. Subotica me u nekom smislu jako podsjeća na naš gradić, najviše zbog očuvanosti starog arhitektonskog stila«, kaže *Salagean Ovidiu* i napominje da se u Rumunjskoj od isključivog bavljenja slikarstvom ne može živjeti.

»Možda tek neki slikari u Bukureštu mogu koliko-toliko solidno živjeti od slikarstva, ali to nije moguće u Oradeu, jer bi slikari često bili gladni. U Oradeu rade dvije manje galerije i jedna velika koje promoviraju slikare, ali to nije dovoljno. Imam svoj atelje u jednom dijelu stare gradske utvrde, gdje slikam, a studentima predajem na Akademiji likovnih umjetnosti. Ovdje sam na koloniji zajedno s mojim bivšim studentom, a

sad kolegom, slikarem *Rosca Serbanom*, koji radi kao kustos Gradskog muzeja u Oradeu. Volio bih ponovno doći, jer je ovo inspirativna kolonija za moje stvaralaštvo«.

Sándor Kerekes

Tijekom rada kolonije, razgovarali smo i sa *Sándorom Kerekesem* koji naglašava da se na kolonijama rađaju autorska i osobna prijateljstva.

»Mecene su nestale, a tijekom zadnjih šezdeset godina rađale su se slikarske kolonije u Vojvodini, od kojih mnoge i danas opstaju. Te kolonije su neka vrsta nadomjestka za nestale mecene. Ono što je važno jest da se i na ovoj koloniji stvorilo jedno harmonično društvo auto-

ra, od tek završenih akademaca, pa do starijih slikara. Evo, ja sam blizu moje sedamdesete, tu se generacije izjednačavaju, nema generacijskih razlika, pogotovo kada se stvara. A kako to? Tijekom boravka na slikarskim kolonijama svjesno, ali i nesvjesno, prihvaćamo razne ideje, imamo uvide u načine rada ili izbor tema drugih autora. Taj međusobni utjecaj između umjetnika je veoma važan, može potaknuti kreativnost, i tako postajemo velika obitelj s istim ciljevima i iz istih povoda, a to je stvaralaštvo. Rađaju se i osobna prijateljstva i autorska prijateljstva, u pitanju je duhovna i vizualna komunikacija autorskih svijetova», kaže Sándor Kerekes i navodi da ga stil secesije impresionira već dugi niz godina.

»Interesantno je da motiv subotičke Gradske kuće, kao inspiraciju, nemamo na platnima istaknutijih suvremenih umjetnika. Što se tiče mog rada, inspirira me stil secesije, ne samo vidljiv na Grdskoj kući, nego i na brojnim subotičkim zgradama. Ne radi se naravno o kopiranju stila, nego o doživljaju koji izražavam na mojim slikama. Omiljena tema mi je i ravnica, jer mnogi ljudi ovdje žive jedan suživot sa zemljom i plodovima koje ona donosi. Čim izađemo iz grada, oranice se šire u okolici i taj doživljaj sam često prenosio na platno«.

Na koloniji je sudjelovala i *Jasmina Rojc* iz Nove Gorice, koja također ističe da je na likovnim kolonijama važan segment razmjena iskustava slikarskih praksi.

»Studiram slikarstvo u Veneciji na postdiplomskim studijama, a ovdje mi je sada super, puno je različitih ljudi i različitih autorskih izričaja, upoznajemo se i komuniciramo, to sve pruža ova međunarodna likovna kolonija. Smisao likovnih kolonija je da

se družimo i razmjenjujemo slikarska iskustva, imamo puno zajedničkih tema, razgovaramo

Jasmina Rojc

o slikarstvu i stičemo uvid u načine rada drugih autora koji sudjeluju na koloniji. Ovdje na koloniji radim u tehnici akrila, sad mi najbolje odgovara, brzo se suši, a inače slikam i u tehnici ulja na platnu. U fokusu mog rada je slikanje stubišta koje vode prema dobrome i prema svijetu estetike, prema svjetlu. Stremim izražavanju i traženju dobrog, a ono što nije dobro ionako je suviše napadno vidljivo u današnjem svijetu», kaže Jasmina Rojc i ističe da joj se u gradu veoma doimala arhitektura secesije, ali i da uživa u ambijentu salaša u središtu kolonije.

DUHOVNA OAZA ZA SLIKARE

Razgovoru sa slikarima nikad kraja. *Aleksandar Marković* iz Tuzle kaže da je prvi put u Subotici. Magistrirao je na Akademiji likovnih umjetnosti Široki Brijeg, a trenutno je na postdiplomskom doktorskom studiju, isto na Akademiji.

»Imao sam pet samostalnih izložbi, izlagao sam i na brojnim skupnim izložbama i čest sam sudionik likovnih kolonija. Radim u kombiniranoj tehnici na platnu, to je kombinacija između akrilnih boja i još nekih materijala koji se koriste danas,

primjerice, kit za drvo, kako bih postigao rezultat koji mi je potreban u sklopu moje poetike. U zadnje četiri godine radim na ciklusu slika na kojima je prikazana figura čovjeka koji se kreće kroz neka ozračja sa svojim osjećajima, emocijama, koje pokušavam vizualno pokazati pomoću kolorita«.

Razgovarajući o stanju svakodnevnog bombardiranja ljudi milijunima slika koje emitiraju elektronički mediji, *Aleksandar Marković* kaže da je ljepota i autonomnost umjetnosti i u tome, što je potrebno da prođe

Aleksandar Marković

određeno vrijeme da bi se potvrdila neka vrijednost, na što ipak ne mogu utjecati reklame i medijske slike.

»Kada suvremena autorska djela prođu 'kritiku vremena' pokazat će se je li to kvaliteta koja će ostati kao umjetnost. Možda se nešto kratkoročno predstavi reklamom kao kvaliteta u oblasti slikarstva, ali to kratko traje. Glede slikarstva, uvijek se vremenom iskristalizira što je umjetnost, a što nije«. Dotičući se teme o nepojavljivanju značajnih umjetničkih likovnih skupina i neoavangardi u vrijeme postmoderne, *Aleksandar Marković* također ističe da će o tome relevantno svjedočiti »kritika vremena«, putem tekstova i knjiga likovnih kritičara i povjesničara umjetnosti.

»Aktualni trenutak i socijalna situacija ostavljaju tragove i umjetničke izraze. Možda mi slikari, dok smo u procesu stvaranja, i ne zamjećujemo neke značajne pojave na likovnoj sceni, no, mislim da će se kvalitetne pojave poslije određenog vremena primijetiti, te se uobličiti i zaokružiti u radovima kritičara i povjesničara koji zbivanja u likovnom životu gledaju s distance, a što se tiče aktualnog trenutka ove kolonije, jako je važno što se na kolonijama stvaraju zbirke slika, a ovdje je u pitanju međunarodna zbirka«. *Toni Čatlevski*, slikar i ravnatelj Kulturnog centra Grada Prilepa, koji je otvorio ovogodišnju koloniju, kaže da je za njega inspiracija bačka ravnica, jer to ne može vidjeti u Makedoniji. »Ovu inspiraciju ne želim propustiti i zato je prenosim na platno. I kod kuće slikam pej-

Toni Čatlevski

zaže, nastojim što više vremena posvetiti stvaralaštvu, a žao mi je što je sve očiglednije da su duhovne vrijednosti marginalizirane, jer živimo u svijetu gdje je nadvladao konzumerizam. Drago mi je što sam sudionik ove kolonije, koja je jedna od duhovnih oaza za nas slikare«. Drugi saziv Međunarodne umjetničke kolonije »Stipan Šabić« zatvorila je pomoćnica gradonačelnika *Josipa Ivanković*.

Zvonko Sarić

ANA ŽIGIĆ U STRASBOURGU DOBILA SPOR PROTIV SRBIJE

Nije isto biti Hrvat u Subotici i u Beogradu

Piše: Ivan Andrašić

*Iako je i danas poprilično nepopularno izjašnjavati se kao Hrvat u Beogradu,**Ana Žigić je kao takva prošla svu golgotu ratnih devedesetih, a mirnodopsku prolazi i danas*

Umirovljena zdravstvena radnica Ana Žigić Beograđanka je više od četiri desetljeća. Desetak dana ovoga ljeta provela je u Sonti, rodnom mjestu njezine majke. »Iako sam rođena 1951. godine u Apatinu, moje srce i najljepša sjećanja i danas me vežu za Sontu. Majka Kata, rođena Benak, udala se za Ivana Virovkića iz Virovitice, koji je u Apatinu bio na radu, pa su tu zauvijek ostali i živjeti. Mene je Sonta 'zarobila' još u ranom djetinjstvu. Većinu vremena provodila sam kod bake i tada je u mene usađen duh male Šokice, duh koji me ispunjava i danas«, kaže Ana. Svjetla velegrada upoznala je kao svršena učenica somborske srednje Medicinske škole. Studij na Višoj medicinskoj školi u glavnom gradu odredio je njezin daljnji životni put. Mladost i sudbina na taj su joj put doveli ljepuškastog Momira Žigića. Srca su zatrepila, a vremenom, ljubav je oboje natjerala na razmišljanje o svijanju obiteljskoga gnijezda. I ne samo razmišljanje. »Brak je bio logičan slijed naše ljubavi, djeca najljepši dar života. Nakon završetka više škole uspjela sam se uposliti na Urološkoj klinici, kasnije Kliničkom centru Srbije. Suprug Momir bio je uposlen u Domu armije kao civil na službi u JNA. Živjeli smo lagodno, oboje smo imali solidna primanja, a radosti nije bilo kraja kad nam je 1983. godine dodijeljen stan, kako je u rješenju navedeno, na odre-

đeno vrijeme, odnosno, kako je u obrazloženju napisano, do stvaranja uvjeta da nam vojska dodijeli odgovarajući stan veće kvadrature. Bili smo sretni što smo se konačno riješili statusa podstanara, a nismo ni sanjali kakva nas golgota čeka«, priča Ana.

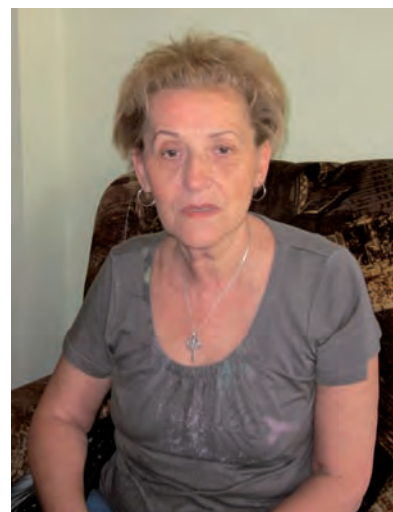
PRITISCI

Idila je izbljedom posrta- nje je počelo u viorima nago- vještaja ratnih devedesetih. Kako se Ana kroz cijelo vrijeme otvoreno izjašnjavala kao Hrvatica, ni ona ni Momir nisu bili miljenici zbivanja. Početne sitne neugodnosti u mjeseci- ma zahuktavanja ratnih događanja kulminiraju i izrastaju u otvorena šikaniranja i pritiski koji su trebali rezultirati samovoljnim davanjem otkaza u institucijama u kojima su bili uposleni. »Zbog mojeg hrvatskog podrijetla proživjela sam pravi pakao u Kliničkom centru Srbije. Euforija antihrvatstva nije mimošla ni utjecajne pojedince među zdravstvenim radnicima, kojima bi ovakvo ponašanje trebalo biti strano. Iako sam do tada slovila kao odlična radnica, odjedanput su me počeli otvoreno podcjenjivati, micati s jednog na drugo radno mjesto, u pravilu uvijek slabije plaćeno. Na svaki moj upit zbog čega, imali su spreman odgovor – ukoliko ti se ovo ne dopada, uzmi radnu knjižicu i idi kod svojih! Preživjela sam i neke vrlo ružne verbalne konflikte koje bih željela,

ali ne mogu nikada zaboraviti. Najviše me je boljelo to što su konfliktne situacije izazivali pojedinci s kojima sam godinama blisko surađivala i koji su ranije govorili o mojemu radu samo u superlativima, a početkom ratnih događanja dnevnu politiku su stavili iznad svojih humanih poziva. Suprug, iako srpske nacionalnosti, na svojem radnom mjestu doživljava pravi horor. Uvode mu izvanredne kontrole, optužuju ga za nestanak inventara s kojim nije imao apsolutno nikakve veze, a na kraju svake priče provlačilo se – sve bi to prošlo, ali supruga ti je Hrvatica... Mnogim njegovim kolegama koji su živjeli u mješovitim brakovima obitelji su se pod ovim pritiscima raspale. Ivan je ostao odan meni i djeci i ne mogavši dalje izdržati šikaniranja, 1994. godine, već načetoga zdravlja, daje otkaz«, priča Ana suznih očiju.

HOD PO MUKAMA

Hod po mukama obitelji Žigić ovim nije završen. Najteže tek slijedi. Čovjeka najviše boli kad mu netko udari dijete. Iako je sin, rođen 1976., godinama bolovao od astme, uz svu validnu liječničku dokumentaciju vojska ga je željela unovačiti i poslati na ratište. »Bilo im je vrlo bitno da upravo njega pošalju u rat, jer se znalo da imamo brojnu rodbinu u Slavoniji. Njegova astma nije im bila zapreka, pa smo prošli puno muka i bespotrebnih dodatnih pretraga dok konačno

na VMA nije dobio uvjerenje da je nesposoban za vojnu službu. Ne znam kako bih podnijela da je morao pucati na svoju braću i oni na njega. Sve je to bio težak pritisak na supruga i mene i jednostavno danas ni sama ne znam otkud nam snage da izdržimo«, priča Ana predstavljajući dokumentaciju.

Uslijedili su i novi problemi, za neke nepremostivi, za borca poput Ane samo novi izazovi. Iako je Momir prije 1994. godine ispunio sve zakonske uvjete za otkup dodijeljenoga stana, to mu je onemogućeno i godinama je ovaj slučaj predmet sudskoga spora. »Shrvan svim događanjima, suprug mi je 2007. godine doživio težak infarkt i ugrađeno mu je sedam stentova. Vojska je donijela rješenje kojim nas ostavlja bez stana, pa smo prinuđeni boriti se sudskim putem za pravdu. Iako sam težak invalid, nastojim supruga držati po strani, jer su posljedice njegovoga infarkta takve, da mu svako nerviranje može biti kobno. Podnescima, u kojima sam otvoreno navodila da sam Hrvatica, obraćala sam se i Šutanovcu i Tadiću, no odgovora ni do danas nema. Na našu sreću tu se umiješao slučaj, pa nas sada, posredstvom HNV-a, zastupa odvjetnički ured 'Aleksić i Ratković' iz

Novog Sada. Optimist sam, jer po informacijama koje imam riječ je o odvjetnicima s vrlo visokim rejtingom, koji i sami kažu da je zakon na našoj strani«, priča Ana. Ovim slučajem golgota Žigićevih nije završena.

Te 2007. godine, bolest nije mimoišla ni Anu. Podvrgnuta je operaciji, a kako je u stručnim krugovima utvrđeno, greškom liječnika ostala je težak invalid, u kojem svojstvu je i umirovljena. Presavila je tabak i uputila tužbu protiv Kliničkog centra Srbije. Predmet je u I. osnovnom sudu u Beogradu. Koncem svibnja ove godine po drugi put je riješen u njezinu korist, no nakon žalbi Kliničkog centra, sve se vrti u istom krugu. Ovaj spor traje već 13 godina, a u međuvremenu je dobila i spor protiv države Srbije na sudu u Strasbourgu zbog povrede članka 6. i članka 14. Konvencije o ljudskim pravima. Riječ je o namjernom odugovlačenju sudskog procesa zbog greške liječnika, te o povredi ljudskih prava po nacionalnoj osnovi. »Puno ružnoga doživjela sam i tijekom ovoga spora. Bilo je zaključivanja predmeta u ladice radi odugovlačenja, a bilo je čak i vrijeđanja po nacionalnoj osnovi od strane suca i beogradskih liječnika – ovlaštenih sudskih vještaka. Po njihovoj vrlo neprikladnoj retorici ispadalo je da je jedini razlog moje tužbe to što sam Hrvatica i imam nešto protiv Srbije. Stoga sam se i obratila Međunarodnom sudu u Strasbourgu«, priča Ana pokazujući podneske koje je upućivala na mnoge adrese.

ŽIVOT HRVATA U BEOGRADU

Dotaknula se i života i rada Hrvata u Beogradu i Zemunu. »U Beogradu i Zemunu živi jako veliki broj Hrvata, no malo ih se tako i izjašnjava. Većina je još uvijek u nekom strahu, jer su mnogi svjedočili, a veliki dio je i na svojoj koži osjetio što znači biti pripadnik

Rado se odijeva u šokačku nošnju

tih godina u našem glavnom gradu najomraženije nacije. Bili smo izloženi svakidašnjim prijetnjama, uvredama, pa i pritiscima da odemo 'kod svojih'. Dolaskom demokracije promijenili su se zakoni, ali se nije promijenila i svijest

ljudi. Odnosi su zahladnjeli, pa se tako dešavalo da susjedi, s kojima smo se družili godinama, s nekom odbojnošću, u stilu 'iju, pa jel moguće da si takva', aludiraju na moje hrvatsko podrijetlo. Možda bi i institucije naše zajednice u Srbiji

morale obratiti više pozornosti na nas u Beogradu i Zemunu. Jednostavno, nemamo validne informacije, pa nam se pokraj straha javlja i nekakav osjećaj odbačenosti od svojih. Shvatite, nije isto biti Hrvat u Subotici i u Beogradu. Hrvatsko državljanstvo imam od 2007. godine, a od 2010. sam upisana i u posebni birački popis hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji. Za ovaj upis natrčala sam se preko svake mjere, jer su me na više mjesta odbijali, ili jednostavno zaniijekali da se to može uraditi kod njih i samo iz nekog inata nisam odustala. Nisam tada znala ni za postojanje naših institucija u Zemunu i Novom Beogradu, tek sam ovih dana doznala za postojanje Zajednice Hrvata 'Ilija Okrugić' u Zemunu i Zajednice Hrvata 'Tin Ujević' u Novom Beogradu. U velikim problemima s kojima se još uvijek susrećemo, nama, običnim pripadnicima hrvatskog korpusa na ovim prostorima vrlo je potrebna potpora i lijepa riječ dužnosnika naše nacionalne zajednice. I najmanji znak brige o nama vraća nam osmijeh na lice i donosi nam određenu dozu optimizma glede sutrašnjice«, završava svoju životnu priču Ana Žigić.

Ljetna igranka u Rumi

Igranka, druženje uz večeru za sve članove i prijatelje Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Rume, organizirana je u subotu, 25. kolovoza, u ljetnom vrtu udruge. Goste su zabavljali tamburaši Društva, a pozdravio ih je prigodnim govorom predsjednik Društva Pavle Škrobot.

N. J.

RADIONICA U MONOŠTORSKOM CENTRU GRAĐANSKIH AKTIVNOSTI

Žene – nositeljice razvoja i unapređenja turizma

U četvrtak, 23. kolovoza, u monoštorskom Centru građanskih aktivnosti održano je predavanje – radionica za sve zainteresirane za turizam, tradiciju i organsku poljoprivredu.

Predavanje je organizirano kao dio projekta UG »Podunav« iz Bačkog Monoštora, pod nazivom »Žene – glavne nositeljice razvoja i unapređenja turizma«, koje je financiralo i poduprlo Pokrajinsko tajništvo za rad, zapošljavanje i ravnopravnost spolova.

Cilj projekta, koji je započet u travnju, bio je zainteresirati prvenstveno žene, koje i jesu glavni stup razvitka eko i ruralnog turizma, da se bave ovom djelatnošću, kao i unaprijediti postojeće kapacitete. Poznato je kako se, pored svakidašnjih poslova koji su po pravilu »registrirani« za žene, one žele dokazati i u nekim drugim aktivnostima, te na taj način i pridonijeti kućnome proračunu. Idealna prilika za to je upravo seoski turizam, a u Bačkom Monošturu on je već u pristojnoj mjeri razvijen.

Projektne aktivnosti bile su vezane i za unapređenje same postojeće ponude, pa je tako nastao pano za fotografiranje sa Šokcem i Šokicom, izrađeni su uniformni stalci za promidžbeni materijal postavljeni u turističkim objektima po selu, snimljen je dokumentarni film o tradiciji monoštorskih Šokaca, napravljene su brošure s informacijama i fotografijama produkata ženske radinosti u selu...

Predavanje je okupilo žene, kao i muškarce, uglavnom vlasnike privatnog smještaja, zanatlije koji se bave starim zanatima, te one koji imaju za početak samo ideju, a rade na njezinoj realizaciji. Sudionici su bili iz Sombora, Bezdana i Monoštora.

Prvo izlaganje imala je *Olivera Sekulić* iz Poljoprivredne stručne službe Sombor, koja je iznijela principe organske poljoprivredne proizvodnje, te njezinu vezu s turizmom. Naime, današnji turisti sve više vode računa i žele konzumirati tzv. »zdravu hranu« iz vrta, koja je uzgojena bez upotrebe kemijskih tvari. Isto tako, organska poljoprivreda i njezini postulati mogu imati i estetsku ulogu u seoskom turističkom domaćinstvu, kao bio-vrtovi.

Na konkretne primjere i savjete u vezi s vođenjem turističkog objekta, bilo da su u pitanju pansioni, sobe za turiste, etno-kuće ili

turistički programi, te marketing u turizmu, ukazala je kroz svoje bogato iskustvo *Biljana Marčeta*, menadžerica Podunavskog turističkog klastera »Istar 21« i vlasnica turističke agencije »Magelan«, koja je jedna od najpoznatijih receptivnih agencija u zemlji. Kroz iskustva iz drugih zemalja, suvremene trendove i različite projekte u čijoj neposrednoj realizaciji je sudjelovala, Biljana je iznijela mnogobrojne ideje koje su veoma primjenjive na monoštorsku i priču ovog kraja.

O tradiciji monoštorskih Šokaca, te o vezi turizma s tradicijom i kulturnim naslijeđem govorila je Marija Šeremešić iz Udruge »Urbani Šokci«. Predstavila je i iznijela teorije o njihovom podrijetlu, karakteristikama nošnji Šokaca koji žive na prostoru Vojvodine, običajima, glazbi, gastronomiji. U svemu ovome nalaze se još uvijek u nedovoljnoj mjeri iskorišteni potencijali za obogaćivanje turističke ponude sela. Također, kao veliki potencijal, istaknula je i vjerski turizam, budući da su upravo velike crkve i vjerske svečanosti u prošlosti okupljale značajan broj hodočasnika. Šansa da se ovakav vid turizma razvije i unaprijedi više je nego realna, gledajući događaje kao što su: Zavetni dan 13. listopada, blagdan Velike Gospe, Male Gospe, kirbaj ili proštenje na Sv. Petra i Pavla, te drugi blagdani.

Zasigurno uz primjenu informacija, ideja i savjeta stručnih ljudi iz svojih područja, šanse za unapređenje su velike. Potrebno je konstantno ustrajati i ići naprijed, bez obzira na usputne oscilacije, koje i jesu sastavni dio života.

Zdenka Mitić

PROSVJED POKRETA ZA ZAŠTITU I NJEGOVANJE RIJEKE BOSUT U ŠIDU

Zaustavljen promet prema Batrovcima

Pokret za zaštitu i negovanje rijeke Bosut Šid, organizirao je u utorak, 21. kolovoza, narodni prosvjed na lokaciji Gradina i u mjestu Batrovci zbog, kako su izjavili, nemara Ribolovačkog saveza Vojvodine u čijoj su nadležnosti rijeke Bosut i Studva. Tom je prilikom zaustavljen promet iz pravca Šida prema graničnom prijelazu Batrovci, u trajanju od deset minuta.

Prigodom obraćanja skupu u Batrovcima, predsjednik Pokreta *Dejan Bulatović* istaknuo je kako Ribolovački savez Vojvodine ne vodi dovoljno računa o ovim rijekama, da skoro dva deset-

ljeća rijeke nisu poribljavane, a da je sočivice sve više na rijeci Studvi. Također je izjavio kako je na ovoj rijeci prije nekoliko dana ponovno došlo do pomora ribe. »Ovdje smo zaustavili promet kako bismo dali do znanja nadležnima za održavanje ovih rijeka, da ćemo sljedeći put ukoliko ne dođe do promjene, napraviti blokade i u ostalim mjestima šidske općine. Ukoliko se ne budu ispunili zahtjevi, članovi Pokreta će otići prosvjedovati i u Novi Sad, jer ne želimo da se ove rijeke uništavaju«, izjavio je Bulatović. U svom zahtjevu Pokret traži od mjerodavnih državnih tijela da se konačno stane na put uništavanju biljnog i životinjskog svijeta i priobalja rijeka Bosut i Studva, kao i da nadležne inspeksijske službe utvrde razloge pomora ribe na ovim rijekama. Također zahtijevaju da se Ribolovačkom savezu Vojvodine oduzme dozvola za upravljanje i gazdovanje nad ovim rijekama, kao i da nadležna pokrajinska tijela utvrde koliko je Ribolovački savez Vojvodine poštovao slovo važećeg ugovora o gazdovanju nad ovim rijekama, kao i da se utvrdi odgovornost onih koji su bili zaduženi da ispune sve obveze koje proistječu iz ugovora koji je sklopljen s Javnim poduzećem Vode Vojvodine. Također, članovi Pokreta su upozorili da će pratiti reakcije na zahtjeve sudionika prosvjednog skupa i ukoliko oni ne budu ispunjeni, poduzet će radikalnije mjere.

Prosvjed je završen mirno bez incidenata, a potporu ovom prosvjedu, kako je izjavio Bulatović, pružili su lokalna samouprava, Pokret veterana Srbije i KK »Graničar 2011.«, kao i veliki broj mještana Šida i Batrovaca.

S. Darabašić

KAMPERI IZ SLOVENIJE U POSJETU MONOŠTORU

Raj za ljubitelje prirode i tradicije

Predstavljanje prirodnih i kulturnih bogatstava i ljepota našeg kraja stranim turistima posao je koji iziskuje još uvijek puno truda i rada. Izuzetne primjere je doista bitno spomenuti u cilju daljnjeg napretka, budući da imamo što pokazati, a da ne izostavimo i ono bitno – »po veoma popularnim cijenama«.

Ljepote Specijalnog rezervata prirode »Gornje Podunavlje« u kombinaciji s tradicijom ljudi koji žive u njegovoj blizini, predstavljaju pravi raj za ljubitelje prirode i tradicije. Takvo nešto prepoznao je i bivši Apatinac, *Jovan Močković*, koji je iz Slovenije, potaknut nostalgijom za domom, odlučio osnovati – izgraditi

kamp u blizini svojega rodnog grada, u naselju »Budžak«. Doista je bilo zadivljujuće vidjeti prvu kolonu kamp-domova koja je stigla na ovo mjesto. To je bilo još 2009., a od tada svake godine »Budžak« tijekom ljetnih mjeseci ugosti nekoliko skupina kamp turista. Tijekom boravka u našem kraju turisti osim Apatina, Sombora, Novog Sada..., posjećuju redovito i Bački Monoštor.

Tako je i ovoga ljeta u Monoštor stigla povorka slovenskih kampera, i to biciklima, zbog blizine i prirode koja je zadivljujuća. Zanimarito ćemo kvalitetu ceste, budući da je nasip kojim se dolazi iz pravca Kupusine do Monoštora još uvijek u fazi čekanja obećanog asfalta.

Biciklisti su na odredištu u Bačkom Monošturu dobro znali unaprijed što ih čeka – ljubazni domaćini Etno-kuće »Kuveljić« – *Ksenija* i *Radojica*, s mnoštvom domaćih đakonija kakvih baš i nema u Sloveniji. Uz tamburaše, domaći orahovac, paprikaš i kolače, druženje i upoznavanje sela sigurno će biti upamćeni. Cjelodnevno uživanje u ambijentu ove ribarske tradicionalne monoštorske kuće, smještene na obali rukavca Dunava, u najstarijoj seoskoj ulici, vratilo je goste u razdoblje djetinjstva, budući da se mnogi još sjećaju bijelih zidova od naboja, greda na tavanici, mirisa dunje s ormara...

Nezaobilazno je i za spomenuti interesantnu anegdotu još prve godine posjeta Monošturu. Naime, neposredno prije ulaska u selo,

jednome se biciklistu iz grupe dogodio kvar na njegovu dvokotaču, pa mu je ljubazni mještatin, inače i majstor za sve – *Stipan Kovač* otklonio kvar. Dok je popravak trajao, cijela se grupa odmarala u hladu ogromnih lipa ispred kuće, a domaćin ih je okrijepio domaćom rakijom, koju su biciklisti i te kako dobro upamtili. Oduševljeni predusretljivošću Monoštoraca, kamperi – biciklisti svake godine u svome posjetu selu obidu i majstora Stipu, znajući kako još uvijek ima one dobre rakije, čiji se uzorci ponesu i kući – za Sloveniju.

Sve je ovo pokazatelj kako organiziranost i povezanost ljudi koji se bave sličnim stvarima, uz dodatak slučajnosti i nasumičnosti mogu uvelike uroditi plodom i postati dobra praksa, na korist čitave lokalne zajednice i razvoja regije.

Zdenka Mitić

LUDAŠKO JEZERO

Zaštićeni biser panonske prirode

Napisao i snimio: Dražen Prčić

Prostrirući se po površini od 387 hektara u dužini od 4 kilometra, Ludaško jezero kraj Subotice drugo je po veličini na teritoriju sjeverne Bačke. Prije oko milijun godina izdubio ga je vjetar, spriječio otjecanje vode koja se tako zaustavila među pješčanim dinama i ostala stajati sve do današnjih dana kada je cijeli prostor zaštićen kao specijalni rezervat prirode (prvo jedan dio jezera 1955. godine, a od 1994. godine u potpunosti). Uz jezeršku površinu, koja se nalazi u slijevu rječice Kireš, pod okriljem rezervata koji se prostire uz naselja Ludaš (Šupljak), Hajdukovo i Nosa, nalazi se još 2002. hektara zaštićene zone koja je pod ravnateljstvom JP »Palić-Ludaš«. Od 1977. godine jezero se nalazi na popisu Ramsarskih područja i ima međunarodni značaj, a naslanja se u pograničnom dijelu na nacionalni park Kiskunsag u susjednoj Mađarskoj.

Zanimljivo je svakako napomenuti u ovim kratkim crticama u svezi s Ludaškim jezerom, kako se upravo na njegovoj obali nalazilo najstarije naselje u ovom kraju, a seoske kuće negdašnjih starosjedilaca pripadale su najjužnijoj varijanti mađarskog ravničarskog tipa kuće. Sve ove teoretske smjernice bile su valjan razlog za posjet »urbaniziranom«

dijelu rezervata i obalnom dijelu jezera Ludaš do kojeg se dolazi iz Hajdukova.

Tijekom snimanja prvih foto-sa jezera, posve slučajno, plodom lijepe koincidencije, trošnom molu približio se čamac u kojemu su bila dva mlada istraživača, ljubazno pristajući približiti nam Ludaško jezero iz stručnog kuta.

BIOLOZI - ISTRAŽIVAČI

»Sudjelujem u radu u edukacijsko – istraživačkog kampa koji organizira Udruga ljubitelja prirode 'Riparia' iz Subotice, koje ima radnu zadaću prstenovati ptice uz edukacijsku ulogu brojnih radionica iz različitih područja vezanih uz zaštitu prirode u kojima su u dvjema smjenama sudjelo-

vali učenici osnovnih škola iz Subotice i okolice. Što se tiče centralne zadaće ovoga kampa, prstenovanja odnosno markiranja ptica koje se nalaze na ovom jezerskom prostoru, to su ponajviše ptice iz roda pjevačica (razne vrste trstenjaka, seoske i gradske laste, zebe i dr.). Ptice su radi markacije hvatane specijalnim mrežama koje su postavljene po priobalnoj trsci, a cijelu operaciju provode isključivo specijalno obučeni prstenovači koji posjeduju odgovarajuću licenciju za ovu djelatnost. Uhvaćenim pticama se potom uzimaju biometrijski podaci, a temeljem stavljenih prstenova mogu se dalje pratiti njihove buduće migracije, jer većina navedenih vrsta koje trenutačno ovdje obitavaju, zimsko razdoblje provode u podsaharskoj Africi», predstavio nam je sebe i svoju znanstveno-istraživačku misiju na Ludašu, biolog iz Kraljeva Miloš Šerdaković.

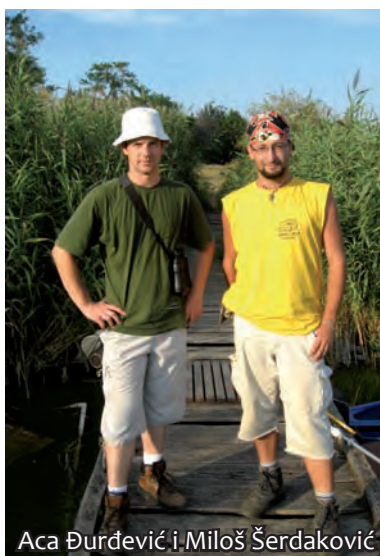
Drugi član ovog istraživačkog dvojca, biolog *Aca Đurđević* iz Aleksandrovcu Župskog, prvi je put na Ludaškom jezeru i općenito prvi puta na nekom terenu u Vojvodini.

»Jako je interesantno boraviti na Ludašu i za mene je to posve drugačije i nadasve lijepo novo iskustvo u mom znanstvenom radu. Nikada nisam bio na sličnom jezeru, jer ovakvih staništa koja su većinom plitka,

gusto obrasla priobalnim rastinjem na takvoj geološkoj podlozi južno od Dunava niti nema. Inače, moja znanstvena specijalnost su vilini konjici i leptiri, a ovo stanište vilinih konjica je posebice interesantno i neke vrste sam ovdje vidio po prvi put. Nažalost, zbog pogrešnog rukovođenja jezerom u prošlim vremenima ono je u određenoj mjeri zagađeno, ali što je tu je i treba sačuvati ono što je ostalo.«

Rastajući se od mladih biologa istraživača, fotoaparatom sam prošetao dijelom jezera u koji je »civilnim putem« i bez čamca moguće proći. Ljepota krasnog kolovoškog poslijepodneva idealno se uklopila u ljepotu rezervata prirode Ludaš i njegovog pomalo zapuštenog bisera, Ludaškog jezera. Milijunima godina je već ovdje, milijuni ptica su na njemu nalazila svoja staništa, a čovjeku je bilo potrebno tako malo vremena da pokrene njegovu zagađanje i potencijalno uništenje.

Neka ova mala foto storija bude svojevrsni apel za očuvanje Ludaša, u ime svih njegovih životinjskih i biljnih stanovnika.

Aca Đurđević i Miloš Šerdaković

31. kolovoza 2012.

NOVA GENERACIJA USPEŠNIH MENADŽERA

www.svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

Likovnjaci u Vajskoj

VAJSKA – HKUPD »Dukat« organizirao je prošle subote likovnu koloniju na obali jezera Provala. Sudjelovalo je osmero

članova likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice. Motivaciju im, kako kažu, nije bilo teško pronaći budući da je okoliš bogat lijepim prizorima. Nastali radovi darovani su domaćinima za fundus udruge.

Tomislav Vukov na susretu harmonikaša u Kastvu

KASTAV – Tomislav Vukov iz Subotice, poznat i kao član ansambla »Hajo«, sudjelovao je na ovogodišnjem Međunarodnom susretu harmonikaša koji se održava u mjestu Kastav pokraj Rijeke. Vukov je nastupio u pojedinačnoj kategoriji, a predstavio se svojom skladbom »Za moju dragu« i tradicijskim vojvođanskim melodijama.

Ovogodišnji, deseti po redu susret čiji je tradicijski naziv »Z armuniku na Kastav«, okupio je harmonikaše iz Hrvatske, Njemačke, Finske, Francuske, Slovenije, Bosne i Hercegovine i Srbije.

Organizator susreta je Udruga »Armunika« i Turistička zajednica grada Kastva.

Slaviša Grujić o redefiniranju rada ZKV-a

NOVI SAD – Pokrajinski tajnik za kulturu i javno informiranje Slaviša Grujić razgovarao je prošlog petka s ravnateljem Zavoda za kulturu Vojvodine Tiborom Vajdom. Tema razgovora odnosila se na djelatnost, aktivnosti i planove rada institucije, koju je Skupština AP Vojvodine osnovala 2003. godine, s ciljem da njeguje i promiče suvremene kulturne strategije, istražuje nove kulturne modele u Vojvodini, umrežava postojeće institucije kulture i afirmira amaterizam u koordinaciji sa Savezom amatera Vojvodine.

»Mislim da je došao trenutak da redefiniramo rad Zavoda za kulturu Vojvodine, kako bi unaprijedili njegovu djelatnost«, istaknuo je potpredsjednik Slaviša Grujić i apostrofirao kako se to odnosi i na vidljivost rada institucije čija suština postojanja i jest promoviranje kulture i jezika nacionalnih zajednica u AP Vojvodini. »Posebno je važno u tom smislu, odmah na početku osigurati tehničke uvjete za rad Zavoda, što podrazumijeva nabavu odgovarajućeg softvera, umrežavanje i veza s ostalim institucijama kulture, kako bi u svakom trenutku imali validnu statistiku svih potrebnih podataka«, zaključio je Slaviša Grujić.

»Colorit« u Somboru

SOMBOR – Likovna sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« organizira likovnu koloniju »Colorit«, koja će biti održana sutra, u subotu 1. rujna. To je 12. po redu likovna kolonija koju organizira somborska udruga. Umjetnici će raditi u Hrvatskom domu u središtu Sombora, a dio umjetnika inspiraciju će potražiti na salašu Matarić u Nenadiću.

Prema riječima Janoša Raduke, ravnatelja likovne sekcije HKUD-a, na koloniji će sudjelovati umjetnici iz Hrvatske, Subotice i Sombora.

Z. V.

Znanstveni kolokvij o salašima u XVIII. stoljeću

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata organizira znanstveni kolokvij »Salaši u sjevernoj Bačkoj u XVIII. stoljeću«, koji će se održati u ponedjeljak, 3. rujna, s početkom u 18 sati, u prostorijama Zavoda.

Uvodničarka je Nikolina Čuljak, profesorica povijesti i geografije iz Zagreba. Na kolokviju će biti predstavljene najvažnije sastavnice njezine diplomske radnje »Bački salaši u XVIII. stoljeću«, u kojoj su obrađeni nastanak i razvoj salaša na ovome prostoru koncem XVII. i tijekom XVIII. stoljeća. Autorica je nastojala povezati sve relevantne prirodno-geografske čimbenike u danom povijesnom vremenu te odgovoriti na pitanje u kojoj je mjeri salaš proizvod simbioze čovjeka i okoliša. U tom smislu, cilj je autoričina istraživanja bio pronaći odgovore na sljedeća pitanja – zašto su salaši nastali, kako su nastajali, tko ih je nastanjivao, kakav je odnos bio između okoliša i čovjeka, kako su se prirodni i društveni čimbenici odrazili na daljnji razvoj salaša, kao prostora čovjekova stanovanja, ali i kao samostalne ekonomske jedinice. Valja ukazati da se ovom problematikom nitko ni u hrvatskoj niti u srbijanskoj historiografiji nije ozbiljnije pozabavio, čime rezultati njezina istraživanja dobivaju na većoj važnosti.

Nikolina Čuljak diplomirala je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Odsjeku za povijest na studijskoj grupi »povijest i geografija« nedavno upravo s ovom temom. Rođena je, odrasla i školovala se u Zagrebu, ali joj cijela obitelj s majčine strane – prezimena Štirb – živi u Subotici i na Đurđinu. Kao dijete, ljeta je provodila u Subotici kod »dide i majke«, a dane djetinjstva u Subotici smatra najljepšima. Stoga je i njezin motiv u izradi diplomske radnje bio emotivna povezanost s korijenima, djetinjstvom, obitelji, salašima, Bačkom...

Smotra dječjih pjevača i zborova u Subotici

SUBOTICA – Smotra dječjih pjevača i zborova u organizaciji Hrvatske glazbene udruge »Festival bunjevački pisama« bit će održana idućeg petka 7. rujna, u Velikoj vijećnici Gradske kuće, s početkom u 20 sati.

Program ovogodišnje, VIII. smotre, činit će 15 točaka, u kojima će nastupiti djeca dobi od 7 do 15 godina, iz Subotice i okolnih mjesta, koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Program će biti izveden uz glazbenu pratnju Dječjeg festivalskog orkestra, pod ravnanjem profesorice Mire Temunović.

Ulaznice po cijeni od 250 dinara mogu se kupiti pozivom na broj telefona 060/016-11-67, ili prije početka koncerta.

IZLOŽBA FOTOGRAFIJA »STARINSKA KOSIDBA« VESNE MORES U SUBOTICI

Etnološki korijeni u oku objektiva

U vestibulu Gradske kuće ovih se dana mogla pogledati izložba fotografija »Starinska kosidba« čija je autorica *Vesna Mores* iz Osijeka. Uz ove radove nastale na Petrijevačkim žetvenim svečanostima u Slavoniji, gostujuća fotografkinja izložila je i fotografije s motivima Subotice.

Izložbu je otvorila generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici mr. *Ljerka Alajbeg*, istaknuvši kako su žetvene svečanosti zajednički motiv dva kraja.

»To je motiv koji nas spaja, sve nas koji volimo ono što se događa oko Dužijance. Vesna Mores je na zanimljiv način sačinila poveznicu ne samo s kosidbom, Dužijancom, risarima, nego i sa Suboticom«,

Vera Erl, Nevenka Špoljarić, Ljerka Alajbeg, Vesna Mores

kazala je Ljerka Alajbeg.

Recenzentica izložbe i novinarka »Glasa Slavonije« *Nevenka Špoljarić* ocijenila je kako kroz fotografije tradicijske manifestacije Vesna Mores pokazuje etnološke vrijednosti

i zaljubljenost u etnološke korijene, »otkrivajući sežibiliranost za čovjeka i seljački život od rada na bogatoj zemlji«.

»Dokumentarna fotografija nudi svestremenost – sada i ovdje otvorenu komunikaciju kakvu

možemo u dualističkom ogledu približiti konkretnim događajima s istovjetnim etnološkim korijenima – Petrijevačkim žetvenim svečanostima i subotičkoj Dužijanci. Vesna je snimila uratke za trajanje, birajući kompozicije krupnoga plana, priče u priči ili tek jednostavnom foto-ilustracijom zabilježila trenutke života. Fotografijom prenosi poruku bez oponašanja i umjetničkog dodavanja već ponuđenoj ljepoti prizora«, rekla je Nevenka Špoljarić.

Organizatori ove izložbe, čijem je otvorenju, između ostalih, nazočila i *Vera Erl*, predsjednica »Šokačke grane« iz Osijeka, bili su Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici.

D. B. P.

Ministarstvo kulture Republike Hrvatske na temelju članka 9. Zakona o financiranju javnih potreba u kulturi (»Narodne novine« br. 47/90, 27/93 i 38/09) i članaka 2., 3., 4. i 5. Pravilnika o izboru i utvrđivanju programa javnih potreba u kulturi (»Narodne novine«, br. 137/08, 57/09 i 62/09) objavljuje

Javni poziv za dodjelu potpora za poticanje književnoga stvaralaštva u 2013. godini

1. Ministarstvo kulture dodjeljivat će potpore autorima za:

književno-umjetnički rad

prijevođe na hrvatski jezik djela koja predstavljaju opća kulturna dostignuća

književnopovijesni rad na pripremi sabranih, odabranih i kritičkih izdanja djela hrvatskih autora.

Potpore se neće dodjeljivati autorima za publicistička i stručna djela te za pripremu znanstvenih radova.

2. Pravo podnošenja ponuda na Javni poziv imaju fizičke osobe, državljani Republike Hrvatske.

3. Dodjeljivat će se sljedeće potpore:

godišnje potpore u pojedinačnom iznosu od 84.000,00 kn bruto

polugodišnje potpore u pojedinačnom iznosu od 42.000,00 kn bruto

tromjesečne potpore u iznosu od 21.000,00 kn bruto.

Potpore će se isplaćivati autorima u mjesečnim obrocima od 7.000,00 kn bruto.

Autori se nemaju pravo prijaviti na Javni poziv za poticanje književnoga stvaralaštva prije nego što bude objavljena knjiga za koju su zadnji put koristili ovu potporu.

4. Uz prijavnicu, kratki životopis i bibliografiju, autori su dužni dostaviti detaljan opis projekta – sinopsis, ogledni arak te prijedlog plana realizacije.

Potrebno je dostaviti dvije recenzije prijavljenoga autorskog projekta. Recenzenti moraju biti relevantni stručnjaci za navedena područja i to : književni kritičar ili teoretičar urednik ili izdavač.

Autori koji se ponovno prijavljuju moraju uz svoju prijavu dostaviti zadnju objavljenu knjigu za koju su koristili potporu za poticanje književnog stvaralaštva.

5. Sve u roku pristigle ponude s potpunom dokumentacijom razmotrit će posebno formirano povjerenstvo te uputiti prijedlog ministrici kulture koja će donijeti odluku o dodjeli potpora autorima.

S korisnikom potpore za poticanje književnoga stvaralaštva sklopit će se ugovor kojim će se urediti prava i obveze autora i Ministarstva.

6. Ponude sa svom traženom dokumentacijom mogu se poslati poštom ili osobno predati u Ministarstvu kulture, Zagreb, Runjaninova 2.

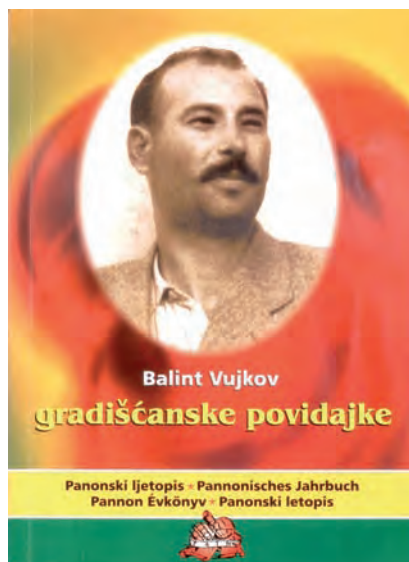
Prijavnice se mogu dobiti u Ministarstvu kulture i na internetskoj adresi www.min-kulture.hr.

Nepotpune ponude neće biti razmatrane.

Priložena dokumentacija neće se vraćati podnositeljima, ali ju je moguće preuzeti u Ministarstvu kulture do kraja godine.

7. Ponude na ovaj javni poziv mogu se podnositi od dana objave do 15. rujna 2012. godine.

Objavljene Vujkovljeve »Gradišćanske povidačke«

Nedavno je u Pinkovcu (Austrija) objavljena knjiga narodnih pripovjedaka – »povidačke« koje je Balint Vujkov sakupio tijekom četiri godine 60-ih godina XX. stoljeća na prostoru Gradišća

Bogati i raznovrsni program obilježavanja više obljetnica rođenja značajnih ličnosti kulturnog i umjetničkog života Hrvata u Vojvodini, što ga je ove godine inicirao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata te koordinira većinu aktivnosti s drugim čimbenicima u području kulture, ovih dana dobio je i prvu važniju međunarodnu dimenziju. Naime, nedavno je u Pinkovcu (Austrija) objavljena knjiga narodnih pripovjedaka – »povidačke« koje je

Uzor i za druge

Upravo iz razloga koji su naveli Vujkov i Hajsan možda bi bilo dobro da i kulturne institucije drugih hrvatskih zajednica iz spomenutih država učine napor te (re)objave narodne pripovijetke iz ove knjige koje su zabilježene među njima. To nije teško izvodivo – knjige nisu velikoga obima, što znači da nisu u financijskom smislu zahtjevne, a nakladnik, kao i u slučaju s gradišćanskim Hrvata, kao i Vujkovljevi nasljednici su spremni dati pravo da se one i objave.

Balint Vujkov sakupio tijekom četiri godine 60-ih godina XX. stoljeća na prostoru gdje živi »najstarija iseljenička zajednica Hrvata u Europi«, to jest u Gradišću.

Knjiga »Gradišćanske povidačke« objavljena je kao samostalno izdanje u nizu »Panonski ljetopis : Pannonisches Jahrbuch : Pannon évkönyv : Panonski letopis« i ima numeraciju stranica od 540 do 596. Nakladnik je Panonski institut iz Pinkovca u austrijskom dijelu Gradišća, čiji je ravnatelj dr. sc. Robert Hajsan. On je ujedno i suurednik knjige skupa s Katarinom Čeliković iz ZKVH-a te jedan od recenzentica. Druga recenzentica je dr. sc. Sanja Vulić.

OPET U AUSTRIJI

Valja ukazati kako je svih 45 pripovjedaka ranije već bilo objavljeno u Vujkovljevoj knjizi »Cvjetovi mećave« u izdanju Matice hrvatske iz Zagreba sada već daleke 1971. godine. Kao što je poznato, osim iz Gradišća, u njoj je Balint Vujkov objavio 253 narodne pripovijetke na 563 stranice i svoje sakupljanje narodne pripovijetke koje su se govorile među brojnim hrvatskim skupinama u Mađarskoj (Bunjevci, Šokci, Raci, Bošnjaci, Iliri, pomurski i podravski Hrvati te gradišćanski Hrvati), zatim Hrvati iz Rumunjske i (tadašnje) Čehoslovačke, dakle onih hrvatskih zajednica koje, skupa s moliškim, vojvođan-

skim i crnogorskim, čine skupinu autohtonih Hrvata.

Međutim, objavljena prije 40-ak godina u Zagrebu, ova je knjiga hrvatskih narodnih pripovjedaka postala uvelike nedostupna kako čitateljima u navedenim državama tako i u samoj Hrvatskoj. U tom smislu su i poticaj Katarine Čeliković i spremnost pinkovačkog Panonskog instituta da objavi knjigu s »gradišćanskim povidačkama« itekako hvale vrijedne.

Tim prije, jer se njihovom (re)objavom nanovo može šire čitateljstvo upoznati, ali i znanstvenu javnost podsjetiti na ono što je, kako je naveo u predgovoru za knjigu »Cvjetovi mećave« Balint Vujkov, »presjek usmenog proznog stvaralaštva, dijelom i fragmente životnog mozaike tih naših ljudi, u najmanju ruku jezični i etnografski kroki (skica, nacrt, crtica). Dakako, moja mjerila su subjektivna, ali sam uvjeren da su ti ljudi i u ovim pripovijetkama – unatoč njihovim, a i mojim, skučenim mogućnostima – u sebi i životu oko njih ipak rekli mnogo, jasno, jednostavno, oštro, ponekad postojano kao u kamen klesano, pronoseći sve to u njedrima kroz mećavu vjekova kao cvjetove pradedovske riječi.«

MALA GRADIŠĆANSKO-HRVATSKA ČITANKA

Ove Vujkovljeve ocjene potvrdio je i sam urednik i recen-

zent dr. sc. Robert Hajsan riječima: ova je knjiga »tako se barem nama čini, mala gradišćanskohrvatska čitanka koja bi se morala koristiti odnosno rabiti u školama, a ne smije ni 'faliti' u čitankama«.

Knjiga je formalno podijeljena u nekoliko dijelova. Na početku su predgovori koje potpisuju dr. sc. Sanja Vulić (»Balint Vujkov ponovno među svojim«, str. 541-542), zatim dr. sc. Robert Hajsan (»Na mjestu predgovora urednika i izdavača«, str. 543) te dva teksta koja su prenijeta iz knjige »Cvjetovi mećave« – s omota korica (str. 544) i predgovor sakupljača Balinta Vujkova (str. 545-549).

U središnjem, obimom najduljem, dijelu knjige, naslovljenom »Gradišćanske povidačke«, objavljeno je 45 pripovjedaka (str. 550-581), te 6 dječjih pjesama (str. 581-582), koje su bile govorene tijekom ili u pauzama kazivanja pripovjedaka. Radi lakšeg i boljeg razumijevanja gradišćanskohrvatskih narodnih pripovjedaka, dr. sc. Robert Hajsan je našao za shodno dodatno protumačiti »neke riječi, pojmove i fraze«, to jest »dijalektalne izraze«, te je sastavio i objavio »Mali rječnik«, koji je obimom uistinu velik (str. 583-595) i također predstavlja izuzetno vrijedan prilog. Na koncu, knjiga donosi i popis svih kazivača objavljenih pripovjedaka, s datumom i godinom rođenja te nazivom mjesta u kojem je živjela.

Tomislav Žigmanov

VOJVOĐANSKI HRVATI U KRLEŽINIM »MARGINALIJAMA« (V. DIO)

Osjećaj za važnost, povijesnu ulogu i aktualni trenutak

Piše: Tomislav Žigmanov

U prošle godine objavljenim »Marginalijama« mogu se naći i Krležine

lucidne opservacije i kritička zapažanja spram natuknica koje se izravno odnose

na Hrvate u Vojvodini. Njih ima desetak i njima se bavimo u ovom feljtonu

Krleža u svojim »Marginalijama« nije bio zadovoljan ni s obradom franjevačkog spisatelja i povjesničara *Emerika Pavića* (Budim, 5. I. 1716. – Budim, 15. IV. 1780.) (str. 516). U tom smislu, on zahtijeva sljedeće: »Vidi napomenu K. Krstića od 20. I. 1954, znači prije osam godina. Nije uvažena. Trebalo bi to ostvariti i čovjeka uvrstiti.«

O PEČUHU I SRIJEMU

Jedini grad koji je od važnosti za podunavske Hrvate što ga je Krleža tematizirao u svojim marginalijama jest najvažniji grad u Baranji – Pečuh, danas u Mađarskoj (str. 517). O natuknici o njemu Krleža je zapisao: »Što se historijskog dijela tiče, glavni grad Baranje, još je do 1914. ležao u etnički čistom slavenskom kraju. I ime mu je slavensko i svi nazivi sela i brda oko njega isto tako. A što se tiče Pečuha kao kulturnog centra Panonije, Gornje Hrvatske i Slavonije, od Jana Panonija Česmičkoga do Šenoe, znači od romaničke do romantizma, čitav niz naših ljudi učio je u Pečuhu. Za vrijeme turske okupacije, a i kao biskupija, igrao je važnu kulturnohistorijsku ulogu. Okupiran poslije Prvog svjet. rata po SHS četama i t.d.«

Na koncu, imamo i jednu

zemljopisnu regiju koju je Krleža elaborirao – riječ je o Srijemu (str. 558). Zanimljivo je kako je Krleža imao političkoga obzira glede rješenja njegova pripadanja s obzirom na ondašnje društveno-političke konstelacije i trvenja, o čemu se najviše i piše u ovoj marginaliji: »Pripada AP Vojvodini, Hrvatskoj, Srbiji«. Kad bi išla ova podjela, onda bi se moralo precizirati: SAP Vojvodini, SR H i SR S. No radi se o važnijem, SAP Vojvodina, SR Hrvatska i SR Srbija – nisu, kao što se zna, identične kategorije našeg ustavnog sistema, a oko toga, kao što se također zna, latentni su sukobi (problem statusa pokrajina u sistemu jug. federalizma). Mi ne možemo stvar drukčije postaviti nego što je postavlja sam savezni ustav i ustav SR Srbije, a iz toga bi slijedilo da kažemo možda ovako: Srijem pripada SR Srbiji (u okviru koje je veći dio pod jurisdikcijom SAP Vojvodine) i SR Hrvatskoj. Trebalo bi također s time uskladiti i rečenicu: 'u SFRJ najveći dio Srijema nalazi se u sklopu SAP Vojvodine'. Inače Srijemu smo poklonili 42 retka! Više nego nekim državama. (Ravan Dunav – Širok Srijem).«

POUKE I AKTUALNOST

Premda u Krležinom posthumno objavljenom djelu

»Marginalije : 1000 izabranih komentara o tekstovima enciklopedije JLZ« nema previše odrednica koje su od značaja za Hrvate u Vojvodini, ipak su nam njegove opservacije istih i danas poučne. Kao prvo, riječ je o načelnoj uputi kako treba pisati o osobama, pojavama ili događajima – strogo se držati činjenica, no isto tako obratiti pozornost i na kontekste u kojima je objekt obradbe situiran. Toga se načela nastoje pridržavati i autori natuknica koje se pišu za »Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«.

S druge strane, Krleža nam sugerira da valja biti oprezan kada je riječ o ocjenama vrijednosti nečijeg djela ili važnosti događaja, pojave, institucije... Osim što su one temeljni kriteriji za nečije uvrštenje ili pak izuzeće u enciklopediju ili leksikon, ocjena vrijednosti nečijega djela od presudnoga je značaja za duljinu natuknice. I tu treba biti pravedan: vrijednosni sudovi o postignućima »naših ljudi« također moraju počivati na visokim standardima, a nikako se ne smije podlijeđati nekakvim subjektivnim mjerilima. Ozbiljne kulture, vrijedi ovdje ovaj poučak, prepoznaju se po kvalitetnom samoocjenjivanju svojih ostvaraja i učinaka, a nerazvijene kulture ili kulture s infantilnim značajkama imaju praksu pozitivnoga predstavljanja svega

vlastitoga što postoji u pojedinim područjima kulturnog stvaralaštva. Drugim riječima, bez valorizacija kulturne prakse nema napretka u kulturi.

Na koncu, spomenut ćemo i Krležin nauk o tumačenju povijesnih događaja. Slično kao i kod maloprije spomenutog, tumačenje povijesnih događaja mora počivati na faktografskoj točnosti i poznavanju ukupnih društveno-povijesnih prilika i procesa, kako bi se izbjegle autocentrične interpretacije. Povijesni događaji i mijene, drugim riječima, moraju se tumačiti izvan vlastitih rakursa razumijevanja. One su kao takve ne samo netočne nego i štetne po društveni život, budući da su u funkciji širenja predrasuda i krivoga mnijenja te tako zaprečavaju društvenoga napredovanja.

Sve tri navedena poučka mogu i danas biti od koristi i Hrvatima u Vojvodini kada je riječ o memoriranju njihova trajanja u povijesti i sadašnjosti, procesu koji je tek na početku i koji još uvijek boluje od dječjih bolesti autovalorizacije vlastitih postignuća i infantilnih tumačenja značaja vlastitih prinosa u povijesti. S ovim Krležinim naputcima, pak, jedan dio takvih naših slabosti mogli bismo zaliječiti odstranjenjem.

(kraj)

MOTRIŠTE

Piše: Vojislav Sekelj

Trilema

U trilemi sam. Razapet na 39 stupnjeva Celzija. Nije lako. Nemoćno se koprcam, poput muhe u mreži pauka. Zalud. Hoću ući bez karte na srednja vrata. Nedopustivo. Mada imam trajnu autobusnu, uz to još i besplatnu, a član sam knjižnice i još nekih drugih udruga. Ne pomaže, ulaz je na prednja vrata, ispod vrata više »kočijaš« za okruglim »kajasa-ma«. Lomim se između kruha i hljeba, »puta« i ceste, žlice i »kašike«, »fudbala« i nogometa, vlaka i »voza«... Nije lako, mora biti da sam dulje vrijeme na slijepom kolosijeku bivstvenog tubitisanja. Svedjedno, pak. Uporan sam. Danas u Hajdukovu magareće trke. Nisam trčao, nema državnog džokeja, sponzora. A i koalicija s Miškom je propala. Traži gajbu piva za magarca i to još hladnog, veli samo pod arendu.

Može biti da je ovo benigna trilema, al' nije, sjetimo se naših nevolja, koje su nas devedesetih zadesile, počele su sportom i jezikom, došlo je do brkanja osnovnih pojmova, do jezične zavrzlake, šuketalo se, svi i svašta, prisjetimo se čuvene rubrike »Odjeci i reagovanja«. Napisano je, trpjelo najezdu besmisla, blasfemije, mržnje, krvi, »zardalih kašika«, sendviča... I onda je puklo, nažalost, puklo.

Danas se presamićujem između pojmova – politika, država, narod, Europa, Kosovo, demokracija, fusnote i sl. Upravljanje državom, dvojac bez kormilara, vladanje bez demokratskog određenja te riječi, bar kod nas, sada i ovdje.

Danas (čitam »Danas«) je

mjesec dana kako vlada vlada. Malo da bi se nešto serioznije o tome dalo napisati, ali ipak dovoljno da se nešto kaže. Malo je vremena, no bit će. Treba zamijetiti kako se vlada već na početku putovanja opasno nagnula kroz prozor, a u svakom voz-vlaku piše da je to opasno. Prije svega uočljivo je da se ona opasno poziva na narod i u ime naroda. No, treba biti strpljiv. Strpljenje ne košta, a čekanje se isplati. Strpljen – spašen! Bit ćemo pametniji. Eto, donesen je Zakon o Narodnoj banci Srbije. Vidimo da Europa nije na to baš nešto burnije reagirala, trenutačno ima većih problema. Mi ćemo, kako sada stvari stoje, doći na red za deset, dvadeset godina, ako to još bude aktualno. Pokrajina Vojvodina, s dvadeset i dva izmijenjena članka, dovedena je pod ustavnu »plašu«. Što će nam predstavništvo, tamo, razapnimo šatru, oni to zovu kancelariju, a isti je vrag. Veselje neka bude.

Došlo je do opasne simbioze nekih ministarstava, u svijetu kažu, neprimjereni primjer. Premijer i ministar unutarnjih poslova u istoj ličnosti, ministar vojnih poslova i prvi potpredsjednik u vladi ista osoba. I ostalih kopulacija. Tolika koncentracija moći u nekoliko ruku me ne zabrinjava, ali me briga, jer sebe, kao čovjeka doživljavam kao brigu, kao sukus svog tubitisanja.

Čitam, čitam, televiziju nemam, čitam i slušam, uglavnom, treći program Radio Beograda. Tamo se o ovome ne može čuti ništa, hvala Bogu, zato ga i slušam. Čitam da smo dobili povoljne i jeftine kredite, pitam se jesmo li toliko bogat narod da kupujemo jeftine kredite. Ne znam. Ali s obzirom na obzir i svrsishodno, da smo prodali sve što se prodati može, na red je došao i narod. Prodat

ćemo i narod, ne znam, ovakvi kakvi smo, kome trebamo, no u svijetu uvijek ima onih kojih ima. Da, nova Vlada obećala je i trinaestu mirovinu, onima kojima je dobro da i ovih dvanaest na vrijeme primaju.

Nismo dovoljno vodili računa o jeziku, kulturi, napose o umjetnosti. Loše nam se piše nastavimo li tim »uvratinama« dalje. Bez kulture nema katarze, bez nje nema demokratskog puta k Europi. Za sada jedina uzdanica su nam poluprazni stomaci, a kada oni progovore, riječi će se stanjiti.

Sad, poslije »suparne« kiše ovoga ljeta, evo suše. No za ovu vladu i to je neko rješenje. Za nju još nema elementarne nepogode, jer kako dužnosnici izjavljuju, nisu ispunjeni uvjeti da se to zatraži. Bit će. Nužni uvjeti su to ali ne i dovoljni.

A narod, što je to narod, za političare amorfnu masu, poput predizbornih obećanih obećanja. Za utjehu, narode, bit će gore. Ide zima. Duga, hladna, paprena. Uglavnom, suočeni smo s ludom činjenicom da u prodavaonicama sve pojeftinjuje. Ozbiljno, pojeftinjuje, jednostavno kupujemo manje, kao u apoteci; meso na miligrame, mili su nam i grami, kruh na mrvicu, znači »šporujemo«, a stomak k'o stomak, nek se »naide promaje«. Čekam trinaestu mirovinu, trinaesta kao trinaesto prase.

Populizam je ovdje izašao na mala vrata, sad bez narodne karte ulazi na velika. Ipak je to politika, a što bi drugo i bilo kada je čovjek političko živinče.

A rodila nam je i suša. Ponavljam da se zna, to je »raison d'être« politike, bio, bit će i ostat će.

Potvrđujem, i to »orbi et urbi«, da sam sadomazohista. Pa što, na neki način se moraš braniti od ove vrućine.

U povodu manifestacije »Šokačko veče 2012« Kulturno prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« iz Sonte objavljuje

Književni natječaj »Za lipu rič 2012«

Na natječaj se mogu prijaviti autori s neobjavljenim pjesmama, pisanim neknjiževnim dijalektom hrvatskog jezika, šokačkom ikavicom. Natječaj je otvoren do 26. listopada 2010. godine. Pjesme u pisanoj formi dostaviti na adresu: KPZH »Šokadija«, Vuka Karadžića 22, 25264 Sonta, s naznakom »Za natječaj«, ili u elektronskoj formi na e-mail ivanandrasic@yahoo.com. Autori na natječaj mogu prijaviti do 5 (pet) neobjavljenih pjesama. Ukoliko se šalju poštom, pjesme moraju biti otipkane ili isprintane na formatu A 4. Pjesme prispjele na natječaj ne vraćaju se autorima. Odluku o nagradama donijet će prosudbeno povjerenstvo, imenovano od strane predsjedništva »Šokadije«. Pet prvoplasiranih pjesama bit će nagrađene, a najbolja i javno pročitana na »Šokačkoj večeri 2012« u Sonti, 24. studenog ove godine. Za sve informacije nazovite na telefon broj: 025 793 218 ili 064 6590 719.

Seminar o novoj evangelizaciji

Subotička biskupija, uoči Sinode biskupa o novoj evangelizaciji koja će se u listopadu održati u Rimu, organizira seminar »Nova evangelizacija«, na temu »Dođite k meni svi vi umorni i opterećeni«, koji će se održati od 7. do 9. rujna, u restoranu KTC-a u Subotici.

Voditelj seminara bit će prof. dr. sc. Tomislav Ivančić iz Zagreba. Okupljanje i početak seminara predviđeno je u petak 7. rujna, u 17 sati. U subotu, 8. rujna, predavanja će se održavati od 9 do 13 i od 16 do 20 sati, a u nedjelju, 9. rujna, od 9 do 13 sati. U stankama između predavanja svećenici će biti na raspolaganju za osobnu ispovijed.

Na seminaru, osim katolika, mogu sudjelovati i pripadnici drugih crkava i religija, kao i ateisti.

Programski materijal seminara može se dobiti u župnim uredima u Subotici i okolicama, a svi zainteresirani za sudjelovanje na seminaru mogu se prijaviti osobno u župi sv. Roka u Subotici, ili putem telefona 554-896, ili e-mailom na adresu: andrija@tippnet.rs.

Svi koji se prijave bit će stavljeni na popis sudionika, a kotizaciju u iznosu od 200 dinara trebaju uplatiti prije početka seminara, prilikom podizanja svoje akreditacije.

Sudionici seminara koji žive izvan Subotice, trebaju se sami snaći za smještaj, a ručak je osiguran, po cijeni od oko 300 dinara.

PISMO SRIJEMSKOG BISKUPA MONS. ĐURE GAŠPAROVIĆA

Upisujte djecu na vjeronauk u školi

Srijemski biskup mons. Đuro Gašparović uputio je pismo svećenicima, vjeroučiteljima, roditeljima, djeci i mladima u Srijemskoj biskupiji pred početak nove vjeronaučne godine 2012./2013. U pismu se izražava zahvalnost, te upućuju riječi ohrabrenja i poziva:

»Kao svake godine tako i ove, kad ulazimo u dvanaestu (apostolsku po broju) godinu s vjeronaukom u školi, kao vaš srijemski biskup zajedno s koordinatorom za školski vjeronauk želimo vama roditelji, djeco i mladi uputiti riječ zahvale, ohrabrenja i poziva. Zahvalu upućujemo vama, draga braćo svećenici, koji predajete vjeronauk u školama i vama što pratite podrškom i savjetima naše vjeroučitelje

i vjeroučiteljice kojima zahvaljujemo na trudu i požrtvornosti u nastavi vjeronauka na dobro djece i mladih naše Srijemske biskupije. Posebna zahvala ide vama dragi roditelji čija djeca niz ovih godina pohađaju školski vjeronauk i upućujemo vam riječi ohrabrenja pred novu nastavnu godinu. Pozivamo vas da vašem djetetu koje polazi u prvi razred kao i djetetu na prijelazu iz četvrtog u peti razred odaberete katolički vjeronauk u školi kao izborni predmet jer vi o tome odlučujete kao roditelj. A vas, dragi mladi, pozivamo da nakon mature, kada odlučujete sami, nastavite i dalje pohađati katolički vjeronauk u srednjoj školi. Sve to s osvrtnom na poruku biskupa Hrvatske biskupske konferencije od 21. lipnja 2012. godine pod naslovom: 'S novom radošću u srcu uživati Božju riječ'.

Ove godine to činimo s posebnim naglaskom i težinom, ali i u radosti, utjehi i nadi jer oduvijek, u svako vrijeme pa i u ovo naše, Bog trajno očituje svoju ljubav prema nama ljudima. Svjedočenje Božje ljubavi stalna je zadaća Crkve i u ovo naše vrijeme. Ostati vjerni Božjoj ljubavi, posebno to želimo oživjeti u Godini vjere, koja će započeti 11. listopada 2012., na pedesetu obljetnicu otvaranja Drugog vatikanskog koncila i dvadesetu obljetnicu objavljivanja Katekizma Katoličke crkve, koju ćemo završiti na svetkovinu Gospodina našega Isusa Krista, kralja svega stvorenja, 24. studenoga 2013. godine. Ostanimo vjerni Bogu i u godini koju smo u našoj Srijemskoj biskupiji proglasili Godinom svećeničkoga i redovničkog poziva. Želimo pobuditi u svima vama da ispovijedite vjeru s obnovljenim uvjerenjem, pouzdanjem i nadom. Vjera raste kad se živi i kad se prenosi kao iskustvo. To iskustvo priopćavamo i vjeronaukom u školi. To je pravo vas roditelja i vaše djece da odgajate svoju djecu u skladu s vašim uvjerenjem, s pravom na slobodu očitovanja kršćanske vjere odabirom i pohađanjem vjeronauka u školi. Ne dozvolite da se u vama rađa povlačenje u anonimnost većine ili još gore ispisom djeteta iz vjeronauka.

Put vjere je započeo sakramentom krštenja. Na tom putu dok sazrijevamo spoznajemo da vjerovati znači odlučiti se biti i živjeti s Gospodinom. On nas sabire u svoju Crkvu u kojoj nikad ne zastarijeva navještaj evanđelja.

Vi, dragi roditelji, da ispunite taj nalog, morate biti zauzetim navještiteljima Radosne vijesti u svojoj obitelji. Pozvani ste omogućiti svojoj djeci

upoznavanje kršćanske vjere i na vjeronauku u školi. Zato vas pozivamo pred Godinom vjere i u Godini svećeničkoga i redovničkog poziva da bez straha upisujete svoju djecu na vjeronauk u školi. To je vaše puno vaše pravo.

Vama draga djeco, učenici i mladi poručujemo da ne zaboravite otkrivati radost vjere. Iz nje crpite trajnu ljubav i snagu za svoj život. Zato pohađanjem vjeronauka u školi svjedočite da ste prosvjetljeni u umu i srcu Isusovom riječju i da ste izabrali život.

Vas, draga braćo svećenici, potičemo da i dalje podržavate vjeroučitelje, vjeroučiteljice, roditelje, djecu i mlade svojim savjetima i da ih hrabrite i jačate u vjernosti Bogu i Crkvi. Dragi roditelji, draga djeco i mladi, s novom radošću u srcu uživajte Božju riječ, a vjeronauk u školi učinite svojim predmetom, jer jedan je vaš učitelj Krist Gospodin. Neka i u ovoj nastavnoj godini Gospodin bude sa svima vama!«, navodi se u pismu srijemskog biskupa mons. Đure Gašparovića.

H. R.

RADIO MARIA

NOVI SAD 90,0 MHz - SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz - PLANDIŠTE 89,7 MHz
LESKOVAC 107,4 MHz

Kontakt:
NOVI SAD
Koste Abraševića 16
Redakcija: 021/4790529
Program: 021/4790464
SMS: 063/598441
radiomarija.srbija@gmail.com
www.radiomarija.rs

Kontakt:
SUBOTICA
Starine Novaka 58
Redakcija: 024/692255
Program: 024/692259
SMS: 063/445523
mariaradio@tippnet.rs
www.mariaradio.rs

POMOŽITE RADIO MARIJI!

Broj računa: 160-324873-16
Banca Intesa a.d., Prima: Udruženje Marija,
21000 Novi Sad, Koste Abraševića 16

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

KRONOLOGIJA od 31. kolovoza do 6. rujna

31. KOLOVOZA 1854.

Od 10. svibnja do 31. kolovoza broj gostinskih soba na Paliću povećan je s 21 na 44. U tom razdoblju grad je od toplica prihodovao 3.953 forinte, dok su ukupni troškovi i rashod iznosili 1.440 forinti. Te godine toplice dobivaju svoga liječnika, dr. *Petra Stojkovića*, a nadzornik je u tom razdoblju *Kristofor Stipić*.

31. KOLOVOZA 1899.

U Subotici je uspješno završen petodnevni »XXX. skup liječnika i prirodoslovaca Austro-Ugarske«. Bio je to prvi znanstveni skup koji je održan u našem gradu. Tim povodom je svakodnevno pripreman bilten »Napi közlöny«.

31. KOLOVOZA 1994.

U 48. godini života preminuo je profesor geografije *Petar Krmpotić*, dugogodišnji novinar i tehnički urednik »Subotičkih novina«.

1. RUJNA 1994.

Prvi put je 1. rujna javno obilježen kao Dan grada Subotice, u znak sjećanja na 1779. godinu kada je ukazom carice *Marije Terezije*, češke i hrvatsko-ugarske kraljice i austrijske nadvojvotkinje Maria Theresopolis proglašen slobodnim kraljevskim gradom.

1. RUJNA 1996.

Na svečanoj sjednici Skupštine općine, prvi put su u povodu Dana grada dodijeljena priznanja i nagrade. Povelja »Počasni građanin Subotice« uručena je kazališnom glumcu i redatelju, profesoru novosadske Kazališne akademije *Lászlu Patakiju* i agronomu dr. *Vasi Isakovu*, dugogodišnjem selekcionaru u stočarstvu. Priznanje »Pro Urbe« dobili su povjesničar umjetnosti *Bela Duranci*, stol-

notenisač *Zoran Kalinić*, pijanistica *Rita Kinka* i književnik *Lazar Merković*.

1. RUJNA 1971.

Objavljen je prvi broj časopisa »Űzenet«, glasila za književnost, umjetnost i društvena pitanja. Glavni i odgovorni urednik bio je *Antal Biacsi*, potom *János Urbán* i *Zoltán Dér*, a posljednjih godina urednica je bila *Ildikó Lovas*.

2. RUJNA 1758.

Prema službenom popisu, 553 Subotičanina platila su porez budući da su proizveli 7.025 akova, ili 380.372 litara vina. Početkom devedesetih godina XIX. stoljeća u subotičkom je ataru proizvedeno 55.000 akova vina.

2. RUJNA 1920.

Na Paliću je izgorio jedinstveni hotel »Trščara«. Požar je izazvala raketa ispaljena tijekom vojne vježbe. Zbog dugogodišnje nebrige, kako vlasnika tako i vlasti, ovaj spomenik kulture srušen je sa zemljom.

3. RUJNA 1912.

Rođen je glumac *Geza Šabić*, član subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta, zatim teatra u Kotoru i Dječjeg kazališta u Subotici, gdje ostaje do umirovljenja (1965.). Umro je 25. veljače 1968.

3. RUJNA 1977.

Položen je temeljni kamen za zgradu Ekonomskog fakulteta u Subotici, koji je osnovan 10. studenoga 1975. godine.

4. RUJNA 1825.

Rođen je *István Rasztik*, slikar i pozlatar, jedno vrijeme zaposlen u Uredu gradonačelnika, potom profesor u subotičkoj Školi crtanja. Bio je obrazovani slikar bidermajer prove-

nijencije, a najpoznatiji su mu portreti znamenitih građana.

4. RUJNA 1928.

Premинуo je *Stipan Vojnić Tunić*, pravnik, utemeljitelj Bunjevačke školske zadruge (1913.), nakon I. svjetskog rata narodni zastupnik, jedno vrijeme župan Baje i Pečuha, kao i dogradonačelnik Subotice. Jedno vrijeme je urednik »Nevena«, sudjeluje u osnutku Bunjevačko-šokačke stranke. Rođen je 25. prosinca 1883.

4. RUJNA 1986.

U atraktivnoj »Vili Lujza« na Paliću otvorena je prva popratna kockarnica. Na opremanje ovog kasina utrošeno je 130 milijuna dinara.

5. RUJNA 1429.

U jednom ugovoru »o prijateljskom poravnanju«, sklopljenom nakon mnogih i dugotrajnih gloženja, pa i nasilja između gradskih stanovnika Subotice i kmetova Vaštoroka, Oštorka, naziv Subotice je naveden u obliku – Zabatka. Grad ima status »slobodnog kraljevskog mjesta«, a građani se nazivaju i »hospites et encolae regales«.

5. RUJNA 1687.

U protokolu Bečkog dvora sačuvano je akreditacijsko pismo bavarskog izbornog kneza *Maksimilijana II. Emanuela* (1662.–1726.), koji je sudjelovao u oslobođenju Beča od Turaka (1683.), a Ratnom vijeću predlaže da uzme pod zaštitu katoličke Race (Dalmate, Hrvate) i dopusti im zaposjedanje utvrde u Subotici, Baji i Segedinu kako bi ondje sebi izgradili nastambe.

5. RUJNA 1984.

»Međunarodnom biciklističkom utrkom kroz Vojvodinu« obilježena je stota obljetnica

sportskog biciklizma u Jugoslaviji. Prve utrke velosipeda, bicikla s velikim prednjim kotačem, održane su na Paliću 1884. godine.

6. RUJNA 1873.

U »Subatičkom Glasniku«, u broju 6 od 6. rujna, među ostalim se navodi: »U koleri (od 2. srpnja do danas) razboljelo se 1.384, a od ovih se izliječilo 175, umrlo 747, a bolesno ostalo 462. Sedam stotina duša je manje u varoši, sedam stotina novih grobova. Strašna velika žalost ...«

6. RUJNA 1975.

Tijekom »Pothvata stoljeća«, kako je nazvana revitalizacija Paličkog jezera, završeno je čišćenje njegova dna od naslaga mulja.

6. RUJNA 1950.

U Tavankutu je rođena *Ana Gabrijela Šabić*, spisateljica i pedagoginja s područja vjerskog, jezičnog i književnog obrazovanja i odgoja. Studirala je hrvatski jezik i književnost, kao i komparativnu svjetsku književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je potom magistrirala i obranila doktorsku radnju. Završila je, također, studij na Institutu za teološku kulturu laika Katoličkog bogoslovnog fakulteta. Samostalno ili u suautorstvu, objavila je veliki broj radova iz područja kojima se bavila. Predavala je na Filozofskom fakultetu, Pedagoškoj akademiji i Katehetskom institutu Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. Svoju bogatu osobnu knjižnicu ostavila je Katoličkom institutu za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« u Subotici. Umrula je u Zagrebu 12. kolovoza 2000.

Smokva, sveta voćka

Smokva je bila omiljeno voće Kleopatre, kao i atletičara na Olimpijadi, jer su ih dijelili kao medalje. Sočna i prekrasna vladarica Mediterana – smokva – jedno je od najzdravijih voća na svijetu

Smokva (*ficus carica*) je poznata od davnina. Još u antičko doba koristila se za prehranu, čak su joj zbog ljekovitog svojstva pripisivane mitske osobine, tako da se spominje u mnogim bajkama, legendama i pjesmama kao simbol plodnosti i razmnožavanja.

U staroj Grčkoj je bila jedna od glavnih namirnica u prehrani, dok su je u Rimu smatrali svetim voćem. Bila je omiljeno voće atletičara na Olimpijadi jer su ih dijelili kao medalje. Stari Grci su izuzetno cijenili smokve tako da su zakonom zabranili izvoz najkvalitetnijih vrsta, a rimska legenda kaže kako se vučica, koja je hranila Romula i Rema, odmarala ispod smokvinog drveta. U to vrijeme je postojalo 29 vrsta smokava, a danas ima 600 različitih tipova ovoga voća.

Kako se smokve spominju još u Bibliji i drugim starim spisima, vjeruje se da potječu iz Egipta odakle su stigle na Krit, a oko 9. stoljeća p.n.e. u staru Grčku.

Smokve spadaju u najstarije kultivirane voćke. Stablo smokve našlo se u Rajskom vrtu. Spominju se u Babilonskim spisima, a Sumerani su 2900. g. pr. Kr. smokve koristili u ljekovite svrhe. Smokva je bila omiljeno voće Kleopatre. Na Mediteranu su smokve

došle iz Indije preko Turske.

Ovo se tipično mediteransko voće ovalnog ili krušolikog oblika može jesti svježe ili sušeno. Najpoznatije su tri podvrste smokava – bijele, crne i crvene, a vanjska boja ploda varira od svijetlozelene, zlatne, smeđe pa sve do tamnoljubičaste. Cijela je smokva jestiva: od vanjske kožice, do slatkog, crvenog, mesnatog središnjeg dijela sa sitnim sjemenkama.

Zrele smokve bilo bi idealno pojesti isti dan. S obzirom na njihovu osjetljivost, možete ih čuvati u hladnjaku u jednom sloju posložene na pladnju ili plitkoj posudi obloženoj kuhinjskim papirom s poklopcem do dva dana kako se ne bi oštetile.

Smokve se mogu zamrznuti i čuvati do šest mjeseci, a suhe smokve čuvajte na hladnom i tamnom mjestu ili u hladnjaku nekoliko mjeseci.

PRIPREMA JELA SA SMOKVAMA

Najbolji je način uživanja u punoći okusa smokvi jesti ih svježe. Operite ih kratko pod

tekućom vodom i pažljivo ih obrišite kuhinjskim papirom.

Kao predjelo mogu se poslužiti s pršutom na salati od rikule s listićima parmezana, kobasicama ili kratko popečene s pancetom. Izvrsno se kombiniraju s orašastim plodovima poput oraha, pistacije i badema pa izvrsno odgovaraju kao dodatak sirnim platama s groždem.

Središnji dio smokava možete nadijevati slanim nadjevom od sira, poput *roqueforta*, fete ili kozjeg sira, celera, a izvrsni su i slatki nadjevi od *mascarponea* u koji ste umiješali med i sitno narezane orašaste plodove: od marcipana, oraha, malina ili *moussea* od malina.

Smokve se mogu poširati u crvenom vinu, medu ili šećernom sirupu, karamelizirati ili peći s maslacem.

Za poširanje smokvi stavite ih u posudu, prelijte sirupom, crvenim ili bijelim vinom ili desertnim vinima poput proška ili porta. Dodajte arome poput cimeta, meda, vanilije ili limuna. Zakipite tekućinu, smanjite temperaturu, pokrijte posudu i na laganoj

SPLITSKA TORTA

Plodovi dalmatinskog podneblja – orasi, smokve, grožđice...

Potrebni sastojci:

Za tijesto

150 g oraha / 150 g smokava / 150 g grožđica / 3-4 žlice oštrog brašna / 9 bjelanjaka / 9 žlica šećera

Za kremu

5 žumanjaka / 5 žlica šećera u prahu / 150 g maslaca / 1 vanilin šećer

Priprema:

Orahe, smokve i grožđice nasjeckajte i

pomiješajte s brašnom. Dodajte čvrst snijeg od bjelanjaka u koji ste pred kraj utukli šećer. Lagano izmiješajte i dobivenu smjesu stavite u namašćen pleh. Pecite na 180 stupnjeva oko 25 minuta. Ohlađeno pečeno tijesto razrežite po duljini na tri jednako široka lista. Za kremu, žumanjke i šećer miješajući kuhajte na pari dok se krema ne zgusne. Ohlađenoj kremi dodajte pjenasto izmiješan maslac i ponovno dobro izmiješajte. Prvi i drugi list tijesta premažite pripremljenom kremom, složite jedan na

drugi pa prekrijte trećim listom.

Tako pripremljenu tortu rashladite i ukasite čokoladnim ukrasima!

SAVICI OD PRŠUTA NA PRIMORSKI NAČIN

Potrebni sastojci:

Savici

4 kriške pršuta / 15 dag svježeg sira ili ricotte / 4 komada suhe smokve / 8 komada badema / po potrebi soli

Posteljica

1 jabuka / 1 mala žlica senfa / 1 dl vode / malo maslaca /

vatri kuhajte još 15 minuta dok smokve ne budu mekane. Smokve prebacite u posudu za posluživanje, tekućinu prelijte preko posušenih smokvi. Poslužite uz sladoled ili sir mascarpone.

Za karamelizirane smokve uronite ih u vodu i uvaljajte u kristal šećer ili vanilin dok nisu potpuno prekrivene šećerom. Stavite ih u plitak kalup i pecite na 220 stupnjeva oko 15 minuta ili dok se šećer ne karamelizira. Ohladite ih i poslužite.

Smokve izvrsno nadopunjuju i slana jela. Pečena pačja prsa možete poslužiti s pirjanim gljivama i karameliziranim svježim smokvama u umaku od smokava na bazi od pilećeg temeljca i crnog vina. Uz pečenu janjetinu također možete poslužiti pečene smokve uz dodatak *aceta balsamica*.

U kombinaciji s kruškama pripremiti ih u obliku štrudle ili prhke pite. Kuhanjem smokava možete dobiti izvrsne džemove i kompote, koje poslužite uz slana i slatka jela poput pečene svinjetine ili *creme brulea*.

Sušene se smokve mogu jesti samostalno ili ih također možete nadijevati marcipanom, kremastim sirom ili orašastim plodovima. Mogu se pripremati u kompotima ili poširati u vinu s dodatkom narančina ili limunova soka, klinčića i anisa te poslužiti s jogurt kremom. Poširane suhe smokve u crvenom vinu možete poslužiti uz paštetu od jetrica zajedno s malo oraha, narezanog vlasca i krišku popečenog francuza. Sušene smokve obogatit će različite vrste kruhova, kreker, kolače i nabujke. U Dalmaciji su neizostavne u pašticama.

MOŽDA NISTE ZNALI A TREBALI BISTE ZNATI

Smokva se svojim nutritivnim svojstvima izdiže iznad mnogih vrsta voća. Vlakna koja se nalaze u smokvi pomažu u kontroli razine šećera u krvi te snižava kolesterol. Smokve su dobar izvor kalcija, minerala koji između ostalog utječe na gustoću kostiju. Smokve

snižavaju razinu triglicerida u krvi, koče rast nekih tipova ćelija raka. Preporučaju se protiv nesаницe i pomažu mozgu da bolje iskoristi glukozu.

Smokve sadrže i do 80 posto vode (blagotvorno djeluju na kožu), a istovremeno su voće s najvišom razinom prirodnih šećera, pa su izuzetan izvor energije, a potiču rad mozga, brže razmišljanje i bolje pamćenje. Visok stupanj glukoze i fruktoze u smokvi predstavlja zdraviju zamjenu za bijeli (industrijski) šećer.

Sadrži također i znatnu količinu vitamina B koji često organizmu nedostaje, a osobito sadrži piment (takozvani vitamin P) koji štiti male krvne žile. Dobar je izvor i željeza.

Svježa smokva smirujuće djeluje kod upale bronhijalnih kanala. Listovi smokve su jestivi i ljekoviti.

Plinije Stariji za smokve kaže: »Smokve obnavljaju. Osnajuju mlade, a starima održavaju zdravlje i brišu bore da izgledaju mlađe.«

Priprema:

Bademe i suhe smokve nasjeckajte nožem. Sve ovo pomiješajte sa svježim sirom. Posolite po potrebi – na zaboravite, pršut je slan! Nadjev rasporedite ravnomjerno na svaku trakicu pršuta, pa savijte roladice. Stavite u hladnjak do posluživanja. Ogulite

jabuku i narežite ju na kockice. U tavi rastopite malo maslaca, pa na njemu popržite kockice jabuke. U malo vode razmutite senf. Time zalijte pržene jabuke i pirjajte na jačoj vatri da tekućina sasvim uvrije. Na tanjur posložite prvo vruću posteljicu od jabuka, pa na to posložite savitke izrezane na kriške debljine oko 1,5 -2 cm, poslužite kao toplo predjelo.

SLATKO OD SMOKAVA

Sastojci:

1kg smokava / 1 kg šećera / 1 manji limun

Priprema:

Oprati smokve i odstraniti im samo vrh. Staviti da se ocijede. Špinovati šećer, kada je gotov ubaciti smokve. Posudu blago drmati nikako ne miješati, dodati narezan limun. Kada je slatko kuhano, prekriti vlažnom krpom. Sutradan odlagati u staklenke.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

	ZACOPATI SE, ZATRE-SKATI SE	SPORTSKE MAJICE	RADIJ	STARO-RIMSKO JAVNO ZEMLJIŠTE	ARMIJA	STARO-EGIPATSKI PISAC (palindrom!)	IVICA KOSTELIĆ	AMERIČKI MIKROBIO-LOG, JONAS	"HENRI"	TURISTIČKA MORSKA OBALA	BOSANSKI PISAC (RAMAZAN-SKE PRIČE)	NADIMAK SLAVENA BILICA	ANIS (LAT.)
PREHRANA BEZ ŠTETNIH SASTOJAKA													
ŠPANJOLKA IZ ARAGONIJE									PJEVAČ KABILJO DODAVATI AROMATE ČEMU				
POČETAK LJETA			SLIČNA JE LUNJI NOGOMETNI TRENER BALAKOV				PADAJUĆA SNJEŽNA MASA ANTIČKO IME VISA						
VATRA OD BOROVINE O USKRŠU													
VRSTA ČETINARA				KONJSKI BRZOHOD PJEVAČ PRŠA				REDATE-LJICA KODAR POPIS IMENA				"OPSEG" MITSKI PUSTOLOV S ITAKE	
PJEVAČICA KOVAČ						MAIGRETOV LITERARNI "OTAC" GEORGES KATKADA							
LJEVI PRITOK DUNAVA U VOJVODINI					DRUG, PRIJATELJ (TUĐ) ... ŠANDOR GJALSKI								MOGRANJ, ŠIPAK
RIMSKA JEDINICA		ATAHUALPA ILI MANCO CAPAC SUDSKI PISAR					TKANINA ZA HALJINE I ZAVJESE ALEN VITASOVIĆ						
REDOVNICA PREBIVALIŠTA										ESADA ODMILA OPIS PUTA, ITINE-RARIJ			
PRETHODNIK EURA (ECU)				ULIČNI PRODAVAČ KNJIGA GLUMAC DELON									
PRIREDILA REDAKCIJA ENIGMATSKOG TJEDNIKA "KVISKOTEKE"	RASTE PO LIVADAMA ROV ILI TUNEL						KINA BEČKI NOGOMETNI KLUB						VERGILIJEV EP O ENEJI
PULA			KRLEŽINA DRAMA BRITANSKI EX PREMIJER, TONY					LAVLJI URLIK NOGOMETNI KLUB IZ RIMA				"ENERGIJA" UGLJIKOVODIK U NAFTI	
NAŠ POK. ŠAHIST, BRASLAV						DIO ŠAKE MREŽA RIJEČNOG RIBARA					ONA ILI ... GROBNA JAMA		
ORLOVI KRAČE					NEPROFESIONALKE POZDRAV CEZARU								
"KARAT"		OBAVLJATI ANALIZE LITIJ											
MLAKAROV NADIMAK				NAŠ RU-KOMETAS, IGOR "ČITAJI"					ZAVIČAJ STARIH AKAĐANA, AKADIJA BELGIJA				
VRSTA ŠAHOVSKOG OTVARANJA (PIRČI)													

RJEŠENJE KRIŽALJKE:
 zdrava ishrana, aragonka, ilan, lje, eja, lavina, uskrsni križes, bor, kas, oja, o, ivana, simenon, tisa, kamarad, i, inka, etamin, samostan, esa, eki, akviziter, trava, krtaj, pu, leda, rik, e, rabar, dlan, on, orli, amaterke, k, analizirati, ili, vor, akada, pircva obrana,

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
 »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
 Ivan Gregurić, Mato Groznica,
 Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
 Josip Stantić, Thomas Šujić,
 Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
 e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
 Slavica Mamužić (novinarka)
 Dražen Prčić (sport i zabava)
 Željka Vukov (društvo i urednica Hreka)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
 Jelena Ademi (tehnički prijelom)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević
 Ljubica Vujković-Lamić
 Branimir Kuntić
 Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55
 ++381 24/55-15-78
 ++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
 doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
 Agencije za privredne registre Republike Srbije
 pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
 у публикацији Библиотека
 Матице српске, Нови Сад
 32+659.3(497.113=163.42)

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Zvonimir Pelajić

Bircuski kvintet

Seoska kavana, ili kako su govorili naši stari, bircuz, nekima još uvijek nadomješta kulturne događaje, koji u malim sredinama često izostaju – film, koncert, predavanje ili književnu večer. Ipak, današnji kafići nemaju baš tako uzvišenu ulogu, a teme razgovora, uz po koju čašicu, daleko su od ozbiljnih rasprava, duhovitosti, te su postale suviše banalne, isprazne, ili su pak samo praktične naravi.

Fotografija pred nama nastala je polovicom XX. stoljeća i izaziva brojne asocijacije. Mora se priznati kako je već na prvi pogled zanimljiva, pa čak pomalo i bizarna, jer su ovakvi prizori danas vrlo rijetki. S druge strane, ljudsko pamćenje je krhko, te su mještani Plavne lako prepoznali snimljene osobe, ali razlog okupljanja, mjesto i druge detalje različito su komentirali. Uz to, svatko bi gledajući fotografiju dao i svoje tumačenje, pretpostavke, pa i vlastiti naziv zabilježenog

događaja. Nažalost, na poledini fotografije ništa ne piše, ali svaka snimljena osoba zaslužuje zasigurno svoje mjesto u mjesnoj povijesti Plavne. To su: *Mata Klinovski Buvar, Ivan Sotinac, Mata Sotinac Tilinger, Ivan Sabo Vucila i Stipan Bartulov Šeširdžija*. Svaki od njih zaslužuje vlastitu životnu priču, ali je činjenica da su ti ljudi različitih zanimanja ugledni, poštteni i, za ono vrijeme, većina od njih dosta načitaniji što danas svjedoče njihove supruge i potomci.

Po nekim kazivanjima ova su se petorica momaka često ovako družila, pa i kada su osnovala svoje vlastite obitelji. To je bio lijep običaj generacijskih sastanaka, obično nedjeljom ili blagdanom poslijepodne u nekom od seoskih bircuza. Jedan od njih, Vucila, još uvijek živi u Australiji, a ostali više nisu među nama. »Svi smo mi mrtvi, samo se redom sahranjujemo«, rekao je jednom,

u nekom posebnom raspoloženju, Ivo Andrić. Ipak, sve četiri udovice – *Marija Klinovski, Marija Sotinac, Ana Sotinac i Jela Bartulov* žive i dalje u Plavni, a ova ih je fotografija s jedne Matoševe izložbe osobito obradovala.

In vino veritas, citirao je ovu latinsku izreku jedan mještatin, vidjevši ovu fotografiju na kojoj je očito da mladići jedne lijepe jeseni kušaju mlado vino u dvorištu jedne od nekoliko tadašnjih gostionica u Plavni.

Plavna je nekada bila poznata po brojnim vinogradima i dobrom vinu, koje se najčešće pilo uz sodu što se lijepo vidi i na samoj fotografiji. Dobar se špricer, kažu, ne može napraviti ni uz najbolju mineralnu vodu, a u ovom malom selu nekada su bile dvije, pa čak i tri sodare dok je gotovo svaka kuća imala i svoj vlastiti vinograd.

Danas bi na ovakvoj fotografiji ispred petorice momaka možda stajale boce piva, možda bi bila uz njih i po koja djevojka, ali to ne znači da bi ti mladići mislili na ženidbu, jer je to sada posve drugi problem i posebna priča. Ipak, u mjesecu kolovozu, odlukom Generalne skupštine Ujedinjenih naroda, u cijelom se svijetu od 1999. godine obilježava Međunarodni dan mladih, te bi ova fotografija u tom smislu mogla biti poticaj mladima, da uz nekadašnju kulturu druženja uz vino planiraju, i pokraj svih poteškoća, svoj budući život, koji podrazumijeva ženidbu i obitelj i osmišljenu egzistenciju.

Jelo i piće, uz druženje koje vidimo na fotografiji, daje snagu hodati i rješavati probleme, ali ipak ne jamči i radosno prosvjetljenje, ne donosi uvijek i unutarnji mir i zadovoljstvo. Život može biti gorak, ali se gorčina ne smije u nama nastaniti i zato ovakva seoska idila, prikazana na fotografiji, može biti dobrim i korisnim primjerom svim generacijama.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Juuupi... počinje škola!!!

Što je? Ne sviđa vam se moj naslov?! Ne vjerujem vam. Jako dobro znam da se (barem) većina vas raduje što ponovno počinje škola. Možda se ne radujete obvezama i učenju, ali sam sasvim sigurna da ste se ipak zaželjeli škole, prijatelja i odlazaka u školu, pa makar to bilo i učenje. To što ćete priznati da vam sada već ipak malo nedostaje škola, ne znači da ćete biti štreberi. Ni odmaranje nije uvijek interesantno, osobito ako predugo traje. A vaše, pa i moje odmaranje, privedeno je kraju... i neka je. Bilo je lijepo ljetno i neka tako i ostane, a sada idemo dalje... kako moja mama zna reći: U nove radne pobjede!

Nakon dva mjeseca »slobode«, od sutra, praktički od ponedjeljka, ponovno ćete biti u svojim klupama. Nekima će to biti prvi put da se nađu u školi (ako ne računamo posjet s vrtićem). Želim im da hrabro kroče u novi odjeljak svoga života i neka uzmu sve što im škola i školski život pruža. Sve dobro... a ima ga dosta.

Pored znanja koje je svakako najbitnije, u školi se stječu i prijatelji, a prijateljstvo donosi veliku sreću. Možda ćete baš sada u školi upoznati prijatelja za cijeli život. Sve je lakše uz dobrog prijatelja.

Stoga smo i mi ovdje... kao dobar prijatelj, da vam lakše i brže prođu školski dani, svakog petka pročitajte u Hrvatskoj riječi Hrckove stranice, kutak pisan baš za vas. Bit će tu, kao i obično za svakoga ponešto, i za vas vrtićance ali i za školarce... male i velike.

Ukoliko imate nekih ideja, želja što biste voljeli čitati na ovim stranicama, pišite nam a mi ćemo se... kao dobri i pravi (dugogodišnji) prijatelji potruditi da vam ostvarimo i te želje. E- mail je i dalje isti: bernadica@gmail.com te očekujem vaša pisma.

Do tada uživajte u vikendu koji je pred vama i radosno krenite u ponedjeljak do škole... jer ovo je doista vaše najljepše doba života.

Večeras u 18 sati završna priredba polaznika V. etno kampa Hrvatske čitaonice

Cijeli tjedan četrdesetpetoro djece sudjeluje u radu V. etno kampa Hrvatske čitaonice. Oni su bili izuzetno vrijedni. Skupa sa svojim voditeljima radionica izrađivali

Hrvatska
čitaonica

su razne predmete, pjevali, plesali, glumili, recitirali... i naravno družili se.

Kako im je bilo i što su naučili, odnosno što su sve izradili, prikazat će večeras u 18 sati u dvorištu Hrvatske čitaonice na završnoj priredbi gdje će biti postavljena i prateća prodajna izložba njihovih uradaka. Sve vas srdačno očekuju.

U sljedećem broju očekujte detaljno izvješće, do tada samo ove dvije fotografije, tek da vam zagolicamo maštu.

ZA PRVAŠIĆE I NJIHOV PRVI DAN U ŠKOLI

Ježeva škola

Za prvašiće koji se pripremaju za svoj prvi školski dan u ponedjeljak, ukoliko već znaju čitati neka sami pročitaju ili neka im netko od ukućana pročita ovu simpatičnu priču o ježićima koji su također prvi puta u školi. Za pačju školu svi već znamo, a sada pogledajte kakva je to ježeva škola. Ovu interesantnu priču napisao je Bruno Kuman.

Uživajte u priči, a potom i u stvaranju svojih »njami« ježića. Mogu se nazvati i domaćim ekološkim ježićima prijateljstva, jer ih možete nakon priče u slast pojesti sa svojim novim prijateljem iz klupe. Ovakvu užitinu nitko neće odbiti.

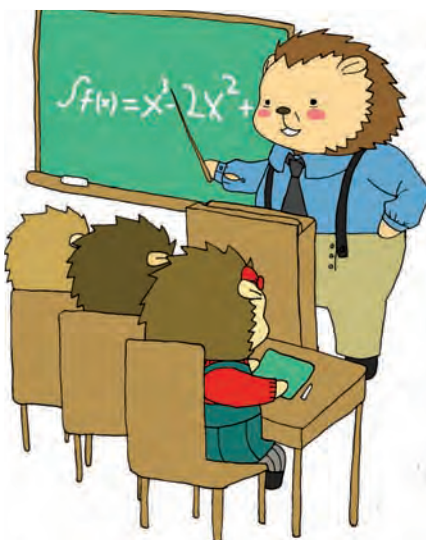
Dobar tek!

Ježeva škola

U bukovom panju živio je ježić Bodljimir s obitelji.

Kad je Bodljimir dovoljno narastao, mama ježica poslala ga je u školu.

Put do škole bio je vrlo zanimljiv. Hodao je po suhom lišću i kotrljao se niz brijeg. Čvrsta grana iznad potoka

malim je šumskim stanovnicima služila kao most. Bodljimir je prelazio preko mosta osobito pažljivo.

Kad je napokon došao do škole starog ježa kod šupljeg borovog debla, ondje je već bilo mnogo ježića prvašića. Stari učitelj jež zazvonio je zvončićem. Blago, ali i ozbiljno gledao je ježiće kako se smještaju na travu ispred debela.

Ježići su bili jako uzbuđeni. I Bodljimiru je srce snažno tuklo. Kakve li će sve mudrosti naučiti, pitali su se?

A stari učitelj jež uzeo je grančicu i podučavao ih.

Učio ih je kako se sklopčati kad zaprijeti opasnost, kako s tla podići trulu, a kako zdravu krušku. Kako nakostriježiti bodlje. Kako ponijeti što više lišća. Kako

uhvatiti zmiju ili iskopati glistu. Kako sigurno prijeći cestu. Kako pronaći prikladno skrovište za zimski san.

Učeći ih svemu tome, učitelj jež je gundao i puhao, jer je bio star i debeo. Ježići prvašići mislili su da je i to dio nastave, pa su zapamtili i gundanje i puhanje.

Naidete li na ježa koji gundá i puše dok trči kroz travu, znajte da je to zato što je išao u školu starog ježa kod borovog debela.

A možda ste naišli baš na Bodljimira.

Bruno Kuman

**PETAK
31.8.2012.**

06:12 Najava programa
06:17 Trenutak spoznaje
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
10:10 Zavolite svoj dom 3, dokumentarna serija
11:00 Zemlja pod vodom, dokumentarni film
12:00 Dnevnik
12:30 Moć sudbine, telenovela
13:15 Čitaonica, američki film
14:40 Kulturna baština
15:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
15:10 Prosjaci i sinovi, dramska serija
16:05 Carski grad Kyoto: Svetkovina Gion Matsuri, dok. film
17:00 Vijesti
17:25 Hrvatska uživo
18:00 Iza ekrana
18:33 Čudesna Hrvatska: Split, dok.serija
19:26 Navrh jezika
19:30 Dnevnik
20:10 Odabrao Đelo H.: Zemlja je stroj, dokumentarna serija
21:00 Stipe u gostima 4, humoristična serija
21:45 Dnevnik 3
22:15 Vijesti iz kulture
22:35 Ciklus stranih dobitnika Oscara: Panov labirint, španjolsko-meksički film
00:30 Seks i grad 4, humoristična serija
01:00 Filmski maraton: Atentat na Richarda Nixona, američko-meksički film
02:35 Filmski maraton: Čitaonica, američki film
04:00 Skica za portret
04:20 Jelovnici izgubljenog vremena
04:40 Idemo na put s Goranom Milićem: Rusija
05:25 Zavolite svoj dom 3, dokumentarna serija

06:50 Najava programa
06:55 Moć sudbine, telenovela
07:40 Teletubbies
08:05 Žutokljunac: Pjer de Žder
08:35 Connor na tajnom zadatku 1, serija za djecu
09:00 H2O Uz malo vode! 3

09:25 Majstori svirači: Opatija
09:55 Šaolinski paže, crtana serija
10:20 Ljubav je čudna: Život bez
10:50 Edgemont 4, serija
11:15 Obična klinka, serija
11:35 Paraolimpijske igre London 2012: Atletika - bacanje kugle, prijenos
12:50 Dharma i Greg 5, humoristična serija
13:10 Briljanteen (R)
13:50 Slike iz Južne Afrike: Hrvati u Južnoafričkoj Republiki, dokumentarna serija
14:20 Tvorci promjene 1: Tradicionalno i novo, dokumentarna serija
15:10 Zalagaonica, serija
15:35 Zalagaonica, serija
16:00 Zelići - carski tiskari, dokumentarni film
16:30 Kratki susreti
16:55 Idemo na put s Goranom Milićem: Rusija
17:40 Kennedyjevi, serija
18:30 Kennedyjevi, serija
19:15 20pet, kviz
19:30 Glamurozne slastice 2, dokumentarna serija
20:00 Laži mi 3, serija
20:40 Nogometni Superkup: Chelsea - Atletico (M), prijenos
22:40 Paraolimpijske igre London 2012 - sažetak
22:55 Mučke 6A, serija
23:45 Bitange i princeze 4
00:20 Inspektor Montalbano 3, serija (12)
02:00 Retrovizor: Kath i Kim 1, humoristična serija
02:25 Retrovizor: Zakon i red: Zločinačke nakane 5
03:10 Retrovizor: Zakon i red: Zločinačke nakane 5
03:55 Noćni glazbeni program

06:10 Dodir s neba, serija
06:55 Shaggy i Scooby-doo
07:20 Spiderman, serija
07:45 TV izlog
08:00 Kad lišće pada, serija
09:00 Izgubljena čast 2, serija
10:15 Walker, teksaški rendžer, serija
12:05 Zauvijek susjedi, serija
13:20 IN magazin R
14:05 Walker, teksaški rendžer, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Kad lišće pada, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast 2, serija
21:00 Izigrane, film
22:40 Batman, film
00:55 Večer s Kevinom

Smithom 2, film
03:05 Magazin MMA Lige
03:30 Ezo TV, tarot show
05:00 Dnevnik Nove TV
05:50 IN magazin

06.20 RTL Danas
06.55 Moji džepni ljubimci
07.15 Ben 10: Ultimate Alien
07.35 Ezel, dramska serija
08.30 Ezel, dramska serija
09.35 Kismet - okovi sudbine, dramska serija
10.50 Ekkluziv Tabloid, magazin
11.15 Krv nije voda, serija
12.10 Bibin svijet, serija
13.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
14.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
15.00 Cobra 11, akcijska serija
15.55 MacGyver, serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Krv nije voda, serija
20.00 Sulejman Veličanstveni
21.00 Sulejman Veličanstveni
22.00 Iznenađna smrt, igrani film, akcijski film
00.00 Vatrema oluja, igrani film, triler
01.35 Astro show
02.35 RTL Danas
03.10 CSI, serija
03.55 CSI, serija
04.40 Kraj programa

**SUBOTA
1.9.2012.**

06:27 Najava programa
06:32 Drugo mišljenje: O debljini
07:02 Živjeti s tradicijomture
07:32 TV kalendar
07:45 Hrvatska kronika BiH
08:00 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Cat Ballou, američki film
09:35 Skica za portret
09:45 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:13 Kućni ljubimci
10:45 Ribar ribi grize rep, dokumentarna serija
11:15 Normalan život, emisija
12:00 Dnevnik
12:30 Moć sudbine, telenovela
13:15 Duhovni izazovi
13:45 Prizma
14:30 Gracien izbor, američki film
16:05 Prirodni svijet 5: Morske vidre - mladunac

od milijun dolara, dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:15 Euromagazin: Island - povratak otpisanih
17:45 Reporter: 11.rujna - dan koji je promijenio svijet
18:50 Globalno sijelo (R)
19:20 Loto 7/39
19:30 Dnevnik
20:10 Prvi svjetski rat iz zraka, dokumentarni film
21:05 Glazbeni festival Slavonije - Požega 2012., prijenos
22:45 Dnevnik 3
23:10 Vijesti iz kulture
23:25 Crna Dalija, američko-njemački film
01:20 Filmski maraton: Nacija brze hrane, britansko-američki film
03:10 Filmski maraton: Cat Ballou, američki film
04:45 Boje turizma (R)
05:30 Reporter: 11.rujna - dan koji je promijenio svijet
06:15 Globalno sijelo (R)

07:00 Panorame turističkih središta Hrvatske
07:30 Najava programa
07:35 Moć sudbine, telenovela
08:20 Majstori svirači: Opatija (2.dio)
08:50 Pipi Duga Čarapa
09:15 Došljaci su zakon, serija
09:40 Mala TV
10:10 Kućni svemirci
10:35 Sportske igre mladih
10:50 Derby, američki film
12:35 Filmska matineja: Bili smo Mulvaneyi, američki film
14:05 Odabrao Đelo H.: Zemlja je stroj, dokumentarna serija
14:55 Među nama: Etički izazovi
16:25 Večer dalmatinske šansone - Šibenik 2012.: Retrospektiva 15 godina, snimka
17:25 Na rubu znanosti: Hrana i ponašanje
18:15 Boje turizma
19:05 Garaža: Opća opasnost (R)
19:30 Glamurozne slastice 2, dokumentarna serija
19:55 Večeras
20:00 Mučke 6A, serija
21:00 Bitange i princeze 4
21:35 Profesionalac, srpski film
23:10 Paraolimpijske igre London 2012 - sažetak
23:25 Tajna služba, serija
00:55 Ljetni koncert izpred Schonbrunn
02:10 Noćni glazbeni program

06:10 Bijele udovice, zabavna emisija R
07:40 TV Izlog
07:55 Dodir s neba, serija
08:50 Shaggy i Scooby-doo
09:15 Spiderman, crtana serija R
09:40 Pokemoni, crtana serija
10:05 Pokemoni, crtana serija
10:30 Power Rangers Samurai, crtana serija
10:55 Klub otpisanih, serija
11:25 Drugo lice planine, serija
13:35 Batman, igrani film R
16:00 Periferija City, serija R
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Provjereno, R
18:10 Nad lipom 35, show R
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Troja, igrani film
23:00 300, igrani film
01:15 Pisma s Iwo Jime, film
03:45 Ezo TV, tarot show
04:55 Dnevnik Nove TV R
05:45 Kraj programa

06.30 RTL Danas, informativna emisija (R)
07.05 Najljepše bajke svijeta, animirani film
08.30 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija (R)
09.00 TV prodaja
09.15 Waterloo road, serija
10.15 Waterloo road, serija
11.20 TV prodaja
11.35 Zatočenik dvorca Zenda, film, komedija (R)
13.35 TV prodaja
13.50 Duga, igrani film, obiteljski/fantazija
15.45 Njezini pokreti, igrani film, drama (R)
17.25 Discovery, dokumentarna serija
18.30 RTL Danas
19.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija (R)
20.00 Gospodin i gospođa Smith, igrani film, akcijska komedija
21.15 Taxi, igrani film, akcijska komedija
00.00 Katastrofa, igrani film, akcijski
01.45 Astro show, show, emisija uživo
02.45 RTL Danas, (R)
03.20 Iznenađna smrt, igrani film, akcijski film (R)
05.00 Kraj programa

**NEDJELJA
2.9.2012.**

06:42 Najava programa

06:47 Duhovni izazovi, međureligijski magazin (R)
 07:17 TV kalendar
 07:30 Normalan život, emisija
 08:10 Zlatna kinoteka: Smiješna strana povijesti 1, američki film
 09:50 Vijesti iz kulture
 10:00 Vijesti
 10:25 Umorstva u Midsomeru, serija
 12:00 Dnevnik
 12:14 TV kalendar
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Split: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:05 Biti zaljubljen, američki film
 16:45 TV kalendar
 17:00 Vijesti
 17:15 Mir i dobro
 17:45 Vrtljica
 18:20 Ljepom našom: Gradina
 19:20 Loto 6/45
 19:25 Najava programa
 19:30 Dnevnik
 20:10 Jadranske igre: Pag
 22:05 Dnevnik 3
 22:30 Vijesti iz kulture
 22:45 Vjerni Danny, francusko-američko-britanski film
 00:25 Dr. Oz 1b, talk show
 01:10 Nedjeljom u dva
 02:10 Biti zaljubljen, američki film (R)
 03:50 Umorstva u Midsomeru, serija
 05:20 Skica za portret
 05:25 Prizma, multinacionalni magazin

06:40 Najava programa
 06:45 Ljetni koncert ispred Schönbrunn
 07:45 Prijatelji 3
 08:40 Vesele trojke, crtana serija
 09:05 Silvestrovi i Čičijeve tajne, crtana serija
 09:30 Merlin 3, serija za djecu i mlade
 10:20 Biblija
 10:30 Ludbreg, prijenos mise
 12:35 Filmska matineja: Rear Window, američki film
 14:05 Slučajno prijateljstvo, američki film
 15:40 Šerif u New Yorku 2, serija
 16:55 Magazin Lige prvaka
 17:20 Runjičeve večeri, snimka
 18:15 Paraolimpijske igre London 2012.: Plivanje, prijenos
 18:45 Paraolimpijske igre London 2012.: Stolni tenis, snimka
 19:05 Otrovano dvorište,

dokumentarni film
 19:40 Chateau Monty, dokumentarna serija
 20:10 Ciklus festivalskih pobjednika: Med, tursko-njemačko-francuski film
 21:50 Paraolimpijske igre London 2012 - sažetak
 22:10 Rajska zemlja, američki film
 01:40 Noćni glazbeni program

05:45 TV Izlog
 06:00 Dodir s neba, serija
 06:55 Shaggy i Scooby-doo, crtana serija R
 07:20 Gormiti, crtana serija
 07:45 Pokemoni, R
 08:10 Pokemoni, crtana serija
 08:35 Power Rangers Samurai, crtana serija R
 09:00 Power Rangers Samurai
 09:25 Bijele udovice, zabavna emisija
 10:55 Drugo lice planine, serija R
 12:00 Nindže surferi, film
 13:45 Zbrka u sudnici, film
 15:40 Nad lipom 35, show
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Duma, igrani film, 01
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Periferija City, serija
 21:00 Nije zlato sve što sjaj, igrani film
 23:10 Red Carpet, showbiz magazin
 00:15 Život ili smrt, film
 01:50 Ubojica iz podzemlja, igrani film
 03:10 Red Carpet, showbiz magazin R
 04:10 Dodir s neba, serija R
 05:00 Kraj programa

06:20 RTL Danas, (R)
 06:55 Najljepše bajke svijeta, animirani film
 08:15 Moji džepni ljubimci, animirani film
 09:25 Ben 10: Ultimate Alien
 09:50 TV prodaja
 10:05 Sutkinja Amy, serija
 11:05 TV prodaja
 11:20 Sutkinja Amy, serija
 12:15 TV prodaja
 12:30 Duga, igrani film, obiteljski/ fantazija (R)
 14:15 Gospodin i gospođa Smith, igrani film
 16:35 Taxi, igrani film
 18:30 RTL Danas
 19:10 Galileo, zabavna/ obrazovna emisija (R)
 20:00 Charlie Wright - TV premijera, igrani film, kriminalistička drama
 21:40 CSI: Miami, serija

HRT1 02.09.2012. 20:10

JADRANSKE IGRE:

NASLOV EPIZODE: PAG

Završno natjecanje održava se u Pagu, a uz grad domaćin, titulu pobjednika žele i Ploče, i Solin, i Rab. Četiri najbolje ekipe, četiri velike želje na jednom mjestu, na paškoj rivi: postati pobjednikom i braniti naše boje u međunarodnoj završnici. Organizatori Jadranskih igara 2012. su tvrtke Adria Events Agency i 5/ Group, generalni pokrovitelj je Ministarstvo turizma RH uz partnere projekta HRT, Hrvatsku gospodarsku komoru (HGK), Hrvatsku obrtničku komoru (HOK) i Hrvatsku turističku zajednicu (HTZ). O Jadranskim igrama više na www.hrt.hr i www.jadranskeigre.com.

Voditelj: Karmela Vukov Colić, Marina Medved Pulić, Mirko Fodor i Rene Bitorajac
 Scenarij: Alen Đurica
 Redatelj: Ivan Miladinov
 Urednik: Jasna Ceković i Tomislav Štengl
 Urednik Zabavnog programa: Velimir Đuretić
 Urednik projekta: Vedrana Međimorec

22:35 CSI: Miami, serija
 23:30 CSI: Miami, serija
 00:20 Astro show, show
 01:20 RTL Danas, (R)
 01:55 Sutkinja Amy, serija
 02:40 Sutkinja Amy, serija
 03:30 Katastrofa, film, akcijski (R)
 04:55 Kraj programa

PONEDJELJAK
3.9.2012.

06:10 Najava programa
 06:15 Mir i dobro
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 07:35 Vijesti
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska
 08:35 Vijesti
 08:40 Dobro jutro, Hrvatska
 09:15 Vijesti
 09:20 Dobro jutro, Hrvatska
 10:00 Vijesti
 10:12 Pogled na Zemlju 1, dokumentarna serija
 11:05 Zavolite svoj dom 3, dokumentarna serija
 12:00 Dnevnik
 12:40 Moć sudbine, telenovela
 13:35 Dr. Oz 2, talk show
 14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:30 manjinski Mozaik
 14:56 Prosjaci i sinovi, dramska serija
 16:00 Sinovi i očevi: Hrvatska, dokumentarna serija
 16:25 Fotografija u Hrvatskoj
 16:35 TV kalendar (R)
 16:58 Hrvatska uživo - uvod
 17:00 Vijesti
 17:10 Hrvatska uživo
 18:20 8. kat vam ostvaruje snove, talk-show
 19:10 Tema dana
 19:30 Dnevnik
 20:05 TV Bingo
 20:30 Potrošački kod
 21:05 U krupnom planu

22:25 Dnevnik 3
 23:05 Na rubu znanosti
 00:00 Seks i grad 4, humoristična serija
 00:30 Srce neznanka, američki film
 02:10 Dr. Oz 2, talk show
 02:55 8. kat vam ostvaruje snove, talk-show
 03:40 Chateau Monty, dokumentarna serija
 04:10 Zavolite svoj dom 3, dokumentarna serija
 04:55 Pogled na Zemlju 1, dokumentarna serija
 05:50 Tema dana

06:10 Najava programa
 06:15 Moć sudbine, telenovela
 07:00 Mala Tv
 --:-- TV vrtić: Podstanar
 --:-- Brlog: Roda
 --:-- Čarobna ploča: Sedam kontinenata - Afrika
 07:30 Šaolinski pažezi
 07:55 Teletubbies, serija
 08:20 Connor na tajnom zadatku 1, serija
 08:45 H2O Uz malo vode! 3, serija za mlade
 09:10 Školski sat: Žabe, raže i struja
 10:00 Med, tursko-njemačko-francuski film
 11:40 Idemo na put s Goranom Milićem
 12:25 Skica za portret
 12:40 Plodovi zemlje
 13:30 Srce neznanka, američki film
 15:10 Školski sat: Žabe, raže i struja
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:20 Županijska panorama
 16:40 Mala Tv:
 --:-- TV vrtić: Podstanar
 --:-- Brlog: Roda
 --:-- Čarobna ploča: Sedam

kontinenata - Afrika
 17:10 Crtani film
 17:25 Rekonstrukcija
 17:55 Edgemont 4, serija
 18:20 Dharma i Greg 5, humoristična serija
 18:45 Novi klinici s Beverly Hillsa 2, serija
 19:30 Chateau Monty, dokumentarna serija
 19:55 Večeras
 20:00 Moj najbolji prijatelj se ženi, američki film
 21:50 Laži mi 3, serija
 22:35 Momci s Madisona 4
 23:20 Paraolimpijske igre London 2012 - sažetak
 23:35 Mučke 6A, humoristična serija
 00:25 Bitange i princeze 4, humoristična serija
 01:00 Noćni glazbeni program

05:00 Dodir s neba, serija
 05:55 Shaggy i Scooby-doo
 06:20 Stuart Mali, crtana serija
 06:45 Polja nade, serija R
 07:45 TV izlog
 08:00 Izgubljena čast, serija R
 10:00 TV izlog
 10:15 Walker, teksaški rendžer, serija R
 12:05 Zauvijek susjedi, serija R
 13:20 IN magazin R
 14:05 Walker, teksaški rendžer
 15:50 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 IN magazin
 18:05 Polja nade, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Izgubljena čast, serija
 22:05 Večernje vijesti
 22:25 Duboko modro more, igrani film
 00:15 Zbrka u sudnici, igrani film R

02:00 Muškarci u krizi, serija
02:45 Glupost nije zapreka
03:05 Rosario, serija 1/60
03:50 Ezo TV, tarot show
04:40 Dnevnik Nove TV R
05:30 Kraj programa

06:30 RTL Danas, (R)
07:10 Moji džepni ljubimci, animirani film
07:25 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija (R)
07:45 Ezel, dramska serija
08:35 Ezel, dramska serija
09:25 TV prodaja
09:40 Kismet - okovi sudbine, dramska serija
10:35 TV prodaja
10:55 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
11:20 Krv nije voda, serija (R)
12:10 Bibin svijet, serija
12:45 TV prodaja
13:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
14:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15:00 Cobra 11, akcijska serija
15:55 MacGyver, akcijska serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija (R)
18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:05 Krv nije voda, serija
20:00 Sulejman Veličanstveni
20:50 Sulejman Veličanstveni
22:00 Rambo 3, film, akcijski
23:50 RTL Vijesti
00:05 CSI: Miami, serija
00:55 CSI: Miami, serija
01:45 Astro show, show
02:45 CSI: Miami, serija
03:30 RTL Danas, (R)
04:05 Kraj programa

**UTORAK
4.9.2012.**

06:10 Najava programa
06:15 Treća dob, emisija
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
08:40 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Vijesti
09:20 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:12 Pogled na Zemlju 1, dokumentarna serija
11:05 Zavolite svoj dom 3, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:19 TV kalendar
12:40 Moć sudbine, telenovela
13:35 Dr. Oz 2, talk show
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik

14:30 Kulturna baština
14:55 Prosjaci i sinovi, serija
16:00 Sinovi i očevi: Belgija, dokumentarna serija
16:25 Fotografija u Hrvatskoj
16:35 TV kalendar (R)
16:58 Hrvatska uživo - uvod
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo
18:20 8. kat: U potrazi za roditeljima, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:05 Ciklusi, dokumentarni film
21:05 Ciklus hrvatskog filma: Licem u lice
22:35 Dnevnik 3
23:15 Videodrom, kanadski film
00:45 Seks i grad 4, humoristična serija
01:15 A Promise Kept: The Oksana Baiul Story, američki film
02:45 Dr. Oz 2, talk show
03:30 8. kat: U potrazi za roditeljima, talk-show
04:15 Skica za portret
04:25 Chateau Monty, dokumentarna serija
04:55 Pogled na Zemlju 1, dokumentarna serija
05:50 Tema dana

06:10 Najava programa
06:15 Moć sudbine, telenovela
07:00 Mala Tv:
--- TV vrtić: Kukuruz
--- Ninin kutak: Autoportret
--- Ivanini snovi: Duhovi, crtani film
--- Danica i leteća vjeverica
07:30 Šaolinski paževi, crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Connor na tajnom zadatku 1, serija
08:45 H2O Uz malo vode! 3
09:10 Školski sat: Udruga osoba s invaliditetom
10:00 Moj najbolji prijatelj se ženi, američki film
11:40 Idemo na put s Goranom Milićem
12:25 Split: More
12:55 Vrtlarica
13:30 A Promise Kept: The Oksana Baiul Story, američki film
15:10 Školski sat: Udruga osoba s invaliditetom
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Mala Tv:
17:10 Crtani film
17:25 Rekonstrukcija
17:55 Edgemont 4, serija
18:20 Dharma i Greg 5, humoristična serija
18:40 Večeras

18:45 Atletski miting Zagreb, prijenos
21:05 Na rubu tame, američki film
23:05 Momci s Madisona 4
23:50 Paraolimpijske igre London 2012 - sažetak
00:05 Mučke 6A, humoristična serija
00:55 Bitange i princeze 4, humoristična serija
01:30 Noćni glazbeni program

05:30 Dodir s neba, serija
06:20 Stuart Mali, crtana serija
06:45 Polja nade, serija R
07:45 TV izlog
08:00 Izgubljena čast, serija R
10:00 TV izlog
10:15 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:05 Zauvijek susjedi, serija R
13:20 IN magazin R
14:05 Walker, teksaški rendžer
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
22:05 Večernje vijesti
22:25 Fantastična petorka, igrani film
00:25 Duboko modro more, igrani film R
02:15 Muškarci u krizi, serija
02:55 Glupost nije zapreka, serija
03:15 Rosario, serija 2/60
04:00 Ezo TV, tarot show
04:40 Dnevnik Nove TV R
05:30 Kraj programa

06:15 RTL Danas, (R)
06:55 Moji džepni ljubimci
07:10 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija (R)
07:30 Ezel, dramska serija
08:30 Ezel, dramska serija
09:15 TV prodaja
09:30 Kismet - okovi sudbine, dramska serija
10:25 TV prodaja
10:50 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
11:10 Krv nije voda, serija (R)
12:05 Bibin svijet, humoristična serija
12:45 TV prodaja
13:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
14:00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15:00 Cobra 11, akcijska serija
15:55 MacGyver, akcijska serija
16:55 RTL 5 do 5
17:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija (R)

18:05 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Dana
19:05 Krv nije voda, serija (R)
20:00 Sulejman Veličanstveni
21:00 Sulejman Veličanstveni
22:00 Kućanice, serija (R)
22:45 Kućanice, (R)
23:40 RTL Vijesti
23:55 Rambo 3, film, akcijski
01:40 Astro show, emisija uživo
02:40 RTL Danas, (R)
03:15 Kraj programa
06:10 Najava programa

**SRIJEDA
5.9.2012.**

06:15 Među nama
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
07:40 Dobro jutro, Hrvatska
08:35 Vijesti
08:40 Dobro jutro, Hrvatska
10:12 Pogled na Zemlju 1, dokumentarna serija
11:05 Zavolite svoj dom 3, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik
12:40 Moć sudbine, telenovela
13:35 Dr. Oz 2, talk show
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Fotografija u Hrvatskoj
14:56 Prosjaci i sinovi, serija
16:00 Sinovi i očevi: Nizozemska (Karibi), dokumentarna serija
16:25 Fotografija u Hrvatskoj
16:58 Hrvatska uživo - uvod
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo, 1. dio
18:20 8. kat: Divljaci na cestama, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:10 Cyber nasilje, dokumentarni film
20:45 Boje turizma
21:35 Horizonti, vanjskopolitička emisija
22:30 Dnevnik 3
23:10 Drugi format
00:00 Seks i grad 4, humoristična serija
00:30 S onu stranu rešetaka, američki film
02:00 Dr. Oz 2, talk show
02:45 8. kat: Divljaci na cestama, talk-show
03:30 Skica za portret
03:40 Chateau Monty, dokumentarna serija
04:10 Zavolite svoj dom 3, dokumentarna serija
04:55 Pogled na Zemlju 1, dokumentarna serija
05:50 Tema dana

06:10 Najava programa
06:15 Moć sudbine, telenovela
07:00 Mala Tv:
--- TV vrtić: Krava (R)
--- Gazoon: David i Golijat, crtani film
--- Poštar Pat: Problematični vlak, crtani film
07:30 Šaolinski paževi, crtana serija
07:55 Teletubbies
08:20 Connor na tajnom zadatku 1, serija
08:45 H2O Uz malo vode!
10:00 Licem u lice, hrvatski film
11:20 Idemo na put s Goranom Milićem
12:05 Na rubu znanosti
12:55 Potrošački kod
13:25 Skica za portret
13:35 S onu stranu rešetaka, američki film
15:10 Školski sat: Lopta, loptica
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Mala Tv:
17:10 Crtani film
17:25 Rekonstrukcija
17:55 Edgemont 4, serija
18:20 Dharma i Greg 5, serija
18:45 Paraolimpijske igre London 2012.: Atletika, snimka
19:30 Chateau Monty, dokumentarna serija
19:55 Večeras
20:00 Nikomu ni riječi, britanski film
21:45 Top Gear 11, serija
22:35 Zalagaonica, serija
23:00 Zalagaonica, serija
23:25 Paraolimpijske igre London 2012 - sažetak
23:40 Mučke 6A, serija
00:30 Bitange i princeze 4
01:05 Noćni glazbeni program

05:30 Dodir s neba, serija
06:20 Stuart Mali, crtana serija
06:45 Polja nade, serija R
07:45 TV izlog
08:00 Izgubljena čast, serija R
10:00 TV izlog
10:15 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:05 Zauvijek susjedi, R
13:20 IN magazin R
14:05 Walker, teksaški rendžer
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
22:05 Večernje vijesti
22:25 Treptaj, igrani film
00:15 Motivi 2: Osveta, film
01:55 Muškarci u krizi, serija
02:40 Glupost nije zapreka, serija

03:00 Rosario, serija 3/60
03:45 Ezo TV, tarot show
04:40 Dnevnik Nove TV R
05:30 Kraj programa

06.15 RTL Danas, (R)
06.50 Moji džepni ljubimci
07.10 Ben 10: Ultimate Alien
07.30 Ezel, dramska serija
08.25 Ezel, dramska serija
09.15 TV prodaja
09.30 Kismet - okovi sudbine
10.25 TV prodaja
10.50 Ekkluziv Tabloid, (R)
11.10 Krv nije voda, serija (R)
12.05 Bibin svijet, serija
12.45 TV prodaja
13.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
14.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15.00 Cobra 11, akcijska serija
15.55 MacGyver, akcijska serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, (R)
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Krv nije voda, serija (R)
20.00 Sulejman Veličanstveni
21.00 Sulejman Veličanstveni
22.00 Mentalist, serija
22.45 Mentalist, serija
23.45 RTL Vijesti
00.00 Zakon i red, serija
00.50 Zakon i red, serija
01.35 Astro show, show
02.35 RTL Danas, (R)
03.10 Kraj programa

**ČETVRTAK
6.9.2012.**

06:10 Najava programa
06:15 Riječ i život: Europske cijene, europske plaće?, religijska emisija
07:00 Dobro jutro, Hrvatska
07:05 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
07:35 Vijesti
10:12 Pogled na Zemlju 1, dokumentarna serija
11:05 Zavolite svoj dom 3
12:00 Dnevnik
12:40 Moć sudbine, telenovela
13:35 Dr. Oz 2, talk show
14:20 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:30 Hrvatska kronika BiH
14:53 Prosjaci i sinovi, serija
16:00 Sinovi i očevi: Švedska, dokumentarna serija
16:25 Fotografija u Hrvatskoj
16:58 Hrvatska uživo - uvod
17:00 Vijesti
17:10 Hrvatska uživo, 1. dio
18:20 8. kat: Iznajmljujem apartman, talk-show
19:10 Tema dana
19:30 Dnevnik
20:02 Kralj, dok. film
21:25 Kratki susreti
22:05 Dnevnik 3
22:50 Ciklus Kulturni prvijenci: Mariachi, američki film
00:20 Jonathan Stone: Threat of Innocence, američki film
01:50 Dr. Oz 2, talk show
02:35 8. kat: Iznajmljujem apartman, talk-show
03:20 Skica za portret
03:40 Chateau Monty,

dokumentarna serija
04:10 Zavolite svoj dom 3
04:55 Pogled na Zemlju 1
05:50 Tema dana

06:10 Najava programa
06:15 Moć sudbine, telenovela
07:00 Mala Tv:
--TV vrtić: Moljci (R)
--Fleks: Prašćići u šetnji
--Rupert i divovski suncokret, crtani film
07:30 Šalinski paževi
07:55 Teletubbies
08:20 Connor na tajnom zadatku 1, serija
08:45 H2O Uz malo vode! 3
09:10 Školski sat
09:40 Sportske igre mladih
10:00 Nikomu ni riječi, britanski film
11:40 Idemo na put s Goranom Milićem
12:25 Cyber nasilje, dokumentarni film
12:55 Horizonti, vanjskopolitička emisija
13:40 Jonathan Stone: Threat of Innocence, američki film
15:10 Školski sat
16:00 Regionalni dnevnik
16:20 Županijska panorama
16:40 Mala Tv:
17:10 Crtani film
17:25 Rekonstrukcija
18:00 Paraolimpijske igre London 2012.: Plivanje, atletika - prijenos + snimka
18:55 Dharma i Greg 5, serija

19:30 Chateau Monty, dokumentarna serija
19:55 Večeras
20:00 Čovjek bez lica, američki film
21:55 Top Gear 11, dokumentarna serija
22:45 Sestra Jackie 2, humoristična serija
23:10 Paraolimpijske igre London 2012 - sažetak
23:25 Mučke 6B: Izlet, serija
00:50 Bitange i princeze 4, humoristična serija
01:25 Noćni glazbeni program

5:30 Dodir s neba, serija
6:20 Stuart Mali
6:45 Polja nade, serija R
7:45 TV izlog
8:00 Izgubljena čast, serija R
10:00 TV izlog
10:15 Walker, teksaški rendžer, serija R
12:05 Zauvijek susjedi, R
13:20 IN magazin R
14:05 Walker, teksaški rendžer
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 IN magazin
18:05 Polja nade, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Izgubljena čast, serija
22:05 Večernje Vijesti
22:25 Provjereno
23:25 Pljačka, igrani film
01:15 Magazin MMA Lige
01:45 G, igrani film
03:15 Rosario, serija 4/60
04:00 Ezo TV, tarot show
04:40 Dnevnik Nove TV R

05:30 Kraj programa

06.20 RTL Danas, emisija (R)
06.55 Moji džepni ljubimci
07.15 Ben 10: Ultimate Alien, animirana serija (R)
07.35 Ezel, dramska serija
08.35 Ezel, dramska serija
09.20 TV prodaja
09.35 Kismet - okovi sudbine, dramska serija
10.30 TV prodaja
10.55 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
11.15 Krv nije voda, serija (R)
12.10 Bibin svijet, serija
12.45 TV prodaja
13.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
14.00 Sulejman Veličanstveni, povijesna serija (R)
15.00 Cobra 11, akcijska serija
15.55 MacGyver, akcijska serija
16.55 RTL 5 do 5
17.10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija (R)
18.05 Ekkluziv Tabloid
18.30 RTL Danas
19.05 Krv nije voda, serija (R)
20.00 Sulejman Veličanstveni
21.00 Sulejman Veličanstveni
22.00 CSI, serija
22.45 CSI, serija
23.45 RTL Vijesti
00.00 Mentalist, serija
00.50 Mentalist, serija
01.35 Astro show, emisija uživo
02.35 Zakon i red, serija
03.20 Zakon i red, serija
04.10 RTL Danas, (R)
04.45 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetionik« nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Starišća emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18:30 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljkom od 14.40 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
• 20,00 Divni novi svijet
• 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20,55 Odjava programa

104,4 Mhz

NOGOMET

Havarija Sončana u Svilojevu

SVILOJEVO – Na startu novog prvenstva Međuopćinske nogometne lige Sombor sončanski Dinamo je gostovao u susjednom Svilojevu, kod ekipe Terekveša. Utakmica je za Dinamovu ekipu počela kako se samo poželjeti moglo. Nakon pola sata manje-više ravnopravne igre u polju i jedne munjevitke kontre, plavi su zgoditkom Karajkova postigli prednost. No, umjesto da im ovaj zgoditak bude dodatni motiv, Dinamovci su se jednostavno izgubili i do kraja utakmice igrala je samo jedna ekipa – Terekveš. Već osam minuta kasnije domaćini su poravnali rezultat, a u samom finišu prvog poluvremena Dinamov vratar Duraković kapitulirao je još dva puta. U nastavku se očitovao slab rad Sončana u pripremnom razdoblju. Kod njihovih igrača bio je očit nedostatak snage za cijelu utakmicu u istom ritmu, a domaćini su pojačali pritisak i bez velikog napora s još tri zgoditka u mreži Durakovića postavili konačan rezultat Terekveš – Dinamo 6 – 1. Dinamo: Duraković, Krstin (Topal), M. Vidaković, Barunov, Krpijan, Kmezić, Đurđević, Đanić, Vučićević, Brkin (Petrović), Karajkov (D. Vidaković).

I. A.

Poraz Zrinjskog

SUBOTICA – Na startu nove sezone Gradske nogometne lige Subotice, nogometaši Zrinjskog 1932 poraženi su na gostovanju protiv NK Subotice (2-0). U drugom kolu, u nedjelju, 2. rujna, od 17 sati na svom terenu u Aleksandrovu dočekuju momčad Đurđina.

Bačka 1901 drži vrh

SUBOTICA – Uvjerljivom pobjedom protiv OFK Kikinde (3-0), najstariji klub u državi zasjeo je na prvo mjesto tablice Vojvodanske lige Istok. Sljedeći prvenstveni ispit nogometaši Bačke 1901 imaju u subotu, 1. rujna, kada gostuju kod Radničkog u Kovinu.

Spartak ZV bez bodova

IVANJICA – Novim prvenstvenim porazom protiv domaćeg Javora (1-0) nogometaši Spartak Zlatibor vode ostali su prikovani za dno Superlige. U prva tri kola novoga prvenstva Subotičani nemaju niti

jedan osvojeni bod, a još nisu postigli ni zgoditak. Nova prilika je susret 4. kola, koji »golubovi« igraju na svom stadionu u subotu 1. rujna.

MALI NOGOMET

Naslov za »Pilanu Marko«

SUBOTICA – Pobjednik Ljetnog turnira u malom nogometu, igranog na terenu u Prvomajskoj ulici, postala je momčad »Pilana Marko« pobjedom u finalnom susretu protiv Superinfā (6-5). Treće mjesto osvojila je momčad Vojputa koja je bila bolja od Kalimera (7-3).

STOLNI TENIS

Memorijal »Kiralj Ilona - Piki«

ČOKA – Mlađi kadeti STK Spartak, Dario Havedič i Aleksandar Čokić, predvođeni trenerom Mirkom Gavrilovićem, osvojili su prvo mjesto na memorijalnom turniru »Kiralj Ilona – Piki« održanom prošlog vikenda u Čoki.

EXTREME SPORT

Pannonian Challenge

OSIJEK – Grad na Dravi je od 22. do 25. kolovoza bio domaćin 13. Pannonian Challenge (eXtreme sports festival) na prostorima Srednjoškolskog igrališta, Kazamata i šumice na lijevoj obali Drave. U četiri vruća dana Osječani i njihovi gosti uživali su u natjecanjima u kategorijama BMX, In-line roler, skate i MTB kross, a ukupni je program festivala bio bogat kulturnim događanjima, od izložbe fotografija ekstremnih sportova do glazbenih večeri uz nastup regionalnih i svjetski poznatih imena.

STRELJAŠTVO

»Vojnik« prvak Vojvodine

SUBOTICA – Prvenstvo Vojvodine u najtežoj streljačkoj disciplini - trostav, serijskom malokalibarskom puškom - 3 x 20, održano je na gradskom strelištu u Subotici u nedjelju 26. kolovoza. Prema očekivanju novi - stari prvaci Vojvodine postali su branitelji naslova Streljački klub »Vojnik« iz Subotice s 1.475 krugova, druga je bila ekipa SK »Mladost« iz Indije sa 1.420 krugova a treći SD »Stražilovo« iz Srijemskih Karlovaca sa 1.333 kruga.

NOĆNO KUPANJE U SEGEDINU
AQUAPOLIS
 Svakog utorka od 20 - 24h
 Promotivne cijene samo preko

JP SUBOTICA-TRANS

Promotivna cijena : 1350,00 din

Angažman obuhvaća:

- prijevoz na danu relaciji
- ulaznicu na kupalište
- troškove organizacije

Angažman ne obuhvaća:

- putničko i zdravstveno osiguranje
- individualne troškove

Program noćnog kupanja obuhvaća korištenje otvorenih i zatvorenih bazena, svih tobogana i sadržaja iz programa Tihi Wellness (više vrsta sauna, aromatična soba, slana soba, ledeno korito, rimsko kupatilo...)

Polazak u 18 sati ispred glavnog autobusnog kolodvora. Povratak poslije ponoći.

NOVO

ZA DETALJNIJE INFORMACIJE POZOVITE TURISTIČKU AGENCIJU »SUBOTICA-TRANS« 024/ 555-466
 Uz ovaj program važe opći uvjeti putovanja JP »Subotica trans«

Branič s rodoslovom

Najljepši doživljaj vezan za nogomet bio mi je nastup za reprezentaciju vojvođanskih Hrvata

U danas prilično mlađoj i nestabilnoj ekipi NK Dinamo iz Sonte jedno ime traje već 12 godina. Omaleni, ali vrlo stabilni krilni branič, dvadesetosmogodišnji *Saša Krstin*, jedan je od najstarijih igrača u klubu. U prvu ekipu je »uletio« s jedva prevaljenih 16 godina i specijalnim liječničkim dopuštenjem. Treneri su ga oduvijek cijevali zbog fanatične borbenosti i velike izdržljivosti. Vrlo je pouzdan igrač, samo ponekad zablista, ali nikada ne podbaci. Na travnjaku izgara, ne štedeći ni sebe, ni protivnika. U momentu se od neprelaznog braniča transformira u opasnog krilnog napadača. Prostor osvaja lako, lucidan u driblingu, precizna centaršuta. Pravi je uzor plejadi mladih nogometaša, poniklih u Dinamovoj nogometnoj školi.

»Nažalost, u ovim godinama sam veteran u ekipi mogega Dinama. Ne znam što se to zbiva u glavama mladih ljudi, puno je onih koji bi tek sada trebali najviše pružiti ekipi, ali su prerano digli ruke od nogometa i već u dobi od 25 godina napuštaju aktivno igranje i pojavljuju se na rekreacijskim utakmicama veterana.

na. Standardni sam prvotimac Dinama već duže od desetljeća, ali moja ljubav prema ovoj igri ne jenjava. Na povlačenje s terena niti ne pomišljam, treneri će moći računati na mene sve dok sam ne osjetim da su došli mladi i bolji«, s osmijehom priča Krstin.

NEZAPOSLENA »DVICA«

Sudeći po stanju u klubu, Krstin će još dugo neprikosnoveno nositi Dinamovu »dvicu«. Dijelevći sudbinu mnogih mladih, Saša je neuposlen. Završio je srednju školu za cestovni promet, no i nakon tolikih godina, još uvijek je statistički broj na tržištu rada.

»Najbolje godine mi prolaze u čekanju uposlenja, no, ne i u besposlici. Svake godine odlazim u Njemačku na sezone poljoprivredne poslove. Zahvaljujući svojoj struci malo sam bolje plaćen, za njihove pojmove jako malo, ali za naše odlično. Za novac koji zaradim za tri mjeseca vani, moja majka u Banji Junaković mora raditi skoro dvije godine. Kad mi se ukaže prilika, radim i povremene poslove u selu, ali 'na crno'. No, to je neka druga tema, tema za nadležne institucije ove države. Ukoliko bih tjerao mak na konac, ostao bih i bez tog izvora zarade. Svakako, ukoliko bi mi se ukazala prilika, prihvatio bih i slabije plaćen posao ovdje, ali uz uvjet da je stalan. To bi doprinijelo nekakvoj životnoj stabilnosti, jer mi je krajnje vrijeme i za razmišljanje o stvaranju vlastite obitelji. Mislim da bih tek tada bio rasterećen svih briga i da bih tek tada najviše pružao u majici mogega Dinama«, priča Krstin.

MLADI BEZ VOLJE

I sam uviđa razliku u ponašanju pripadnika mladih i svoje generacije. U vrijeme kad je ušao u krug prvotomaca trenirao je fanatično, a svaki slobodan trenutak koristio je za špananje »na goliće«, ili za igranje malog nogometa na rukometnom stadionu u središtu sela. Danas su poljane opustjele, negdašnji rukometni teren potpuno je ruiniran, a iz generacije u generaciju djece je sve manje.

»Ne razumijem ni ovu djecu koja su nakon sedam-osam godina u Dinamovoj nogometnoj školi došla u priliku da čvrsto prigrabe mjesta u ekipi, a za to ne pokazuju niti minimum volje. Ne razumijem kako smo mi, stariji igrači, pokraj obveza koje imamo, redoviti na treninzima, a mladi, većim brojem i malodobnici, to vrijeme provode u kafićima, kladionicama, ili za računalima. Moramo ih vrlo često i moliti da dođu bar odigrati utakmicu. Pokušavamo razgovarati s njima na tu temu, no, njihovi odgovori su vrlo kratki, ili je to samo slijeganje ramenima. Primjećujem i da se, slobodno mogu reći ova današnja djeca, sve ranije hvataju cigareta i alkohola. Pa kako bi onda i mogli redovito trenirati i punom snagom igrati? No, ne mogu ne vratiti se na voljni moment, odnosno na ljubav prema ne samo nogometu, nego i športu općenito. Mi, stariji igrači, i nakon više od desetljeća nogomet igramo s velikim užitkom, a ovi dječaci iz ekipe shvaćaju ga kao obvezu koju vrlo traljavo ispunjavaju. Ne mogu razumjeti ni njihovu otuđenost jednih od drugih. Slušalice od mobitela

vječito su im na ušima i imam osjećaj da međusobno uopće ne komuniciraju. Jedino ponekad međusobno razmijene rezultate iz kladionice«, dotiče srž problema Krstin.

REPREZENTATIVNI DEBI

U svojoj obitelji nije prvi nogometaš. Istina, otac i stric su mu bili, kako kaže, »samo igrači u pokušaju«, ali je zato sada već pokojni djed po ocu, *Josip Krstin – Penda*, jedna od legendi sonćanskog Dinama. Onizak, zbit, stariji kažu fanatično borben, bio je možda i najbolji desni branič kojega je Dinamo ikada imao.

»Po pričama starijih navijača, konstitucijom i stilom igre podsjećam na njega. Kažu da je bio fanatično borben i da se protivnici kraj njega nikada nisu naigrali, ali da je, bez obzira što nije štedio ni sebe ni protivnika, uvijek imao nekakvo viteško shvaćanje igre. Meni predstavlja veliku radost i osobito priznanje kad me upoređuju s rođenim djedom, kojega se sjećaju samo po dobrom. Veliko mi je priznanje što me je prije nekoliko godina *Marinko Poljaković*, s još četvoricom Sonćana, pozvao u reprezentaciju vojvođanskih Hrvata. Odigrao sam samo jednu utakmicu, dalje obveze nisam mogao prihvatiti zbog odlaska na sezone radove u Njemačku. Mislim da sam na toj utakmici potpuno udovoljio njegovim prohtjevima, a imam informaciju da on i dalje računa na mene. To bi mi bila satisfakcija za sve što sam dao nogometu i veliki poticaj za sve ono što bih još mogao pružiti na travnjaku«, završava priču Krstin.

POGLED S TRIBINA

Champions league

Pobjedama protiv Maribora, u oba susreta posljednje runde kvalifikacija (2-1, 1-0), nogometaši hrvatskog prvaka Dinama izborili su, drugu godinu uzastopno, plasman među 32 najbolje europske momčadi. Mjesto u jučerašnjem ždrijebu, pored zajamčenih šest velikih susreta, jamči i veliku UEFA-inu financijsku injekciju, dostatnu za mirniju egzistenciju kluba s Maksimira. Također, plasmanom u skupine Champions league, hrvatski klupski nogomet ponovno dobiva na cijeni, a odlični rezultati modrih dodatno će uvećati koeficijent svim momčadima iz 1. HNL koje će u budućnosti izboriti europsku vizu.

Danas, kada ovaj komentar bude pred vama, svi ćemo znati popis momčadi koje je Dinamu ždrijeb dodijelio i koji će euro velikani tijekom nastupajuće jeseni gostovati na Maksimiru. Iako se to do sada već povijesne 98. minute uzvrat protiv Ludogoreca nije činilo tako, višestruki hrvatski prvak potvrdio je svoju kvalitetu u odnosu na rivale iz Bugarske, Moldavije i Slovenije, polagano postajući i višestruki sudionik Lige prvaka. Momčad predvođena osporavanim strategom Antom Čačićem, pod njegovim vodstvom nije poražena na već više od 30 susreta, izborila je čist plasman među najbolje klubove starog kontinenta i vodi na tablici nacionalnog prvenstva. Ostaje nam vjerovati kako će Kelava, Sammir, Šimunić i ostali nastaviti s odličnim partijama i nizom nepobjedivosti i na jačim euro ispitima, ali i ispraviti negativan dojam prošlosezonskog nastupanja u skupini Champions league. Ovaj sastav djeluje mnogo uigranije, te godinu dana zrelije i iskusnije, pa bi realno trebalo očekivati osvajanje i prvih bodova.

Tko zna, ukoliko ždrijeb ovoga puta bude milosrdniji, možda se možemo i nadati još jednom snu dugom gotovo pola stoljeća. Prezimljavanju u Europi. Za ispunjenje tog sna treba se izboriti za barem treće mjesto u skupini, koje vodi u Ligu Europe, ili sanjati, uvijek se čini, nemogući san – osvajanje jednog od dva prva mjesta koja vode u osminu finala Lige prvaka.

Ali u snovima je sve moguće. Zašto ne bi bilo, barem jednom, i na javi...

D. P.

NOGOMET

Silni Dinamo

Visokom pobjedom u lokalnom derbiju protiv Zagreba (6-0), nogometaši Dinama još su jednom dokazali svoju nadmoć u prvenstvu 1. HNL-a. Primljenim pogotkom u posljednjim trenucima domaćeg susreta protiv Osijeka, Hajduk je ispustio pobjedu i dodatno bodovno zaostao.

Ostali rezultati 6. kola: Inter – Rijeka 2:0, Slaven – Lokomotiva 3:2, Cibalia – Zadar 0:0, Istra 1961 – Split 1:0.

Tablica: Dinamo 16, Slaven 15, Hajduk, Lokomotiva 11, Osijek, Istra 1961 10, Split 9, Rijeka 6, Inter 5, Zadar 3, Cibalia 2, Zagreb 0.

Modrić u Real Madridu

Potpisom za kraljevski klub iz Madrida, Luka Modrić postao je četvrti hrvatski nogometaš koji će nositi bijelu majicu višestrukog europakog i španjolskog prvaka. Ugovor vrijedan 35 milijuna eura najveći je u povijesti hrvatskog, ali i nogometa s prostora nekadašnje zajedničke države. Nekadašnji vezist Dinama i Tottenhamu u Realovoj majici s brojem 19 zarađivat će 150.000 eura tjedno.

TENIS

Čilić i Dodig u 2. kolu

Najbolji hrvatski tenisač i 12. nositelj na posljednjem Grand Slam turniru, US Open u New Yorku, Marin Čilić uspio se plasirati u drugu rundu pobjedom protiv Australca Matoševića (5-7, 2-6, 6-4, 6-2, 6-4). U nastavku natjecanja pridružio mu se Ivan Dodig, koji je u susretu prvog kola bio bolji od Japanca Moriyee (6-0, 6-1, 6-2). Ivo Karlović i Petra Martić nastup na US Open su završili porazima na startu natjecanja.

KOŠARKA

Kvalifikacijske pobjede

Uvjerljivim domaćim trijumfom protiv Mađarske (89-65) i dostatnom pobjedom na gostovanju u Austriji (82-75) košarkaši Hrvatske bez poraza zauzimaju prvo mjesto na tablici skupine C kvalifikacija za plasman na Europsko prvenstvo.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rse-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Primila bih u svojoj kući u Bačkoj Topoli dvije ili tri osobe za izdržavanje; primam i nepokretne. Plaćanje po dogovoru. Tel.: 069-177-17-99.

Pakrac – na prodaju odmah useljiva obiteljska kuća – dvokatnica površine oko 280 m² sa svim priključcima. Dokumentacija o vlasništvu uredna. Tel.: 00 381 62 788 932.

Prodajem kvalitetan bolnički električni krevet i toaletnu stolicu u odličnom stanju. Tel.: 062 890 16 44.

Izdajem poslovni prostor u Subotici, 54m², strogi centar, pješačka zona, ulični deo 10 m, sve u staklu. Tel.: 063 516-300.

Prodajem: proso, zob, kombajn Zmaj 780 u odličnom stanju, peč za centralno grijanje na čvrsto gorivo, novi »smederevac« i električni štednjak sa polovinom na plin. Tel.: 064-2281100.

Prodaje se kuća na Makovoj sedmici sa svim sporednim prostorijama i zidanim bazenom u dvorišnom dijelu, dimenzija: 7 x 4 m i placem od 3 motike, s mogućom zamjenom za odgovarajući stan i doplatu. Tel.: 063/538-639.

Prodaje se ili izdaje garažno mesto u centralnoj garaži na Radijalcu. Tel.: 064/288-72-13.

Prihvatila bih čuvanje i održavanje stambene zgrade na užem i širem području grada Subotice, uz plaćanje svih režijskih i komunalnih troškova, bez plaćanja zakupnine. Tel.: 064/121-85-48.

Izdajem jednosoban komforan namješten stan – studentima ili mladom bračnom paru u Novom

Sadu – blizu sportskog centra na Klisi! Tel.: 063/718-90-33.

Prodajem sliku ulje na platnu slikara Gustava Matkovića. Portret djevojčice s psom. Cijena 500 eura. Tel.: 061-4338-102.

Izdajem kompletno opremljen dvosoban apartman s četiri ležaja, čajnom kuhinjom, kupaonicom, velikom terasom i parkirnim mjestom 150 m od plaže, u Kraljevici na hrvatskom primorju. Tel.: 00381 63/7400209.

Prodajem potpuno novu motornu prskalicu STIHL SR 420. Cijena po dogovoru. Tel.: 064/4088979 ili 063/7246417.

Izdajem jednosoban namješten stan kod Vatrogasaca i VTS, pogodan za studente ili radnike. Tel.: 024-562-512 i 064-1485229.

Prodajem katnicu 110 m² i dvosoban stan od 45 m² istom dvorištu s garažom i nusprostorijama, 3 kupaone, centralno grijanje (2 kombibojlera), s vodenjakom i kompletnim namještajem. U obzir dolazi i zamjena za dvosoban stan u Subotici uz doplatu po dogovoru. Nekretnine se nalaze na Senjaku, blizu gradskog vrta u Osijeku. Interesirati se u poslijepodnevne satima. Tel.: 00-385-31 570 355.

U najljepšem djelu Kertvaroša prodajem ulični odvojeni dio obiteljske kuće od cca 64 m², potrebna adaptacija. Cijena 15500 eura. Postoji sva infrastruktura. Tel.: 572-875 ili 063-8838747.

Izdajem apartmane blizu mora u Crikvenici. Tel.: 00-385- 51 241 053.

Kupujem, prodajem i mijenjam značke. Kupujem knjige i medalje nogometnih klubova. Tel.: 024/542-310 i 062/8-528-228.

Prodaje se sijačica OLT GAMA 18 (gumeni točkovi) s lulama i JEDNOBRAZNI PLUG IMT 14 COLI. Tel.: 024/528682.

Prodaje se polovna cigla malog i velikog formata (4 din/kom) i nova električna kosilica za travu. Tel.: 024/532570.

Prodajem kolica za blizance marke PEREGO. Tel.: 064/1142257.

Hitno izdajem duplu sobu za jednu ili dvije ozbiljne učenice, studentice ili uposlene cimerke u Novom Sadu. Tel.: 021-496-014.

Izdajem apartman u Novom Vinodolskom. Tel.: 00 385 51 241-610, 00 385 98 442-178.

Izdajem jednosoban stan, uređen, useljiv (nova kuhinja, catv, interf, telefon cg, terasa). Subotica, Prozivka Lajoša Joa 70. Cijena 100 eura + 1 mjes. Depozit. Tel.: 024/ 754-650 ili 064/201-56-89.

Izdajem prazan dvosoban stan od 46 m² s grijanjem na plin. Tel.: 064-2394773

Povoljno prodajem hrastovu kacu za vino cca 1500 litara, drvenu muljaču za grožđe, dvoredni špartač za kukuruz i razboj za tkanje. Tel.: 021-776372

Povoljno izdajem smještaj u Rovinju. Tel.: +385-52030007 ili +385-989277470, Jadranka.

Prodajem 4 slike 1x2 m ulje na platnu s ramovima – posljednja večera rad akademskog slikara. Jeftino. Tel.: 060 0242233.

Prodajem 600 kom. stare cigle velikog formata. Tel.: 024 535 319.

Prihvatila bih čuvanje i njegu male djece ili starije osobe. Tel.: 064/0714938

Apartman za dve osobe, pored mora u gradu Hvaru, luksuzno uređen. Popust u rujnu 50%! Tel.: +385 95 9056576

Prihvatila bi se održavanja stambene zgrade uz plaćanje svih režijskih troškova. Tel.: 065/5319928.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važit će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * **Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje**
- * **Inozemstvo: 10 eura godišnje**

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

ANDREJ IMRIĆ, FOTOGRAF

Dobre fotografije su najbolja preporuka

Brucoš Više tehničke škole u Subotici na smjeru elektronike Andrej Imrić posljednji ljetni raspust pred početak akademske naobrazbe provodi baveći se svojom najvećom pasijom i vrlo vjerojatnim budućim profesionalnim zanimanjem. Fotografijom. Iako je u fotografskom svijetu tek odnedavno, kvalitetom svojih radova ubrzo je izašao iz gradske anonimnosti, što potvrđuje i sve veći broj foto angažmana tijekom kojih bilježi »trenutke za vječnost«.

»Fotografija je nešto čime se želim baviti u životu, ali je ipak nisam odlučio studirati jer bih želio na svoj način ulaziti u njene tajne i pokazati osobnost u njihovu nastajanje. Također, ponosan sam na svoj stil i nikako ne bih želio da mi ga netko nameće, uz sve dužno poštovanje prema drugima čiji rad iznimno poštujem i uvijek sam spreman poslušati tuđe mišljenje ili praktični savjet iz kojeg mogu nešto novo naučiti. Dijelom i zbog toga sam odlučio studirati elektroniku jer je suvremena tehnika neraski-

divo vezana uz razvoj suvremene fotografske opreme.«

Sjećajući se svojih foto početaka, Andrej priznaje kako je na njega veliki dojam ostavila emisija o manekenkama 'Top model' i gledajući je zasvidao mu se posao fotografa, učinivši mu se izuzetno zanimljivim i kreativnim. Bilo je to u njegovoj sedamnaestoj godini i vođen inspirativnom željom, odlučio je nabaviti prvi ozbiljniji aparat i okušati se u svijetu fotografije.

»U biti moj prvi izlet u svijet fotografije bio je još u osnovnoj školi kada sam na jednom općinskom natjecanju na temu ekologije osvojio treće mjesto, no moja prava priča započinje nabavom fotoaparata Canon 400 D, skromnim 'strojem' ali potpuno dovoljnim za prve radove. Konkretno, u pitanju je bio jedan osamnaesti rođendan mog prijatelja, tamo su me zamijetili i stigle su ponude za druge poslove. Iskreno, bio je to veliki korak za mene, totalnog početnika, ali sam se odvažio i krenuo u posao, znajući kako ne smijem pogriješiti. Potpuno sam se unio u posao, dao sve od sebe,

a naručitelji su, kako sam čuo iz kasnijih komentara, bili zadovoljni. Sve mi je to dalo poticaj i veliko kreativno ohrabrenje da nastavim dalje, da još više uložim truda kako bih bio još bolji. Upoznavši se fotografa Vanju Vidakovića, na njegovu preporuku sam počeo raditi za glasoviti subotički web site Subotica.info, fotografski bilježeći noćna događanja u nekoliko subotičkih ugostiteljskih lokala. Vremenom su me ljudi zapazili i upoznali, pa su stigli novi angažmani. Od zarađenog

sam novca nedavno kupio novi, kvalitetniji fotoaparat Canon 7D i sada sam mnogo bolje tehnički opremljen za još kvalitetnije foto uradke svih vrsta.

Za razliku od klasičnog foto bilježenja događaja i osoba, koje spada u čistu vizualnu dokumentaristiku, Andrej ipak najviše voli raditi umjetničke fotose, zbog kojih se i zainteresirao za fotografski posao.

»Isprva je to bilo u vidu praktičnih vježbi kada sam nekoliko svojih prijatelja fotografirao tijekom boravka na Paliću, a sada već imam zakazano nekoliko 'sessiona', na kojima ću imati prilike pokazati svoje fotografsko umijeće. Danas kada gledam svoje prve foto uradke i uspoređujem ih s novima, jasno vidim razliku u kvaliteti, baš kao što uvijek kada upoznam nekog novog fotografa i saslušam njegova iskustva pomislim kako još uvijek toliko malo znam. Zbog toga, a prvenstveno zbog daljnjeg fotografskog razvoja moram stalno učiti, istraživati i stjecati nova iskustva, jer bez svega navedenoga nema napredovanja u kvaliteti. Fotografija se konstantno razvija, osobito danas u svijetu uznapredovale digitalne tehnologije kada je uz malu pomoć fotoshopa puno toga dodatno moguće poboljšati na već zabilježenom snimku. Ipak, uz sve znanje neophodno je posjedovati i veliku ljubav prema onome što se radi i osobno mogu priznati kako svakom radu prilazim pun entuzijazma, da on bude zadovoljavajući kako za naručitelja, tako i za mene. Također, želio bih još i to dodati, kako je uznapredovala tehnika dovela do toga da mnogo ljudi više uopće i ne razvija fotografije, nego ih drži u računalima i na stranicama društvenih mreža. A prava ljepota fotografije može se vidjeti samo na izrađenoj kopiji, onda sva njena vrijednost dolazi do izražaja i tek onda je to pravo umjetničko djelo«, naglasio je na kraju ove tek započete životne priče mladi i talentirani subotički fotograf Andrej Imrić.

Dražen Prčić

A bać-Iva precednik

Došlo lito, došlo i Kirbaj. Puno selo gosti, od bać-Ivini što su davni dana ošli trbuvom za krumom, pa su nadesili da na urlab dođu baš prid Kirbaj, pa do ni što su došli u goste vima što su se zadnji dovukli. Bać-Iva samo gleda šta se to radi oko njega, gleda i čuti, al opet nikako ne može razabrat ko, koga, šta, kako i zašto. U selu ni manje kulture, ni više društava. I samo se gložu, nikako da se sporazumu, pa da štogoda svi zajedno... Prvo cigralo jedno društvo, sprimiti svakako, obuti malo u ljope, a više u opančiće. Potli par nedilja cigralo i drugo društvo, a par dana potli nji i treće. E, te bać-Iva najviše volji gledat, al njegova oma ruke na bokove, ko da od gledanja... A još čuje da će nigdi u goste it i četvrto, ko da se cigru i ni sa Medana. Bać-Iva, di bi dalje, neg u njegovomu vojacu, leži na krevetu i gleda u plafon. »Bože dragi, što nam selo manje, društava sve više. I cigra se svakako. Baš se vidi kako su ji u škole učili«, veli njegove ščim je unišla u vojatac. »Ne triba zamirat te dice. Pa i kad sam ja išla u škulu baš i nismo imali puno naši učitelja, a i to malo što je bilo, ni baš jako ni voljilo da se znade ko su, šta su i čiji su«, pomirljivo će njegova. »E, pa ti su i bili jako veliki komunisti, vada veći i od pokojnoga Tite. I još su mislili da se cili život moru nikomu dokazivat. U moje vrime je od nji i bilo gadni rašaka nima što su išli na veronauk. Nuz crkvu nisu ni prolazili kad bi ji kogod mogo vidit. A i vinčavali su se i dicu krstili po najtavnije noći«, dosta bisno veli bać-Iva. »Neka, Ivo, vada jim je Bog prosvitlilo pamet. Vidiš da su se sad, kad su zašli u malo zrilije godine, a i vlast se okrenila, dobro prošodirali, vidli šta je korisnije, lipo se priobratili, pa zadnji godina svake božje nedilje idu na pričest. A bome, imade ji i što se pričešćivu i poslenim danom, vada svako sprom svoji grijeva«, smiriva ga njegova. »E, vidiš, zoto ja više ni ne voljim it na misu, ne možem ji gledat kad počmu gledat ko u nji gleda«, kočoperno će bać-Iva. »Nego, Ivo, kako to da mi u zadnje vrime imademo toliko društava? Kad se u prvi upisivalo priko sto dice, imali smo jedno, a sad, kad se upisiva jedva tridest, imademo četiri. A čujem da se koidi mora i platit akoćeš da ti dite cigra jel svira kod nji. Pa ko tude može nadostit novaca?«, čudi se njegova. »Pa ko, neg mame i dade, a digoda i bake? Vada da svima pokažu koliko imu, neće slat dicu tamo di se ne plaća. Drugi, ope, oće pokazat da nisu samo za se i svoje, pa šalju dicu tamo di se može svakako naučit, a ne samo ko Švaba tralala, ljope, pa ljope«, sad je već jidovan bać-Iva. »Al ne znam samo kako, kad imademo sve manje dice? Pa kako ji, samo, navatu, za tolika društva?«, pita se njegova. »Ta šta si već navrla? Dica, pa dica! Koga je više briga za dicu, viš da bi već svaka šuša voljila bit precednik? Ščim se u jednomu društvu ne poizbiru nako kako bi oni tili, oma napravu još jedno. Malo bude lipo, pa se onda zavadu, pa kad se opet poizbiru, vi što su propali, oma šipak pod nos vima što su zadobili, pa napravu još jedno, pa još... i ko zna dokle će tako? Na kraj ćemo u selu imat više precednika, neg ni što cigru!«, bisno će bać-Iva, a dosadna muva mu samo sleće na nos. Njegova vidla da tu više nema divana, pa ošla za poslim. On se okrenijo u duvar i zadrmo. I ope sanjo ništa čudno. Ko forme, društvo napravili i štrekari i ni što su jim dade bikačikom pravile reda po selu i ni što otranjivu kerove i pijani i trizni. A kako je krenilo, možda će dat Bog da se i bać-Ivine cure poudaju, pa kad on onda skupi i nji i zetove i male, pa kad podvikne, pa kad napravi još jedno društvo, nako lipo, novo, puno mladosti... a on precednik...

Piše: Ivan Andrašić

31. kolovoza 2012.

Sviće samo onaj dan koji dočekujemo budni.

Henry David Tuoreau

Čovjek ne može biti slobodan, ako ne vlada sobom.

Epiktet

Postoji samo jedna sreća u životu, a ona se sastoji u tome da čovjek voli i da bude voljen.

Georges Sand

Već ga ima

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

Branko Vodnik

Koje godine i gdje se rodio hrvatski povjesničar i književnik Branko Vodnik?

Kako je njegovo pravo prezime?

Gdje je stjecao akademsku naobrazbu?

Na kojem fakultetu je predavao hrvatsku književnost?

Kojih književnih časopisa je bio urednik?

Čega je bio gorljivi zagovornik?

Koje godine je izdao prvu sustavnu povijest književnosti u Hrvata?

Kada i gdje je umro Branko Vodnik?

Umro je 14. lipnja 1926. godine u Zagrebu.

1913. godine.

Primljene estetskoga kao prvog kritičara.

»Nova Hrvatska« »Suvremenik«.

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Slavistiku je studirao u Zagrebu, Pragu i Krakovu.

Dresler.

Rodio se 26. veljače 1879. godine u Varaždinu.

Tuče žena muža, a on se sakrio ispod stola.

- Izlazi, da te ne ubijem – prodere se ona.

- Ja sam gazda u ovoj kući i bit ću gdje mi je volja! - odgovori muž.

- Moja je uvijek posljednja riječ u našoj kući – pohvali se Ivan u muškom društvu.

- Najčešće je to »da, draga« - dobaci netko iz društva.

Mlada žena ulazi u slastičarnu:

- Imate li neku tortu koja je zagorjela s jedne strane.

- Što će vam to? - začudi se prodavačica.

- Voljela bih da moj suprug povjeruje kako sam je ja napravila.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

ts tržnica AD
subotica

www.subotickatrznica.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

KTC KLUB VJERNOSTI

Štovani kupci,
sakupljajte bodove i ostvarite posebne pogodnosti
koje mogu koristiti samo članovi
KTC KLUBA VJERNOSTI.

Za učlanjenje potrebno je ispuniti pristupnicu i
ostvariti jednokratnu kupnju u iznosu od najmanje
500 dinara. Bodove možete sakupljati u **PRODAJNIM
I UGOSTITELJSKIM OBJEKTIMA**

(osim benzinskih crpki) KTC centra na području
cijele Srbije. Sami možete izabrati kada ćete koristiti
sakupljene bodove.

500,00 – 999,99 dinara	1 BOD
1.000,00 – 1.499,99 dinara	2 BODA
1.500,00 – 1.999,99 dinara	3 BODA...

Ponuda vrijedi od 18.06. do 1.10.2012.

20 BODOVA - KIŠOBRAN

30 BODOVA - POLO MAJICA

40 BODOVA - POKLON BON 1.000,00 DIN.

100 BODOVA - POKLON BON 2.600,00 DIN.

Realizacija iskorišćenja bodova moguća je od 01.07.2012.

POSEBNO IZNENAĐENJE:

**USKORO NAGRADNA IGRA SAMO ZA
ČLANOVE KTC KLUBA VJERNOSTI!**

**Postani i ti
član
KTC KLUBA
VJERNOSTI**

NOVO!

20 BODOVA

30 BODOVA

40 BODOVA

100 BODOVA

opširnije na www.ktc.rs

Napomena: KTC ZADRŽAVA PRAVO IZMENE PRAVILA KTC KLUBA VJERNOSTI
(promenu poklona, ukidanje poklon bonova i drugo)

NOVI BROJ

klasje

naših ravni 1935.

ČASOPIS ZA KNJIŽEVNOST, UMJETNOST I ZNANOST

5 - 6.
2012.

ISSN 1451-2521

9 771451 252003

012.

1451-2521

252003

Nada Sudarević, Ante Evetović Mirosljub

Nada Sudarević, Ante Evetović Mirosljub

U PRODAJI